

J e g y z ő k ö n y v

G ő g ő s Ferenc kihallgatásáról.

Zalaegegyes, 1957. május 13.

Gőgös Ferenc,
1904. Badacsonytomaj,
Póth Julianna,
egyetemi végzettségű,
gimnáziumi igazgató,
Nagykanizsa, Vöröshadsereg-u. 9. sz.

KÉRDÉS: Ismertesse részletesen életétörténetét!

VÁLASZ: 1904. április 6-án születtem Badacsonytomaj községben. Apám akkor mint bazaltbánya munkás dolgozott, majd vincelér lett. Később, 2 éves koromban Mintszentkál községbe költöztünk, ahol apám 2 holdas örökös ingatlanának munkálása mellett alkalmi napszámos volt. Magam is három testvéremmel együtt 8 éves koromtól az iskolai szünetekben napszámba jártam és így már gyermekkoromban megtanultam meggyűlölni az éhbéért dolgoztató kulákokat és nagybirtokosokat. Ők akarták elűzni a tanulástól és azzal, hogy a parasztgyermek ne tanuljon, menjen az éke mellé.

Elemi iskolám 6 osztályát Mintszentkálán végeztem el, majd Tapolcán beiratkoztam a polgári iskolába, amelynek 4 osztályát Szerémből végeztem el.

További tanulásom az anyagiak hiánya miatt lehetetlenné vált, kénytelen voltam szüleim kívánságára "piorista" rendbe lépni. Kecskeméten végeztem el a gimnáziumot, majd a budapesti Bölcsészeti Tudományi egyetemre kerültem, még mint piorista növendék, de 1928-ban felszentelésem előtt 2 évvel kiléptem a rendből, mivel közelebbről megismerve a papság belső életét, abból kiábrándultam. Még ugyanabban az évben megcsúsztem. Feleségem 5 kh.-a öröksé-
rőből 2 szobás lakást építettünk Badacsonyan, úgy hogy ma az
nevén 270 n.öl telek és lakás áll, más ingatlanunk nincs.

Házasságunkból 2 gyermek származott. Egyik Badacsonyan tanító, fiam pedig a soproni Erdőmérnöki Egyetemen az októberi események közből nyugatra, illetve Kanadába távozott, ahol folytatja tanulmányait.

1930-ban szerectem oklevelet, de álláshoz 1 1/2 évig nem jutottam, ezidő alatt egy badacsonyi bazalt bányában vállaltam munkát. 1931. őszén a Csepreg-i polgári iskolához kerültem tanárnak, majd egy év múlva a tapolcai polgári iskolához helyeztek, ahol 1937-ig mint tanár működtem. Ezidőig 108 pengős fizetésen volt.

1937-ben Sopronba kerültem gimnáziumhoz, ahol 75 pengős havi fizetéssel 1939-ig dolgoztam. Időközben 1942-től 1945-ig megszakításokkal 15 hónapon át katonai szolgálatot teljesítettem a szombathelyi híradósoknál újonc, majd Budapesten a zászlósi tanfolyam elvégzése után a soproni nehéz tüzéreként, majd 1944. végétől a mosonmagyaróvári utászoknál működtem, mint csapatvezető zászlós. Megelőzőleg 1944. szeptemberében ajánlatot kaptam a soproni Népművelési Titkári állásra, amely anyagilag igen előnyös lett volna, de mivel ennek az állásnak már nyilvános politikai háttérre volt elhárítottam a gától azt.

1945. március 25-én alakulatomnak Németországba való hurcolása előtt, megszöktek és Sümegig jutottam el, ahol a harcra kész csapatok fogságába kerültem. Mint pedagógust nagyon előzékenyen fogadtak és 1 napon belül elirányítottak Badacsony felé, ahol családom tartózkodott.

1948. nyarán megbízatást kaptam a keszthelyi volt premontrai gimnázium igazgatói teendőinek ellátására. Itt ilyen minőségben 1949. október 20-ig működtem, amikor a zalamegyezségi Tankerületi főigazgató, Breznai László egy levélbeli feljelentés alapján állásomtól felfüggesztett. Ezt követő 6 hét múlva fegyelmi vizsgálat teljes egészében engem igazolt, de mivel a főigazgató szabályellenesen már utódomat is kijelölte időközben, azonnali minőségben Nagykanizsára helyeztek. Itt 3 hónapon belül igazgató helyettes lettem, majd 1953. szeptembertől folyó év február 20-ig, mint a nagykanizsai Általános Gimnázium Igazgatója működtem.

1947-ben beléptem az SZDP-be, majd az egyesülettől 1956. végéig az MKP, illetve MDP. tagjelöltje, majd tagja voltam.

Megjegyzem, hogy 1944. nyarán, akkori igazgató utasítására előzetesen kéthetes leveletparancsnoki tanfolyamon vettem részt, de mint leveletparancsnok sem az előtt, sem azután nem működtem.

KERDÉS: Ön a korábbi kihallgatásához kívánt megjegyzést tenni, így mondja el, hogy milyen kérdéseket akar kiegészíteni, illetve helyesbíteni!

VÁLASZ: Mint volt igazgató arra törekedtem, hogy Nagykanizsán a volt "piorista gimnázium" eredményeivel szemben a szocialista iskola fölényét biztosítsam, mind tanulmányi eredmény, mind az erkölcsi nevelés szempontjából. Meggyőződésem, hogy ezzel elsőrendű pártcélokat is szolgáltam, hiszen a közvéleményben még élt a "piorista" nevelés hatása. Sikertült az iskolát népszerűvé tennem, hogy a folyó tanév elején már 800 tanuló iratkozott a gimnáziumba, amely a társadalom megbecsülésére mutatott. Igényes követelményekkel léptem fel, mind a tanárokkal, mind tanulókkal szemben. Sikertült elérnem azt, hogy a tanulmányi színvonal jelentősen emelkedett és a minisztériumunk véleménye szerint a budapesti iskolákkal is felvehette a versenyt. Végzett növendékeink az egyetemeken is szépen megállják helyüket. Jellemező az egyik felvételi bizottság véleménye: "Ödülés az nekünk, ha nagykanizsai gimnazista jön felvételi vizsgára". Igen mozgalmass kulturéletet is szerveztünk az elmúlt évek folyamán, amelynek eredményei már több megyében, sőt a fővárosban is ismertekké váltak.

Nagy gondot fordítottam az erkölcsi nevelésre is, nehogy a reakció részéről ezen a téren is támadás érhesse az intézetet, a volt "piorista" gimnáziummal szemben. Sajnos, hogy ezen a téren egy-két

párt funkcionárius személyi érdekeiben is állkoztam és ez a körülmény nem kedvezően alakította ki nálam a gimnáziumokról alkotott véleményt.

A helyi pártvezetőség kétségtelenül hibát és mulasztást követett el akkor, amikor az elmúlt évek alatt egyetlen egyszer sem vizsgálta meg az intézet belső tartalmi munkáját. Csupán hibakorekció folyt, az eredményeket figyelembe nem véve, csupán külső védekeződések alapján ítélte. Az intézetről alkotott ez a kedvezőtlen vélemény különösen meggyílvánult az október végi események megítélésénél. Ugyanakkor a Minisztérium és a Megyei Oktatási Bizottság kiküldöttjei mindenkor a legnagyobb elismeréssel szóltak a gimnáziumban folyó oktató, nevelő munkáról, így a politikai nevelésről is.

KÉRDÉS: Van-e még a fentiekén kívül egyéb kiegészítendője?

VÁLASZ: Kétségtelen, hogy az ellenforradalmi események első napjainak eszei zűr-zavara az én tisztánlátásomat is befolyásolta, de mivel nem vagyok sem böbeszedű, sem vitatekő természetű, közvetlen környezetemre sem voltam káros hatással, csupán belső aggodalommal szemléltem az eseményeket. A Mindszenti beszéd után azonban az én szemem is felnyíltak és attól kezdve jegyzetkönyvembe foglalt hivatalos nyilatkozataimban is fokozatosan állást foglaltam a párt és a kormány politikája mellett. Mai szemmel visszatekintve az akkori eseményekre vallom, hogy ma sem tudnám helyesebben, célszerűbben és eredményesebben megoldani a gimnáziumban akkor felmerült problémákat. Keltam, egyéniségem és magatartásom bizonyítják arra, hogy az ellenforradalomnak híve nem lehettem.

Egyebet sem a Nemzetőrség megszervezéséről, sem pedig az akkor lezajlott ellenforradalmi eseményekről elmondani nem tudok.

KÉRDÉS: Orbán Nándor Nemzetőrségi tevékenységéről mit tud?

VÁLASZ: Orbán Nándor tevékenységéről ahogy azt már korábbi kihallgatásomon elmondtam, csupán annyit tudok megjegyezni, hogy egy alkalommal találkoztam vele csupán véletlenségből, amikor is Orbán honlelkén véres nyomot láttam, megkérdeztem mi történt, mire azt felelte, hogy egy részeg személy foggyvert kért, nem adott neki és ez őt túlságosan bántalmazta.

Egyebet elmondani nem tudok. Vallomásom az igazságnak megfelelően lett felvéve, melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Felvéve:

[Handwritten signature]
Csupán Nándor rny. hdgy.
vizsgáló.

[Handwritten signature]
Gögs Ferenc
letartóztatott.

BM. Zalaegerszegi Rendőrfőkapitányság, Pol. Nyom.

6. sz. minta
osztály

szám:/195.....

Jegyzőkönyv

a nyomozás anyagának a terhelt előtt való ismertetéséről.

Zsuppán Nándor rendőr hdgy. tájékoztatta
a Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállítása 1. pont
2. bek-ben felvett népi dem. államrend
megdőntésére irányuló büncselekménnyel gyanúsított

..... terheltet arról, hogy ügyében a nyomozás befejeződött. Ismertette a nyomozás anyagát, mely megszámozott és összefűzött oldalból áll és közölte a terhelttel, hogy a Bp. 47. § (2) bekezdése alapján jogosult az ügy iratait megtekinteni és az ügyre vonatkozóan észrevételeket tenni, kérelmet előadni.

A fentiek után.....

..... terhelt kijelentette, hogy.....

3. / Téves Solti Jenőnek az az állítása, hogy a diákság fegyveres kiképzése az ő kezdeményezésére történt. A kezdeményezés Orbán Nándoré volt. Ugyancsak Téves Solti Jenőnek az a vallomása, hogy október 31-én a tiszti rendfokozatu pedagógusokat hívta egybe. Az egybehívás november 1-én történt, amikor a testület férfi tagjait hívta egybe, a tiszti rendfokozatuakat nem ismerte.

4. / Az összehívott értekezlettel nem ő, hanem Orbán Nándor volt szds. közölte a diákság katonai kiképzésével kapcsolatos mondanivalókat. Ő ezen az értekezleten érdemileg fel sem szólalt.

5. / Értelmi szervező és irányító mindvégig Orbán Nándor volt.

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, ezt előolvasás után hh. aláírom.

Zalaegerszeg, 1957. május 18.

Felvette:

Zsuppán Nándor
Zsuppán Nándor / rny. hdgy.

TH/V-142842

J e g y z ő k ö n y v .

Felvéve 1957. március 23.-án a nagykanizsai járási rendőrkapitányaság hivatali helyiségében.

H a r k á n y László
Galambok 1932. II. 4.
Kulcsár Mária
Tanár
Nagykanizsa Király P. u 5/a. sz

Kérdés: Mondja el mióta ismeri R i m a i Béla tanárt, mit tud az ellenforradalmi időszakban kifejtett tevékenységéről.

Felelet: 1955. november közepén ismertem meg Rimai Bélát, amikor az iskolához helyezték tanárnak. Első benyomásom nem volt túlságosan jó, kissé nagyképűnek tűnt, ami a későbbiek során be is igazolódott ill. részben megmaradt. Fizika matematikára szakos volt. A diákoktól hallomásból tudom, szakmailag jó tanárnak ismerték úgy tudom hogy diplomája nincs. Vele barátságban sohasem voltam. Emlékezetem szerint Márkus Ferencel és Karakas Gáborral / tanárok / volt közelebbi baráti kapcsolatai. Számomra nem volt unszimpatikus egyéniség ezért politikai megnyilvánulását, magán életét egyáltalán nem ismertem. Pontosan nem emlékszem rá melyik nap volt amikor H o r v á t h Béla ig. helyettes összehívta a tanárakart, amikor is közölte velünk, hogy titkos szavazás útján küldötteket kell választani "a pedagógus forradalmi tanácsba". Legtöbb szavazatok alapján Horváth Béla, utánna én, majd pedig Rimai Béla tanárokat választották be. Emlékezetem szerint még az nap d. u. a Szabadság téri ált. iskola fődzinti helyiségében gyültek össze az iskolák küldöttjei.

Starmás László

A gyűlés alkalmával sokan szólaltak fel, igen forró volt a hangulat. Rimai Béla a felszólalásában az oktatási osztály és ezen belül Nagy János vezetőt is szidalmazta. Ennek lényege az volt, hogy Rimai Nagykanizsára való kerülése során az oktatási osztály részére nem folyósított előleget. Bürokratikus intézménynek minősítette az oktatási osztályt és szükségtelen szervként említette meg. Ezután került sor hattagu küldöttség megválasztására, amely a városi nemzetbizottság képviseli a pedagógus kart. A választás során a hat küldött az alábbiak lettek: Balogh Árpád, Baranyai Géza, Csizmadia Ferenc, Harkány László, Meixner Béla, és Rimai Béla tanárok. A megválasztás után a gépgyár kulturális helyiségében mentünk, ahol már a városi nemzeti bizottság ülésezett. Itt Rimai Béla kért szót elmondta, hogy a pedagógus küldöttség érkezett és engedélyt kért arra, hogy pedagógusok véleményét ismertessék. Ezután én ismertettem a pedagógusok követelését. Ezután különféle személyi problémák merültek fel, magánkereskedők és kisiparosok részéről. Majd szóba került, hogy a város szállítson élelmet Bpestnek. Ekkor ugrott fel Rimai és vállalkozott arra, hogy ő elkíséri a szállítmányt Bpestre. Én ezután elmentem haza. Pár nap múlva tudtam meg, hogy Rimai nem Buda-pesten hanem Győrbe volt küldöttként. Ezt onnan tudom, hogy amikor egy lövészet alkalmával az iskolába visszatértünk az egyik terembe fiatal pedagógusok gyűlése volt, ahol Rimai számolt be a Győri dolgokról. Én a beszámolójának a végére értem oda, amikor már arról beszélt, hogy a fiatal pedagógusok közül is küldöttséget kell választani, mert eddig képviselőjük nem volt. Utána azonnal szavazásra került a sor. Később tudtam meg, hogy Rimai hogy nem Pesten, hanem Győrbe járt. Elmondja ill elmondta, hogy ott Szigeti Attila vezetésével egy bizottság alakult, akivel felvették a kapcsolatot. Később értesültem róla, mert a gyűlésre elkésve értem oda amikor ő erről az utról beszámolt, hogy az ott hallottakról a helyi városi bizottságot is tájékoztatja. Az ott hallottakról helyesen nyilatkozott. Rimai Béla véleményem szerint kispolgári beállítottságu egyén, nagyvonalunak, talán nagyképűnek látszó egyén, velem nem barátkozott seha hirtelen természetű valaki. Ez látszott a gyerekekkel való bánás módján is. Eléggé behém kissé szeret inni.

Egyebet az ügyvel kapcsolat-ban elmondani nem tudok való másomat az igazságnak megfelelően tettem meg, és azt h. aláírom.

felvette:

.....

László Harkány
Harkány László

kihallgatott.

J e g y z ö k ö n y v.

Nagykanizsa 1957 február 17.

A jegyzőkönyv felvételét 1957 február 17-én a nagykanizsai rendőr főkapitányságon Dr. Lékai Gyula kihallgatása alkalmából.

Dr. Lékai Gyula
1908 június 18. Fonyód
Kutrovics Mária
ügyvéd
Nagykanizsa Vorosilov 24.

Tanu az igazmondásra való figyelmeztetés után az alábbiakat adja elő Rimai Béla nagykanizsai lakos ügyében.

Kérdés: Mióta ismeri Rimai Béla nagykanizsai lakos, Gimnáziumi tanárt.

Felelet: Előadni kívánom, hogy Rimai Béla nagykanizsai lakost csak az ellenforradalom időszakában ismertem meg. Azt megelőzően még a nevével sem hallottam.

Kérdés: Milyen ellenforradalmi tevékenységét ismeri Rimai Bélának.

Felelet: 1956 október 29-én emlékezetem szerint hétfői napon tartotta a "Nemzeti Bizottság" a második ülését az Olajmunkások kultur terében a délelőtti órákban. Ezen a gyűlésen megjelent több pedagógus közöttük Rimai Béla tanár, akik megkésve érkeztek. Ismerőseim voltak közöttük: Rimai Béla, Harkány László Hules Béla és még többen akikről nem emlékszem vissza. Ezen az ülésen megjelent kb. 500-600 ember úgy hogy a nyitott ajtókon kívül is álltak. A gyűlés vonatott volt, több felszólalás volt mely többségében jelentéktelen dolgokkal foglalkozott mint pl. a kisiparosok képviselőinek a kérdése, a nemzetbizottságban külsősök személyi összetétele stb.

Ezen a gyűlésen szólalt fel a terepnek a tulso végében Rimai Béla tanár, aki egy székre felálva szenvedélyes hangon vádolta a "Nemzeti bizottságot" hogy meddő ülésekre tölti az idejét, az helyett, hogy munkához látna, cselekvésre szánná magát. Hivatkozott a Budapeste eseményekre, hogy nem eléggé forradalmi a bizottság. Beszélt arról, hogy Budapesten harcok fojnak itt pedig csak az ülésezés van meg. Vádolta a bizottságot, hogy a fintorokat forró fejüknek nevezi, pedig jelenleg rájuk van a legnagyobb szükség, mert ők képviselik a forradalmi eszmét.

Eze a gyűlésen szenvedélyes hangon hívta fel a jelenlévőket Budapest megerősítésére. Felszólalásából az volt kivanható, hogy ő arra gondolt, hogy Nagykanizsán sokkal erősebb intézkedéseket kell bevezetni. Rimai felszólalása az amíg is felzaklatott hangulatú embereket még jobban felzaklatta. A jelenlévők közül sokan tetszésüket nyilvánították felszólalására. A gyűlés befejezése után külön beszéltem vele a Tanácsházban az elnök hivatali helyiségében, ahol abban az időben mi is ott székeltünk Dr. Pajzs Ferenc szobályaiban. Kifogásoltam felszólalását és arra kértem, hogy inkább mérsékelje magát mint izgassa a tömeget.

TH/V-142842./.

Lékai Gyula

Ezen a gyűlésen alakultak meg a különböző albizottságok, így a következő időben összevont gyűlésünk nem volt tartva. Rimai Bélával két alkalmon kívül nem beszéltem. Értesültem arról, hogy amikor Budapesten harcok fojtak vent volt, de nem tudok felvilágosítást adni, hogy milyen célból ment fel, mert a "nemzeti bizottság" megbizta meg. Lehetséges, hogy a pedagógus albizottság megbízásából volt fent.

Rimai Béla volt az aki nagykanizsa városában egyike volt azoknak akik a legaktívab volt az ellenforradalom alatt. Mindenütt ott volt, ahol szerveztek bármit. Tudomásom van arról, hogy ifjúsági politikai pártot akartak létrehozni, azonban ez a novemberi negyedik események hatására nem tudott létrejönni.

Rimaival emlékezetem szerint nov. vagy decemberben találkoztam utcán, akitől megkérdeztem, hogy hol volt és hogy van. Elmondta azt, hogy Budapesten volt és akkor jött haza. Hosszan nem tudtam vele beszélni, mert barátjával volt. Nem tudok felvilágosítást adni, hogy Budapesten mit csinál és ezt nem is hallottam.

Az ügyke kapcsolatban egyéb előadno valon nincs a jegyzőkönyv felolvasás után n.h. aláírva.

Jegyzőkönyvet felvette:
.....szds.

Vallomást tette:
Dr. Lékai Gyula.

Lékai Gyula

TÖRTÉNETI HÍVATÁS

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa 1956 dec.29

Felvéve a rendőrkapitánydág hivatalos helyiségében Boros Ferenc kihalgatásáról.

Boros Ferenc
1930 május 20 Nagykanizsa
Szombathelyi Ilona
Nős Csik Gabriellával
T.SZ.főkönnyvelő
Nagykanizsa Somogyi Béla ut 13

Ismertesse önéletrajzát:

1930-ban születtem Nagykanizsán apam a postánál dolgozott mint altiszt. Jelenleg is ebben a beosztásban dolgozik. Iskoláimat ugyancsak Nagykanizsán végeztem 1948-ban 4 kereskedelmi. Iskoláim elvégzése után önként jelentkeztem a honvédséghez ahol felvételt is nyertem a piliscsabai önálló VI-ik lövész zlj-hoz. 1950-ban hadbiroság elé állítottam függelem sértés vétsége miatt. A biroság 6 havi börtönre ítélt. Kiszabadulásom után a postánál nyertem felvételt ahonnan 1952 ben elmentem a MÁV.-hoz dolgozni Dombóvárra. Mégezevbe étt kerültem a Békésmegyei Bányaiipari Vállalathoz erről a munkahelyemről fegyelmi vétség miatt elbocsájtottak és így N. Kanizsán a mélyépítő vállalathoz majd később újra a MÁV-nyertem alkalmazást. 1954-ben a villányi járásban kinevezte függetlenített M.Sz. titkárnak ahol egészen a járás megszüntetéséig tevékenykedtem. 1956 okt. 23 előtt közvetlen a nagyrécsesi "Új Tavasz" TSZ.-nél mint főkönnyvelő dolgoztam.

1946-ban léptem be az M.K.P.-ba majd a M.D.P.-nak lettem a tagja, melyből 1950-ben kizártak. Több alapszervnél voltam D.I.Sz. titkár. Két ízben végeztem pártiskolát 6 és 3 hónaposat.

1955-ban kötöttem házasságot 1 gyermeknek vagyok az apja a három éves. Feleségem jelenleg háztartásban dolgozik.

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy hogyan kapcsolódott bele az 1956 okt 23 utáni ellenforradalomba.

A dátumra pontosan nem emlékezem pénteki nap volt amikor a tüntetők közé sorakoztam és mentem velük a rendőrség elé majd a háttérő laktanyához mentünk mind két helyen követeltük, hogy aljonak közénk. A honvédségnél kaptunk egy szakasz katonát de Hodán László, Zalán József, Mendl Ferenc még több katonát követelték. Ez idő alatt Sztankovics László és Csutorás József felvett engem és még több személyt egy teherkocsira és elvittek a Szekeres utcában ahol arról tájékoztattak, hogy Budapesten folyik a harc és oda kell menni fegyverrel és élelemmel. Ugy nyilatkoztak, hogy fegyverrőh majd ők gondoskodnak. Erre azonban nem került sor mivel nem kaptunk gépkocsit.

TH/V-142842

Vasárnapi napon még nem vettem részt aktívan az ellenforradalomban. Mivel nem tudtam tiszta képet alkotni hétfő motorkerékpárral elmentem Győrben ahol felkötöttem a "forradalmi bizottságot" abból a célból, hogy instrukciókat szerezzek be. Ennek hatására megalakítottuk itt helyben az "Ifjúsági Tanács"-ot mivel nekünk nem adtak helyet nekünk a "Forradalmi Tanács"-ban. Elnökünk Mendl Ferenc lett ő szervezte meg a fegyveres őrseget. Szerdai napon megalakult a "Nemzetőrség" melynek pk.-ja Orbán volt ht. szds. let én pedig a helyettese. A "Nemzetőrségben" én önként jelentkeztem

Ön milyen tevékenységet fejtett ki a "Nemzetőrségben"?

Parancsnok helyettesi beosztásom alatt egy ízben eszközöltem előállítást mivel egy volt államvédelmi hgy. ellen feljelentés érkezett, hogy fegyverrel rendelkezik. Valamint egy rendőr törm. ügyük tisztázása után azonban mind két személy szabadlábra helyeztük. Részt vettem Csillag örgy felkutatásában is melyre a jegyzőkönyv későbbi részében térek ki bővebb formában.

Kik voltak az ellenforradalmi bizottság tagjai azok milyen tevékenységet folytattak.

Az ellenforradalmi bizottság elnöke Dr. Lékai Gyula helybeli ügyvéd volt. Személyesen nem ismertem így rávonatközöleg bővebb felvilágosítást adni nem áll módomban. Dr. Dallos György nagykanizsai lakos foglalkozása orvos jelenleg is itthon tartozkodik. Mint katonai tanács tag kiutasította a volt szabadságharcos szövetség tagjait akik a rend helyreállítás érdekében mentek avval az érveléssel, hogy nem megbízhatók.
Pétervári M.V. nyugdíjas
Vas Otto iskolai tanár
Béke István gépvari technikus
A bizottság honvéd valamint volt államvédelmi tisztakat szereltettek le.

Kiket bizott meg Orbán volt ht. szds. volt A.V.H.-sok és Pártfunkcionáriusok összeszedésére.

Orbán ilyen irányu utasítást tudomásom szerint nem adott Söt Madán László nagykanizsai lakos egy 5-6 főből álló csoportja akart ilyen tevékenységet elkövetni de Orbán nekik úgy nyilatkozott, hogy ez nem az ő feladatuk. Madán és Mautuano nevezte személy a csoportjukkal kiakarták végezni a helyi tanács elnököt és Hoos fhdgy. ot azonban erre nem került sor. Tudomásom szerint mindkét személy nyugabra távozott.

Ezen vallomását nem fogadom el mivel Csillag örgy lakására Önök mentek ki Orbán utasítására.

Tegyen vallomást erre vonatkozólag, hogy Csillag örgy. lakására milyen célból mentek ki és kinek az utasítására.

Elismerem, hogy Orbán utasítására mentünk ki abból a célból hogy őrizetben vesszük. Azonban a fent nevezett őrnagy lakásán őt nem találtuk. Kutatását tovább nem folytattuk.

Helyesbítési hívatásom, hogy nem Csillag örgy. letartóztatására, mentünk, hanem feljelentés érkezett arra, hogy az ő lakásán A.V.H. tiszték tartózkodnak. THIV-142842

272

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy kinek az utasítására döntötték le a szovjet emlékműt és azon ki vettek részt.

Arról tudomásom nincs, hogy kinek az utasítására vonultak a szovjet emlékműhöz és ugyancsak ki adott utasítást a szobor ledöntésére. Én mint szemlélő a téren voltam de ezen akcióban nem vettem részt.

A szobor ledöntésében két személy ismerem akik a szobor tetején álltak és elősegítették a szobor ledöntését. Név szerint Baranyai N. Kanisza Magyar utcai lakos valamint a récsei volt kocsnáros kinek nevét megmondani nem tudom.

Ismertesse, hogy a "Nemzetőrség" kitől kapta a fegyvereket és kinek adták le.

A "Nemzetőrség" tagjai a "Dozza" laktanyában kapta a fegyvereket. Megállapításon szerint a laktanya pk.-ja tudomással bírt erről mivel akkor ő is bent tartozkodott. Én harragammal vasárnap este Szalai r.szds. bajtársnak adtam le a nálam lévő fegyvert.

Tudomása szerint jelenleg kinek van birtokában lőfegyver.

Arról nincs tudomásom, hogy valakinél jelenleg lőfegyver van.

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, az Ellenforradalmi-bizottság részéről kik utaztak Győrbe milyen célból?

Tudomást bírok arról, hogy keddi napon gépkocsival indultak Győrbe Rimnai Béla Gépipari Technikumi tanár, egy gépgyári dolgozó, akinek Zoltán a keresztneve. Ugyan csak részt vett a küldöttségbe Horváth Gyula volt pártbizottsági dolgozó is. Jelenleg a járási tanácsban dolgozik.

Utazás célja az volt, hogy szempontokat szerezzenek be az ott működő "Nemzeti Tanácstól" s annak mintájára tevékenykedjenek Nagykanizsán. Visszatérésük után megalakították az Ifjusági és a Katonai tanácsot, a Katonai Tanácsnak lett a tagja Rimnai Béla.

Ismertesse Orbán Nándor volt ht.szds. tevékenységét Nagykanizsán?

Orbán a felszabadulás előtt a nagykanizsai "Gábor Áron" laktanyának volt a parancsnoka. A forradalom napjáig nem állottam vele kapcsolatban közelebbi ismeretségünk azután kezdődött.

Vele, mint parancsnok helyettesével nem volt teljes mértékben bizalmi viszonyban, a feladatok minden esetben dr. Baj György, dr. Dallos és Horváth Lajos volt Üveg-nagykereskedő személyekkel beszélte meg, akikkel tegező viszonyban állt. Orbán adott olyan utasítást, hogyha más városból érkeznek ide volt ávh. tisztek, azokat tartoztasul le. Terror cselekményre utasítást nem adott tudomásom szerint.

Elmondani kívánom, hogy a volt Nemzetőrségen belül alakul

egy csoport, amely "operatív" csoportnak nevezte magát öt- hat főből állott. A csoportvezetője: Hodán László és Mantuáló József. Tudtommal mindkető nyugatra távozott. A csoportból meg tudom nevezni Toth József bicskagyári dolgozót, aki jelenleg is itthon tartozkodik. A csoport célkitűzése volt, hogy a volt állampolgári tiszteket, párt funkcionáriusokat összeszedjék, lezárják őket.

Erre azonban nem került sor, mivel bejöttek a szovjet csapatok.

Ismertesse, hogy kik vettek részt a Pártház elfoglalásában?

Pártház elfoglalására Mendli Ferenc villanyszerelő, Nagykanizsa: Kölcsey utcai lakos, Kisipari Ktsz. dolgozója. Adott utasítást. Megállapításom szerint ő volt az Ellenforradalomnak kimondott vezetője. Ő intézte a Nemzetőrség felállítását, valamint élelmezésüket is az ő utasítására rendezte be Hules Béla a Nemzetőrség szállását a Párt épületbe. Hules Béla jelenleg is Nagykanizsán tartozkodik.

Egyebet az ügyrevonatkozólag előadni nem kívánok a jegyzőkönyvbe foglaltak a valóságnak megfelelően tartalmazzák amelyet minden kényszer nélkül tettem meg h.h. aláírok.

Felvette:

.....

Ferenc Foros
Foros Ferenc

TÖRTÉNETI

Nagykanizsa, 1957. március 1-én.

F e l j e g y z é s.-

Rimay tanár ellenforradalmi működéséről és vele való kapcsolatáról.

Mióta ismeri Rimayt?

1955/1956-os tanévbe jött iskolánkhoz, mint matematikai és fizikai tanár. Mint minden újonnan jött kollégák üdvözítettük a tantestületben, működése különleges volt. Tehetségesnek ismertük, jó munkaeuró volt, de általános vélemény szerint kissé könnyelmi- és bohém.-
Abban az évben két alkalommal tanárok együtt szórakoztunk a " Béke " étteremben, különben mint a többi tanár / főleg fiatal/ szívesen jött társaságunkban. - Vakációban segítségemre volt kirándulás szervezésében, melyet végeztem a jótanuló diákokkal Bakony vidék megismerésében. Ugyanis ő Balatonalmádiban lakott és egy napra levittem diákjaimat Almádiba és vitorlást szerzett részünkre, ill. a diákok örömeire.-

Ebben a tanévben úgy ismertem meg, mint szerelmes tanárt, aki sok levelet írt és többször élcelődtem vele, mivel szemben ült velem a tanári szobában. "eggyűrűt viselt és nem árulta el kívül van kapcsolatban és miért. Tehát kártársi barátságban voltam vele.-

Októberi események alatt.

A felvonulások alatt tevékenyen részt vett és ezért elég nagy népszerűsége telt szert. / ezt azért említem, hogy érthető legyen az események alatt levő ivelő pályafutása/

Az első felvonuláson részt vett akkor ritkán találkoztunk, mert én Horváth Béla és Hulech Béla társaságában voltam. Este mikor a diákságot a gimnázium kézilabda pályájára tartották, ő tartott beszédet, és küldte haza a gyermekeket. Elbeszélése szerint ő még ezen este leányokkal / kollégist és más diákokkal a a kórház kápolna felé ment, de bosszusan emlékezett meg róla, hogy erre nem volt szükség, m majdnem botrányba fulladt.

Másnap a diák felvonuláson vezető szerepet vitt és úgy emlékszem egy munkás " hirvió" / nem tudom ki lehetett motorkerékpárral is vitte. Egyébként a diákfelvonuláson végig részt vett, emlékszem egyik találkozásakor az uton panaszkodott, hogy fáj a lába; feltűzött és haza akart menni. A felvonulások után tanévi szobában szoktuk látni, ugyanis a rádióját felhozta oda.-

A kiképzési idő alatt és után.

Határozottan nem emlékszem, de azt hiszem, hogy a Gögös által összehívott gyűlésen részt vett, de már a lőtéren nem volt kint velünk, azt hiszem, nagy volt a távolság részére

Az iskolai munkás-tanács akkori népszerűsége folytán harmadik tagként küldöttnek választotta a városi pedagógus

tanácsba, ahol felszólalásai és hozzászólásai alapján úgy tudom, hogy a városi bizottságba választották, amelynek gyűlésén részt vett. Ebben az időben volt nálam is / lakásomon /, amikor szidta a "nyugotott, ill. nyugottvérű városatyákat" / Lékai, Pajsz / tudomásom szerint autóval volt Győrben, mint a város küldöttje és kalandos utjáról többünknek beszámolt. Említette, hogy lépén keresztül ment és azon keresztül jutott fel Győrbe ellenőrzés nélkül. Győrben / azt hiszem / a városházán gyülekeztek és mint érdekességet említette, hogy szereltek le egy valószínűleg Nagy Ferenc képviselőjében jött férfit, aki puccsot akart előkészíteni. Kiűrtették a gyűléstermet és csak igazolás mellett mehettek fel. A gyűlést egy képviselő tartotta, akinek a nevét most nem tudom, de az újságok sokat írtak róla.

Örömmel említette, Rimay, hogy pesti harcosokkal beszélt, ugyanakkor a dombovári küldöttekkel. A gyűlésről úgy emlékezett, hogy elég zavaros volt és az a bizonyos képviselő / akinek a nevére most nem emlékszem / teremtette meg a rendet. Arról nincs tudomásom, hogy a nemzetőrségbe sokat járt fel és kapcsolata volt a nemzeti bizottsággal. Közben a vakáció / melyet nálunk az iskolában hamarabb kiadták / elérkezett és ő kijelentette, hogy az ő ez a hivatása véget ért, elutazik haza. Márkus Ferencsel mentek el és vakáció végéig nem hallottunk róla. Tanév folytatására - most nem tudom biztosan késve érkezett - de megérkezett, megérkezésekor említette, hogy Pesten volt és aki már sokat beszélt a "kicsi-jéről". Emlékszem minden nap telefon beszélgetésre várt, vagy az iskolában, vagy a kollégiumban. Egy este Kele András jó barátomnál voltam kártye partin és őtet is meghívtuk, amikor azon nap másodszor hívta Pestet onnan. Még izgultunk is mert a kimenő tilalom ideje közeledett és haza akartunk már menni. Feleségem még sokat elcelődött vele, mivel késő volt, meghívtunk hozzánk aludni / ő mesze lakott ahhoz, hogy hazaérjen / másnap elment tőlünk nem is találkoztam vele, csak este mikor kb. 10 óra felé kopogtatott ablakunkon említve, hogy vacsorán volt Huleséknél és hazaérve a háziasszonya dr. Tamásné azzal fogadta, hogy házkutatás volt szobájában. Kért ugyan bennünket, ne haragudjunk rá szeretne nálunk aludni, mert fél. Befogadtuk és reggel az iskolában már jelentkezett Gögösnél, hogy el akar utazni, hogy milyen ürüggyel azt nem tudom. Még Bányainé említette nekem azon délelőtt: "Jenő kérem, ugye Rimay díjazdál". Mondtam én "ugy tudom, hogy nem". Ugyanis Pestre utazott.

Nekem a pesti címét és telefonszámát megadta és kért, ha elrendeződik körülötte akkor telefonáljak és haza jön. Márkus Ferenc tanárt pedig megkérte, hogy fizetését vegye fel és küldje majd el. Erről tettem említést Gögösnek is és tudomása volt erről a tanároknak is.

Nehézségek voltak a matematika tanításainál és többször beszéltem Horváth igazgatóval, ill. helyettesével és Gögössel, jó lenne hazahívni, vagy mint Gögös említette keresne magának állást máshol, mint Rimay akkoriban említette Pesten laboratóriumban. A kollégiumban azon este Németh igazgató jelenlétében telefonáltam is Rimaynak, amikor hívtam vissza és hivatkoztam az itteni iskolai nehézségekre és szidtam a határozatlanságot. Ő azt válaszolta, hogy jön csak szóljak Márkusnak, hogy küldje el a pénzt, mert nem tud lejönni. Szóltam is Márkusnak, de ő említette, hogy Rimay előleget vett fel és alig

kapott a gondnoknőtől pár forintot. Másnap feleségem szól, hogy találkozott dr. Tamásnéval és említette neki, hogy valaki kereste Rimayt lakásán. Ezt én említettem Gögösnek és kérdeztem, hogy mit csináljak. Nekem már nagyon te-
evvel foglalkoznom, határozzanak Gögös említette, Onéki már menni kell Rimay, elege volt belőle, nem tartja komoly tanárnak, csináljon, amit akar, és maradjon ahol van hisz felnőtt, nőtlen ember, majd valahogy boldogul a vilban. Én telefonáltam Rimaynak: majd közbejött az országos tornaszövetség gyűlése és egy gerendavétel, melyre engem bizott meg a sportegyesület és felmentem Budapestre feleségemmel együtt. / Ő bevásárolni ment és meglátogatni jó barátunkat VNovák családot, ahol meg is szel-
tunk/ Mikor a Bányász S.K.-nál elintéztam dolgom, onnan f-
hívtam telefonon Rimayt, és említettem, hogy megyek gyüle-
re a Hold utcába a tornaszövetségbe. Akkor említette, hog-
közeli lakik menjek be hozzá, az a Toldi mozi mellett van.
Gyűlés után meglátogattam, majd pár perces látogatás után
említette, hogy randevója van a Rákóczi sarkon egy expres-
sóban munkáról hazajövő menyasszonyával. Ott láttam ill.
együtt ültünk és említettem az iskola véleményét és jegy-
hogy jobb lenne, ha keresne állást, mert nálunk nincs
jövője. / Másnap feleségemmel a vonatindulás előtt még
elm/ Ugy beszéltek meg, hogy feljönnék este Novákékhoz, al-
aludtunk, de ez nem történt meg. Másnap feleségemmel a
vonat indulás előtt az IKA előtt vettünk kakaót a gyer-
mekeknek és mivel utba esett felkerestük. Agyból kelt
éppen így pár rec után el is búcsúztunk, annálkül, hogy
érdemlegest tárgyaltunk volna. Feleségemmel meg is jegyez-
tük, hogy elég határozatlan emberrel álltunk szembe, aki
maga sem tudta mit akar. Hazajöve az iskolába be is szá-
moltunk Rimayról, meg is jegyeztem Gögösnek, hogy nagy
súly esett le vállamról, melyet akkor magamra vettem.-
Soltys Jenő sk.

Másolat Hiteles:
Nagykanizsa, 1957. március 5-én.

Olárnyik Lászlóné
ri.I.o.sgt.
Olárnyik Lászlóné

TÖRTÉNELMI

J e g y z ő k ö n y v .

Nagykanizsa 1957. év. febr. 24-én.

Felvéve a BM. Járásrendőrségi kapitány hivatalos helyiségében 1957. február hó 24-én. M e i x n e r Béla gyenúsított kihallgatása alkalmával.

Figyelmeztetem a hamis vallomás törvényes következményeire.
vérem ismertesse személyadatát.

M e i x n e r Béla
Budapest 1924. aug. 13.
Gödöny Katolin
Technikum tanár
Nagykanizsa Fővás tér 25.

vérem ismertesse hogy hogyan kapcsolódott be az ellenforradalmi tevékenységbe.

Emlékeztem szerint 1956. év. október hó 24-én. értesültünk konkrétan arról, hogy egyáltalán mit történik az ország területén. Észleltük, mint pedagógusok, hogy az iskolában a gyerekek megjelöltek, miután már a nagykanizsai Gépgyár is felvonult. Tovább nem lehetett tartani az ifjúságot minden szervezés nélkül a felvonulási előkészületet megtették, majd csatlakozva a Gimnáziumi tanulókhoz elindultak.

Mi pedagógusok nem tudtuk ellentáni, így nem volt mit tenni véleményem hozzájuk csatlakoztunk és a gyerekek mellett állottunk. A felvonulás végén, majd vissza a Dózsa tanyához mentünk. A felvonulás végével bezementem.

Emlékeztem szerint 1956. okt. 28-án hétfői nap az iskolába választottunk a "Forradalmi Pedagógus Tanácsban" 2-3 személy szerint a választottaknak szólt a feladate, hogy a Szabadságtéri Általános iskolában létrejött fentebb említett Tanácsban vesz részt.

A jelenlévő engem és Csorfalvi Józsefet választotta, mi a kötelességhez híven feljártunk a Tanácsba és az ott megtartott gyűlésen résztvettünk. A gyűlésen a Vezetőség megválasztása, küldöttség küldése a "Városi Nemzeti Bizottságban" és az akkori iskolai Vezető felülvizsgálása. Egyéb konkrétabb határozat nem született, azonban a Tanácsban kedvemen magamat választottam meg, akiknek ezután szólt a feladate, hogy a "Városi Nemzeti Bizottság" melynek létszáma volt az elnöke, és a Mészáros kultúrothonban gyűléseztek részt kell venni. A hatvani bizottság velem együtt el is hagyta a helyeséget, és átmentünk az említett gyűlésre. A gyűlésen ismertették a "Városi Nemzeti Bizottság" határozatát, a je-

Jelenlétéről közlül Rimai nevű Gimnáziumi tanár szólalt fel, azonban a hozzászólására nem emlékszem. Azonban a hozzászólás csak üdvözlő tartalma lehetett, melyben a "Városi Bizottságot" üdvözölte.

A megalkult határu pedagógus Tanácsban ki volt még a tagjai.

Rimai Béla Gimnáziumi tanár, Csizmadia Ferenc ált. isk. tanár, Baranyai Ferenc ker. isk. tanár, Balog Árpád ker. isk. tanár, Horváty László Gimnáziumi tanár, valamint én voltam. Ez a tanács később kibővült, mely szerint a "Pedagógusok tanácsa" kibővítette egy fővel aki elnök lett Rák Pál Jenő személyével.

A tanács egy alkalommal ülésezett az Országos Bizottságnál, ahol azt tanácsoztuk meg, hogy a hittanórát mikorra délután, vagy délután tartassuk-e meg...

Ugyanez alkalommal beszéltem még azt is, hogy a korábban megalkult "Pedagógus tanács" által javaslatban tett igazgatólevéltáru után új beosztások megválasztása. Ezen a személyek névszerint a következők voltak: Vándra Jenő Szónyi, Burján és felesége, Csónya, Morvai igazgató, akik valamennyien emlékezetem szerint párttagok voltak.

Kitől kaptam a meghívást október 31-én megtartott megbeszélésre amit Gógös Ferenc igazgató és Orbán Nándor ht. szds. tartottak.

Emlékezetem szerint egyik alkalommal a "Városi Nemzeti Bizottság" által tartott ülésen Lévai Gyula elnök bejelentette, hogy Városunkban tartózkodó Orbán Nándor szds. a megfogja szervezni a nemzetőrséget.

Valóban az ezt követő napokban értesítettek, hogy 31-én. lesz egy gyűlés az iskolában, ahol megbeszélés alá veszik a nemzetőrség felállítását, azonban erre nem emlékszem, hogy ki és milyen formában értesített. A gyűlés meglett tartva, ahol jelen volt Gógös Ferenc ig. és az általam ismeretlen Orbán Nándor is.

Kit vettek részt a megbeszélésen és ott milyen határozatot hoztak.

Az említett gyűlésen kb. 10-12-en vettek részt. A résztvevők névszerint a következők voltak: Rimai Béla, Horváty László, Palos vezetéknévű, Kolman Pál, az említett személyeken kívül több fiatal tanár volt azonban a nevére egyiknek sem emlékszem vissza.

A megbeszélésen főképp érdeként szerepelt a nemzetőrség megszervezése, mely előadást a jelenlévő Orbán Nándor tartott, aki felhívta a jelenlévő figyelmét, hogy önkéntes alapon kell szervezni, mely jelentkezők már másnap fegyveres kiképzést kaptak volna.

Ugyancsak ezzel alkalommal határozatot hozott Orbán olyan formában, hogy a toborzás láncszerűen történjen a diákság között, és pedig olyan formában, hogy feladatot kaptuk hogy szóljunk egy egy gyereknek és hívjuk fel a figyelmét a toborzásra, és hogy másnap 1/3. h. kor gyűlekezzenek a gimnázium udvarán. Ezt a feladatot végre is hajtottam, egy gyereknek, akit névszerint nem ismerem az utcán szóltem, hogy menjen el az ismerőseihez és ér-

tesítse őt, hogy az adott időben jelenjenek meg. Ugyan is ezen felhívás nemcsak a nemzetőrség megszervezésével kapcsolatos volt; hanem Orbán hozzátette, hogy a kiképzés a fegyvernemekkel való megismerkedés megfelelő katonai személyek bevonása mellett történik, és adott esetben ha a Szovjet csapatok támadnak, védekezni kell.

Őn résztvet-e másnap a gyűlésen, ezzel, alommal milyen tevékenységet folytat ki.

Visszakívánok térni a megbeszélésre, melyen Orbán tartott a toborzásról, egyéb határozat nem született, ugyan is a megbeszélés mellett szakítva szálta, hogy jött egy újság, melytől a vezető személy elhívta Orbánt a zsi, hogy "Farsdalmi katonatanácsba" hivatják.

Másnap a Pedagógus tanács ülés volt, így ennek folytán nem tudtam résztvenni, de különbözők szerint résztvenni, de valószínű hogy a szervezés folytán a diákok megjelentek.

A további eseményekre már elmondani nem tudom, mert ezzel egy időben én nem többet nem hívtak, és nem is tudom, hogy mi let a kiképzéseknek, vagy a további szervezés célja.

Mivolt a célja a diákok fegyveres kiképzésének célja.

Mint ahogyan már említettem, hogy a kiképzés célja a nemzetőrség felállítása, valamint a Szovjet csapatok esetleges támadásával való szembezállás védekezés szempontjából.

Mit tudtarról; hogy a kiképzett diákok, hogyan és milyen körülmények között részt a Szovjet csapatok bevonulását megelőzően.

Tudomásom szerint a toborozott diákok kb. 2-3-ával alommal vette részt lögyv. arloton, azon kívüli tevékenységüket nem ismerem.

Viván-e még egyebet a fenti ügyel kapcsolatban elmondani.

Egyebet az ügyre vonatkozóan elmondani nem kívánok, valamint az igazságnak megfelelően tettem, melyet előzetes után h.h. aláírok.

Alft.

Elvettem

Világított:

.....

.....

BM. Járásí Rendőrkapitányság
Nagykanizsa.

J e g y z ö k ö n y v.

Nagykanizsa 1957. év. február hó 25-én.

Felvéve a BM. Járásí Rendőrkapitányság hivatalos helyiségében 1957. február hó 25-én. **g e n e d i István** tanú kihallgatása alkalmával.

A humanitárius törvényes követelményeire való figyelemztetés után az alábbiakat kívánja elmondani.

Kérem ismertesse személyadatát?

g e n e d i István
Nagykanizsa 1938. nov. 5. én.
Raffaelli Anita
Gimnaziumi-tanuló
Nagykanizsa Versailles 33.

Kérem ismertesse, hogy hogyan értesítették arról hogy fegyveres kiképzésen vegyen részt.

Október utolsó napján az utcán találkoztam ismerős társaimmal akik felhívták a figyelmemet, hogy November 1-én egy másnapos manőver lesz az iskolába.

Másnap a felhívásnak eleget téve megjelentem az iskolában, ahol tudtam meg azt, hogy üveget is kellett volna vinni valamilyen benzín félének, amellyel harcossá ellen lehetett volna védekezni. Én nem vittem mivel ezt nekem nem mondták.

Mi történt másnap amikor megjelent az iskola.

Egy honvéd tiszt szerveztetett bennünket és csoportokra osztott bennünket, és csoportonként egy egy terembe vezetett bennünket. Az oktatás a követendő fegyvernemekből volt megtartva. Pisztoly, géppisztoly, gépjárműszóró, kénigránát oktatást kapunk honvéd tiszt személyes vezetésével, mindig egy egy teremmel mentünk, illetve váltottuk egymást.

Az oktatáson, illetve azt megelőzően, mely tanári személyek tevékenykedtek közre a kiképzés menetében, illetve szervezésében.

A tanári kar közül **Biszevics Márton, Pálós, Herkény László-Rimai, és még mások.**

TH/V-142842

286

A tanári kör tagjai a csoportok szervezésével, elosztásával és a rend fenntartásával foglalkoztak. A kiképzésen ők is részt vettek, mint mint halgatók, bár a pisztoly ismeretébenél nem volt jelen.

Mit közölte Kanel és többi társával, hogy miért kapják a fegyveres kiképzést.

A tanárok jelenlétében a honvédségtől kiküldött egyik tiszt közölte velünk, hogy azért kapunk fegyveres kiképzést, hogy a közbiztonsági szolgálatba bevonnak bennünket, valamint hogy a Szovjet csapatok ellen kell harcolni.

Ön hányszor vett részt a kiképzésen, hol és milyen formában a tanárok közül kik voltak jelen, és milyen tevékenységet fejtettek ki.

Község mint már említettem az iskolában elméleti oktatásban vettek részt, máskor pedig a Révész utca lakóházában, hol szintén elméleti oktatás és egy alkalommal lövést is volt a fedett lötéren. A lakóházi kiképzésen és a lövészetben Solti Jenő tanár volt velünk, aki felügyelt ránk.

A fent említetteken kívül még volt állítólag egy esetben, ilyen eseményben nem vettek részt, mivel beteg voltam.

Kiván-e még a fenti ügyek kapcsán valamit elmondani.

Egyebet elmondani nem kívánok, a felvett jegyzőkönyv vallomásemet helyesen tartalmazza, melyet minden kényszerítő eszköz nélkül mondtam el, elolvasás után h.b. aláírtam.

Ylft.

Felvette:

[Handwritten signature]

Tanár:

[Handwritten signature]

A fenti jegyzőkönyvet senyiből kívánom helyesbiteni, hogy az említett tanári személyek, nem a fegyveres szervezésben, hanem az egyes csoportok elosztásával foglalkoztak.

[Handwritten signature]

J e g y z ő k ö n y v
R i m a i Béla kihallgatásáról.
Zalaegerszeg, 1957. május 8.

Rimai Béla,
1932. Szekszárd,
Bálint Margit,
egyetemi végzettségi,
gimnáziumi tanár,
idg. Nagykanizsa, Rozgonyi-p. 3/a.
állandó: Balatonalmádi.

KÉRDÉS: Rimai tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy 1956. október 23-át követően milyen tevékenységet fejtett ki?

VÁLASZ: 1956. október 24-én reggeli órákban szereztem tudomást arról, hogy Budapesten mi történt. Ezt követően 24-25-én megszakítás nélkül folyt a taitás. 1956. október 25-én délután a tanári irodában dolgoztam, amikor az iskolai hivataloság szolt, hogy az utcán nagy zaj van és tömeg. Lementem az utcára, megközelítettem a tömeget. Találkoztam Horváthy Hules és Gögös Ferenc igazgatóval, aki szolt, hogy vigyázzunk a gyermekekre nehogy belekeveredjenek bármibe is és bajuk származzon. Ekkor a tömeg a Pártbizottság előtt tartózkodott. Innét elmentek a vasutállomásra, ahova mi is mentünk velük. Az állomásonál a tömegbe lévő diákokat összeszedték és visszafelé jövet a strandhoz vittük őket. Végül közöltük velük, hogy menjenek haza. A diákok eloszlottak, mi pedig mentünk a városba, időközben elváltunk egymástól. Utközben egy teherautó jött tele diákokkal. Hívtak, hogy szálljak fel és menjünk nézzük meg mi történik. Utközben a diákok énekeltek, Kossuth nótákat és egyéb magyar népdalokat.

KÉRDÉS: Ezek szerint Ön nem tett eleget annak a megállapodásnak, hogy a diákokat nem engedik sehova, sőt csatlakozott hozzájuk.

VÁLASZ: Ekkor azért csatlakoztam hozzájuk, hogy alkalom szerűen elviszem őket az iskolába. A gépkocsival a rendőrség közelében szálltunk le, ahol kb. 500 diák lehetett. En az összes diákot sorba állítottam és bevittem őket az iskolába. Bérkezés után Gögös igazgató egy rövid beszédet tartott és kérte őket, hogy távozzanak el lakhelyükre és lehetőleg az esti órákban ne menjenek az utcára.

A diákok mögött tartózkodtak civil személyek, akik azt kiabálták közbe, hogy nem parancsol az igazgató a diákoknak. A diákság nem akart szétoszlani, így én kértem meg őket, hogy a felhívásnak tegyenek eleget. Megjegyzem azt, hogy engem szerettek a gyere-

kek, így szavamra oszlanı kezdtek.

Miután a diákság széjjel ment, Gögössel mentünk ki az iskola területéről a kapuban egy eléggé ittas személy utunkat állta és elkezdte kiabálni, hogy a diákságban lekarjuk oltani a forradalmi szent tüzet.

Időközben a leány diákokhoz behatoltak civil személyek és kényesítették az igazgatót, Németh Zsuzsannát, hogy vigye ki a leányokat büntetni. Az igazgató a leányokat kivitte, majd a kórház kápolná felé haladtak. En utánuk szaladtam a kórházi parknál értem utol őket, már sötét volt. Megjegyzem, hogy a tömegnek elég sok százaléka ittas állapotban volt. Ekkor én tanácsoltam nekik, hogy kisebb csoportokban szivárognak vissza a kollégiumba. Kérésre nekik eleget tettek. En az esti órákban bementem a leány kollégiumba és megkérdeztem, hogy minden hallgató bejött-e, amely igennel válaszolt Németh Zsuzsanna.

A fiú kollégium igazgatója, Németh Ferenc megkért, hogy menjek be a kollégiumba segítsen a diákokat rendben tartani. En a kérésnek eleget tettem. Időközben a hősök emlékművénél nagy tömeg volt, azonban azt nem tudom, hogy akkor mit csináltak. A kollégiumba Karakas Gáborral mentem együtt. Ott kb. 1 órát tartózkodtam, majd bejött egy általunk ismeretlen civil személy ittas állapotban és az igazgatótól követelte, hogy a diákságot vigyék ki a szobaföldítéshez. Közben fenyegetőzött, hogy amennyiben ezt nem tesszük, úgy a tömeget oda hívja és az ablakokat betöretti.

Az igazgató sorakoztatta a hallgatókat, majd megkért bennünket, hogy menjünk velük. Levonultunk a hősök szobrához. Együtt voltunk Németh Ferenc igazgató, Márkus Ferenc, Karakas Gábor és én. Amikor elindultunk utközben találkoztunk Solti Jenő tanártársunkkal, aki csatlakozott hozzánk. A térenél sorba maradtak, illetve csoportba és végig néztük az emlékmű széjjel rombolását. Be sem fejeződött mi egységesen visszamentünk a kollégiumba.

1956. október 26-án újra résztvettek a diákok a tüntetésben. Reggel tanítás kezdődött rendes időben, a 9 órai szünetben a Közgazdasági Technikumból jöttek át diákok és azok a mi diákjainkkal összebeszéltek, majd a szünet végére az egész iskola levonult. Gögös Ferenc igazgató át,ent a Pártbizottságra, elhívta Németh nevű pártbizottsági dolgozót, hogy beszéljen a fiatalokkal. Németh elvtárs átjött beszélt a diáksággal, azonban ők ki, jelentették, hogy mennek büntetni. Ekkor az egész tanári kar velük ment, természetesen én is.

Utközben csatlakoztunk a többi iskolásokhoz. Először a Gépgyárhoz, onnét Kiskanizsára, majd vissza a csatlakozó tömeggel együtt a lakótelephez. Ott a tömeg követelése az volt, hogy a honvédség csatlakozzon a tömeghez. Ezt követően kijött a zenekar és egy csoport katona. Ez természetesen hosszú időbe telt. Onnét a Határórség lakótelepéhez vonultak, én Csengeri ut saroknál elváltam a tömegtől, Csernai tanárral együtt bementünk a gimnáziumba. Az iskolába jött Varga Béla tanár is még néhány személy és közölték, hogy az iskolákban szünetet kell tartani bizonytalan ideig. Vargának közölték, hogy a pártbizottságról Kövesi elvtárs telefonált a határórséghez nehogy lövést adjanak a tömeg közé.

Az iskolától én egy ismeretlen személlyel motorkerékpárral elmentem a határórség elé és közöltem az igazgatóval, hogy másnap nem kell iskolába jönni.

A határőrség előtt a tüntetők széteszlottak, majd én is lakásomra távoztam és 27-28-án lakásomon tartózkodtam.

1956. október 29-én bementem az iskolába, majd összehívták a tanári kart, emlékezetem szerint Járási Tanács Oktatási Osztályától telefonáltak, hogy meg kellene választani a pedagógus küldöttséget a városi pedagógus tanácsba. Ezen az ülésen Gógös nem volt jelen, helyettese vezette. Itt titkos szavazással két küldöttet kellett választani. Megtörtént a szavazás, először Horváth Bélát és Harkány Lászlót választottuk meg, utána felvetődött, hogy a mi iskolánk a legnagyobb, így három küldöttet kellett választani. Ezen a választáson harmadiknak én kaptam a legtöbb szavazatot.

Ebéd után az egész város pedagógus küldöttei tartottak gyűlést a Szabadság téri általános iskolában. Ezen a gyűlésen újra választásra került a sor, egy 6 főből álló bizottság lett megválasztva, akik a pedagógusokat képviselték a Városi Forradalmi Bizottságban. Ezen az ülésen főleg a hittan és az orosz nyelvtan tanulásának problémái vetődtek fel, azonban határozat hozatal nem történt.

Itt az ülésen én is hozzászóltam azzal, hogy vigyázni kell arra, hogy az egész intézkedés nem a párt és annak tagjai ellen folyik. Megjegyzem voltak olyan hangok, hogy mi lesz a párttagokkal. Amikor a szavazás megkezdődött én a táblánál írtam, hogy ki hány szavazatot kapott. Az értekezleten felvetődött az is, hogy egyes igazgatókat leváltssanak-e, azonban döntés ebben sem született. Az itt történt választásnál engem is beválasztottak. Ezután elmentünk a Városi Forradalmi Bizottság ülésére, amely az Olajbányász kulturotthonban volt. Amire odaértünk hamarosan vége lett. Az elnökségnek bejelentettem, hogy a pedagógusoktól hatan megérkeztünk és kértem engedélyt, hogy felolvassuk a pedagógusoknak a javaslatait.

KÉRDÉS: Ismertesse a felolvasott javaslat szövegét!

VÁLASZ: Az első általánosan foglalkozott a politikai helyzettel, többek között Magyarország függetlenségének kérdésével, szovjet csapatok kivonása az ország területéről. Az oktatásügyi problémák is szerepeltek, többek között orosz nyelvtan. Itt személyi problémák nem merültek fel.

Ezen az ülésen a fentiekén kívül más küldöttek részéről aprólékos problémák is vetődtek fel. Odaérkezésünk előtt elhatározták, hogy Budapestre élelmiszert kell küldeni. Ez alkalommal vetődött fel az, hogy a honvédségtől fegyveres kíséretet kell kérni az élelmiszer szállításhoz. Ezt azért határoztuk el, hogy utközben az esetleges akadályozásokat elhárítsuk.

Ugy lett határozva, hogy 3-4 személy is menjen a szállítmánnyal, részben azért, hogy Budapesten körül nézzenek mi is van. Én odamentem az elnökhöz Lékai ügyvédhez, hogy engem is engedjenek el. Ezt én egyrészt azért kértem, mivel menyasszonyom Budapesten lakik, másrészt pedig kíváncsi voltam Budapesten mi történik. Lékai kéresemnek eleget tett. Közölték, hogy este 8 órára menjek a FÖLDSZÖV. udvarára, mert onnan lesz az indulás.

Budapestre egy vasutas és még rajtam kívül két civil személy jött. A honvédségtől kb. 10 fő fegyverest kaptunk. Elinduláskor közölték, hogy én ne induljak a tehergépkocsikkal, mert rövidesen indul egy személygépkocsi és azzal mehetek. Erre az indulásra egy hdgy., egy civil személy és én vártunk kb. 24 h-ig, azonban nem jött. Éjfél előtt odajött egy motorkerékpáros személy, később

tuđtam meg, hogy Békei nevű technikus a Gépgyárból. Megérkezésekor megkérdezte, hogy mire várunk, közöltük, majd ígéretet tett, hogy ő a laktanyából szerez gépkocsit és indulhatunk. Gépkocsit nem tudott szerezni, közölte, hogy majd ő reggel szerez és menjek le 8 órára a Gépgyárba.

Reggel 8 órakor megjelentem, ő egy BMW gyártmányu kocsit szerzett, és úgy volt, hogy ezzel Budapestre megyünk, azonban a gépkocsi vezető nem vállalta, erre Békei azt mondta, majd szerez a honvédségtől egy gépkocsit, ami elfog kísérni bennünket. Eredménytelen lett a kísérlete. Ezután a Városi Tanács épületébe mentünk és Békei bement lakóihoz, hogy papírt szerezzen és elmegyünk Győrbe körülnézni.

Hamarosan indultunk Zalaegerszegen át, ahol megálltunk, a Megyei Tanács épületébe mentünk, azzal a céllal, hogy meggyőződjünk a helyetről. Itt értesültünk arról, hogy délután 4 órára Szigeti Attila Dunántúli városok és megyei küldöttjeit gyűlésre hívta meg.

Győrbe 4 óra néhány perckor érkezünk. Megjegyzem, hogy arra megbízó leveleünk nem volt. Megérkezésünkkor több ezer tömeg volt. Szigeti Attila ismertette a beszámolót. Többen felszóltak, köztük Békei is, aki felszóalásában közölte, képviseli Nagykanizsát és Nagykanizsa is csatlakozik a Dunántúli Ferradalmi Bizottság munkájához. A gyűlés befejezése előtt eljöttünk viasza.

A kihallgatást megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, abban az általam elmondottak szerepelnek, a jegyzőkönyv elolvasása után azt aláírom.

Felvette:

Zsuppán Nándor
Zsuppán Nándor rny. hely.
vizsgáló.

Rimai Béla
Rimai Béla
letartóztatott.

TÖRTÉNÉSEK

J e g y z ő k ö n y v

R i m a y Béla kihallgatásáról.

Zalaegerszeg, 1957. május 10.

Rimay Béla,
1932. Szekszárd,
Bálint Margit,
egyetemi végzettségű,
gimnáziumi tanár,
id. Nagykanizsa, Rozgonyi-u. 3/a,
áll: Balatonalmádi.

KÉRDÉS: Rimay Ön az előző kihallgatás alkalmával elmondta, hogy 1956. október 30-án Győrben járt. Mondja el azt, hogy miután Győrből vissza jött, hogyan kapcsolódott bele a diákok fegyveres kiképzésébe és beszámolt-e Győrben szerzett kapcsolatairól?

VÁLASZ: Miután Győrből hazaérkeztem 1956. október 31-én résztvettem a Városi Forradalmi Bizottság gyűlésén, ahol kb. 150 fő volt jelen. Ezen az ülésen beszámoltam, hogy milyen tapasztalattal tértem vissza. Ezt felszólításra mondtam el. A beszámoló tárgyát a Győrben hallottak képezték.

Ekkor felszólalásomban felhívtam az ülés figyelmét, hogy az AVH-t oszlassák fel és fegyverezzék le őket, majd azoknak a vezetőknek a felelősségrevonásáról, akik nem megfelelően végezték munkájukat, gondoskodni kell. Megjegyezni kívánom, hogy a pedagógus szervezet részéről írásban kértük azt is, hogy a volt AVH-sokat a törvényes keretek között vonják felelősségre, majd ezzel egyidejűleg külön személyenként a vagyon és személybiztonság biztosítását kértük.

Szó volt a közbiztonság megbomlásáról, itt én azt a javaslatot tettem, hogy a karhatalom minden gyanús személyt igazoltasson és aki kellőképpen nem tudja magát igazolni, azt vegyék őrizetbe és vizsgálják ki az ügyét.

Az értekezleten felvetődött az a kérdés, hogy a magasabb beosztásban lévő prátfunkcionáriusokat le kell tartóztatni és az ügyüket kivizsgálni, azonban már ebben az időben azok Jugoszláviába távoztak. Ezen az ülésen részéről a fentiekről tettem említést és más részéről sem merültek fel mások.

1956. november 1-én 9 órakor mentem az iskolába, a tanáriban jelen volt Orbán szds. és a tanári karból kb. 10-15 fő, köztük Gógös, Solti, Pálos, Biskopics, Horkány és a többi iskolákból is. Ekkor már megkezdődött a megbeszélés, ami arról szólt, hogy a diákokat össze kell tartani és alapfokú katonai kiképzést kell megszervezni.

TH/V-142842 ./.

Rimay Béla

KÉRDÉS: Ki szervezte meg a diákok kiképzését?

VÁLASZ: Az ülést Orbán vezette és Gögös, mint igazgató. Felvetődött az, hogy a diákság is a Nemzetőrségbe lesz, azonban ezt Orbán nem helyeselte, ellenben ez ellen Gögös is egyetértett és jó magunk tanárok sem értettünk egyet. Szóba került az is, hogy a diákság beöltözik katonai egyenruhába, azonban ezzel sem értettünk egyet. Végül azlett a döntés, hogy a kiképzést az iskola keretén belül hajtjuk végre.

A kiképzés célja az első lépéseknél úgy nézett ki, hogy részt vegyenek a diákok a város rendfenntartásában. Később azonban ez úgy nézett ki, hogy Orbánnak más tervei is voltak. A szervezés során felvetődött, hogy a kiképzéshez szükséges fegyvereket és kiképzőket a honvédség biztosítja. A kiképzésben a tanári kar is résztvett.

KÉRDÉS: Névszerint kik vettek részt a kiképzésben?

VÁLASZ: Solti Jenő, Pálos László, Horkány László, Ratkai Gyula tanárok vettek részt. A fenti személyek a lögyakorlaton is résztvettek. Az iskolai elméleti kiképzés tudtommal egy alkalommal volt, ahol én is jelen voltam, amíg egy kiképző hdgy. meg nem érkezett. A tiszt megérkezése előtt katonai vonatkozású dolgokról beszéltem a fiukhoz, természetesen kérdéseikre válaszoltam. Ezt követően én már máshon semmiben sem vettem részt. Gögös, mint igazgató résztvett az elméleti oktatásnál, azonban a lögyakorlaton nem volt jelen.

1956. november 3-án Budapestre akartam utazni a kórház autó karavánal, azonban nem volt lehetséges, mert Budapest lemondta az indulást.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásonak helyesen tartalmazza, azt a valóságnak megfelelően mondtam el, melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Felvette:

Zsuppán Nándor rny. hdgy.
vizsgáló.

Rimay Béla
Rimay Béla
letartóztatott.

TÖRÉNÉ

J e g y z ő k ö n y v

R i m a y Béla kihallgatásáról.

Zalaegerszeg, 1957. május 13.

R i m a y Béla,
1932. Szekszárd,
Bálint Margit,
egyetemi végzettségű,
gimnáziumi tanár,
ideglenes: Nagykanizsa, Bozsonyi-u. 3/a.
Áll: Balatonalmádi.

KERDÉS: Ismertesse részletesen életétörténetét!

VÁLASZ: Szekszárdon születtem 1932. május 20-án. Apám gyógyszerész, jelenleg az alsóorszi Gyógyszertárnak a vezetője, anyám háztartási munkával foglalkozik. Testvérek ketten vagyunk, bátyám István 27 éves, orvos a pépai kórházban.

Elemi iskolám 4 osztályát Hegöly községben végeztem el. Ezt követően gimnáziumi érettségit tettem, melyet Kőszegen, Veszprémben és Székesfehérváron végeztem. Érettségi letétele után 1 évig mint gépkocsivezető dolgoztam az Állami Villamosenergia Szolgáltató Vállalatnál Veszprémben. 1951. szeptemberétől pedig 1955-ig Budapesten az Ötvös Lőránt Tudomány Egyetem Természettudományi karán fizika, matematikai szakon végeztem.

Az egyetem elvégzése után 1955. nyarán 3 hónapig katonai szolgálatot teljesítettem Kiskunfélegyházán a Légvédelmi figyelő és jelző századnál. Leszerelése után a nagykanizsai gimnáziumba kerültem, mint tanár matematikai és fizikai szakon tanítottam.

KERDÉS: Rimay Ön a korábbi kihallgatásai során vallomásaiban elmondta, hogy milyen mértékben vett részt Nagykanizsán lezajlott ellenforradalmi tevékenységekben.

Kérdeje el azt, hogy Orbán Nándor, mint Kenzertörtség parancsnoka milyen tevékenységeket fejtett ki, kik eszközölték a letartóztatásokat, kinek az utasítására?

VÁLASZ: Orbán Nándor, mint Kenzertörtség parancsnokát 1956. október 29-30-án ismertem meg, amikor is az iskolában megszervezte a diákok fegyveres kiképzését.

271

Kzenkívül még egy esetben találkoztam vele a párt épületében, amit akkor foglaltak le arra a célra, hogy ott lesz a Kiszetörtség parancsnoka. Ez alkalommal folyt az üzenetben felállítandó Kiszetörtség megvitatása. En ekkor beszélni nem tudtam, mivel el volt foglalva.

KERDÉS: Ekkor milyen céllal kereste fel Orbán volt ht. szds-t?

VÁLASZ: Ekkor azért kerestem Orbánt, mert azon a napon volt tervbevéve a diákok részére a lögyakorlat, ugyanis a diákok kérték meg, hogy az esőzés miatt halasszák el, azonban Orbánnal nem tudtam beszélni.

Inaét eltávoztam, majd az utcán tartózkodó diákokkal közöltem, hogy Orbánnal beszélni nem tudtam, így eltávoztam a lakásomra, így azt sem tudom, hogy azon a napon volt-e lövészet.

Arról nincs tudomásom, hogy Nagykanizsán bárkit is letartóztattak volna. Ahogy már az előző kihallgatásomon elmondtam az egyik ülésen én is felszólaltam, amikor is szó volt arról, hogy a volt AVH. beosztottjait házi őrizetbe kell tartni. Ugyanekkor volt szó arról is, hogy le kell fegyverezni is őket. Arról nincs tudomásom, hogy a lefegyverzéseket ki eszközölte.

Sgyebet elmondani nem tudok, vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, melyet elolvasás után aláírásommal igazolok.

Felvette:

Zsuppán Nándor
Zsuppán Nándor ny. hdgy.
vizsgáló.

Rimay Béla
Rimay Béla
letartóztatott.

TÖRTÉNETI

J e g y z ő k ö n y v.

Nagykanizsa 1957. év. február hó 26.

Felvéve a BM. Járási Rendőrkapitányság hivatalos helyiségében 1957. február hó 26-án. Szalai Árpád tanukihelgatása alkalmával.

A hamisítás törvényes következményeire való figyelmeztetés után a
alábbiakat kívánja elmondani.

Kérem ismertesse személydatát.

S z a l a i Árpád
Szepetnek 1939. feb. 7.
Kéri Borbála
Iskolai tanuló
Nagykanizsa Ság.

Kérem ismertesse, hogy az októberi ellen-
forradalom időszakában az iskolában létre jött
fegyveres csoportban, ki hívta, ki szervezte,
illetve a tanári kar közül kik vettek
részt.

A fegyveres csoport szervezéséről mondani nem tudok semmit
mivel a kiképzés két napján nem voltam jelen annál fogva, hogy
én Ságban lakom, így nem értesültem róla. Mivel iskolában nem
jártam, így 2-én. bejöttem Nagykanizsára, hogy megtudjam mi-
kor lesz az iskola beindítása. Amikor az iskola közelében ér-
tem, már az iskolából a diákok katonai köppenyesen mentek
lőgyakorlatra, akik közölték velem, hogy hová menek, így én is
velem tartottam. Amikor a lőtérre kiértünk, a diák társaim vi-
sza küldtek azzal, hogy a "Nemzetőrség székházában" a volt
Fegyverészet épületében menjek köppenyt felvételezni. Visz-
szajöttem és utána vissza mentem ismét, hol a lőgyakorlaton
résztvettem.

Mely tanárokat látta a lőgyakorlat al-
kalmával a helyezinen, azok milyen beosztásban
voltak.

A lövészetben mint rendfentartók működtek közre a tanárok, ak-
közül a Solti, Harkány, és Pálós tanárokat láttam, akik a rend-
re és fegyverre vigyáztak fel. Arról, hogy a lövészetben részt-
vettek volna azt nem tudom.

Mit tud arról, hogy a fegyveres kiképzés
miért volt szükséges részükre.

Én már az utolsó napi fegyveres kiképzésben vettem részt, így
arról, hogy lényegében miért kell a fegyveres kiképzés szó-
nem volt, azonban annyit hallottam, hogy a rendfentartásá-
ra fognak bennünket alkalmazni.

Kiván-e még az ügyel kapcsolatban
egyebet elmondani.

Egyebet az ügyel kapcsolatban elmondani nem kívánok, vallo-
másomat az igazságnak megfelelően tettem minden kényszerítő
eszköz nélkül, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Klft.

Felvette:

Sándor János

anu.

Szalai János

TÖRTÉNETI HÍVATÁS

J e g y z ő k ö n y v.
Nagykanizsa, 1957 márc. 26.

Készült a Nagykanizsa-i rendőrkapitányság hivatalos helyiségében Dr. Paizs Ferenc kihallgatása ügyében. Nevezett a törvényes figyelemre méltosítás után az alábbiakat mondja el.

Dr. Paizs Ferenc
Nagykanizsa, 1911 ápr. 15.
Szekeres Teréz
igazgatási oszt. vez.
Nagykanizsa Királyi Pál 3.

Kérdés: Mondja el azt, hogy mióta ismeri Rimai Béla Nagykanizsa-i tanárt és mit tud annak ellenséges tevékenységéről:

Válasz: A fenti kérdésre vonatkozóan elmondom, hogy Rimai Béla tanárt a Nagykanizsán lezajlott ellenforradalom idején ismertem meg. Emlékezetem szerint okt. 29-én volt a városban a nemzetbizottság alakuló ülése, amelyen én is részt vettem. Az ülés vége felé felszólalt egy fiatal ember akit én még akkor nem ismertem, ez a felszólalása igen "lendületes volt" és nagy hűvel beszélt, ekkor még a pedagógusokról beszélt és utána Harkány László felolvasta a pedagógusok követeléseit.

Majd kb. okt. 31-én újra ülésezett "a nemzeti bizottság" ezen az ülésen beszámolt a Győr utca felől, ahová úgy került hogy elindult Budapestre és utközben hallotta, hogy Győrben összeül a Dunántúli nemzeti bizottság ülése ahová a megbízottakat hívják. Ezen az ülésen beszámolt az ott tapasztaltakról. Elmondotta, hogy Győrben sokkal határozottabban intézkednek mint Nagykanizsán, ezért követelte az itteni bizottság határozottabb intézkedéseit. "Szigorúbb ellenőrzést a városban igazgatást mert sok az idegen kétes e'lem. Aki nem tudja magát igazolni azt tartóztassák le. Követelte a fiatalok nagyobb mérvű bevonását a bizottság munkájában. Ezt azért kérte mert a bizottságban kevés volt a fiatal.

A fenti hozzászólását nagylelkűséggel nagyhangon adta elő, és igen követelőzően. Erre ezért tüntfel nekem is.

Mint az ügyre vonatkozóan előadni nem tudok, jegyzőkönyv az általam mondottakat tartalmazza, melyet felolvasás után h.h. aláírtam.

Felvette:

Petrovics Mihály
rny. hdgy.

Tanulmány

Dr. Paizs Ferenc

TH/V-142842

J e g y z ő k ö n y v .

Felvéve a nagykanizsai rendőrség hivatalos helyiségében
1957. február 26-án.

K i s d é r i A n t a l
Tamási 1939. dec. 3.
Kiss Erzsébet
tanuló
Nagykanizsa Katona J u 3 as.

Mondja el mikor ismerte meg Solty Jenő tanárt, milyen maga-
tartást tanúsított az iskolában?

1954-ben ismertem meg Solty Jenő tanárt amikor is
mint első gimnáziumi tanuló kezem alá kerültem, illet-
ve torna tanárom lett. A diákokkal különösen a ter-
násokkal közvetlen viszonyba volt. Megszokták együtt
3 órát tanárom. Én szeretem a közvetlen
magatartását.

Ismertesse az 1956 október 23-án után kialakult eseményeket és
ebben milyen szerepe volt Solty Jenő tanárnak!

Amikor köztudomásá vált, hogy a Gépgyár felvonult
a diákok az iskolában elhatározták hogy szintén
felvonulnak. Ekkor jelent meg egy civil személy
akit én nem ismerek aki lygekezett "a diákságot"
beszélni arról hogy nem vonuljunk fel. Az ember
beszédével nem tudta meggátolni az ifjuság elhatá-
rozását. Véleményem szerint nem a diákság tette tönk-
re a szöveget temetőt. Solty Jenő tanárnak ebben az
időbeni magatartása, megnyilvánulása hasonló volt
a diákságéhoz. Ez is a diákságával együtt volt
a lektanyánál, határőrségnél. A diákság az alábbi
követeléseket hangzottatta: "Nem tanulunk orosz"
"Ruszkák hazá" "Segítséget Budapestnek" "Amnesziát"
"Orosz helyett hittant" "tanítsanak" "Hogy kezdtek az
az előbb említettek kiabálását már nem emlékszem.
Az a véleményem, hogy a tanári kar tagjai is amelyi
jelszöveggel egyetértettek és megukémsak vállaltak
velünk együtt hangzottatták. Mindössze egy tanárra
emlékszem aki egész idő alatt passzívan viselkedet
ez Cserey László volt.

Kisdéri Antal

334
Mondja el mi és milyen céllal szervezte meg a diákság fegyveres kiképzését, itt milyen szerepe volt Solty Jánosnak!

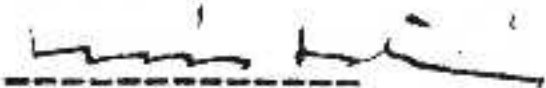
Amikor az iskolában kihirdette a szöveget a diáktársaimtól tudtam meg, hogy másnap az iskolában megjárnak és ari tud vigyen magával egy literes üres üveget, bár senki nem mondta, hogy milyen célból kell vinni de azért valamennyien gondoltuk hogy az üveg felhasználása hasonló lesz a budapestihez azaz benzinnel megtöltve páncélosok ellen célra. Másnap reggel megjelentem az iskolában, üveg azonban nem vittem magammal. Körülbelül 30 személynél láttam üveget. Az iskola udvarán három csoport szünetelt, majd a jelenlévő általam nem ismert katonák három helyen megkezdtek a különböző fegyverek elméleti ismertetését. Én a kultúr helyiségben a géppisztoly a serek szabása pedig a golyószere és a nyeles kézigránát ismertetését hallgattam. A harmadik helyen úgy tudom a karabélyról tartott ismertetést. Délután újból visszamentünk az iskolába ekkor már esett szó arról ezért a Nemzetőrség helyiségében mentünk ahol löpényt kaptunk a tanárok közül Solty és Páles volt velünk arik szintén vette magára a löpényt. A löpény felvétele a honvéd tiszttől indult ki. Ezután sorba a Kossuth lakótelep felé mentünk Páles és Solty a mi csoportunkkal volt. A lakótelepbe a lőtérre katonai karabélyal löttünk. A lövészetet egy hatórás tiszt vezette. Másnap újból kimentünk a lőtérre ahol géppisztollyal löttünk 5 töltényt kaptunk, amiből 2 egyeslövésbe 3 pedig rövid sorozatba löttünk ki. Ezen a napon Solty, Páles és Harkány tanárok voltak velünk. Solty szerepe úgy emlékszem a lövészetek alkalmával a rend fenntartása volt.

mi és milyen formában vetete fel, hogy a diákságnak miért kell fegyverrel gyakorlatozni és elméleti előadást hallgatni!

A golyószere elméleti ismeretét magyarász tiszt a lövészetet mondta: A fegyver ismereti előadás azért van szükség hogyha a szovjetekkel szemben utcai harcok lesznek legalább ismerje mindenki a különböző gyalogi fegyverek töltését és használatát.

Ami ügyel kapcsolatban egyéb előadni valom nincs a jöv felelő válasz után h.h. aláírom.

Felvette:

Kisdéri Antal
Kisdéri Antal tanuló

J e g y z ő k ö n y v .

Készült a Nagykánissai Járási Rendőrkapitányság II em. 51 sz. szobájában 1957 febr. 25-én. Bánhídi Gábor kihallgatása alkalmával.

Bánhídi Gábor.
Nagykánissza 1938 II. 7-én.
Molnár Mária
Tanuló.
Bocskai /Id. Nagykánissza Sugár ut 40 sz./

Mondja el, hogy Nagykánissán melyik iskolába jár, kik a tanárai?
A Nagykánissai Általános Gimnázium III. osztályába járok.
Osztály főnöke Karakas Gábor, rajta kívül tanít még Buvári
Andor, Németh Zsuzsa, Pálos László, Balogh Sarolta, Mészáros Kálmánné, Gimnáziumi tanárok.

Az ellenforradalom ideje alatt meddig volt oktatás, és miért szakadt meg?

Előkezetelem szerint október 26-án szakadt meg a tanítás az iskolában, én akkor nem voltam iskolában, mivel súlyos betegségem volt egy fiatal, és ezért nem mentem, azonban a lakóimra kérésztettek, hogy nincs tanítás, majd csak 29-én lesz ismét. Hogy miért nem kell menni, azt nem mondták.

Mikor jelent meg ismét az iskolában, és ott hogy folyt a tanítás?
Én hétfőn 29-én nem mentem be az iskolába, mert megtudtam, hogy a szünet az tovább tart, azonban én akkor már nem mentem vissza Bocskaihoz, hanem a kollégiumba mentem, és ott tartózkodtam. Az iskolában az oktatás emlékezetelem szerint november 10-én felkezdődött meg, és azóta rendszeresen folyik az oktatás.

Mondja el, hogy az iskolán belül milyen katonai kiképzésbe részesült a kiképzést ki vezette, és a tanárok részéről kik vettek részt ezen?

Elmondási kivétel, hogy november első napjaiban, hogy hágyadikát azt nem tudom a kollégiumban arról kezdtek a többi gyerekek beszélni, hogy be kell valahántré menni az iskolába, de hogy mi értelmet nem mondták egyik sem.

Itt a kollégiumban összehozódottunk kb. 30-an, és bementünk az iskolába. Itt bementünk a tornaterembe, és egy katona tiszt azt mondta, hogy aki részt akar venni fegyveres katonai kiképzésben az maradjon itt, aki nem az elmenhet. Azt hogy miért van szükség a katonai kiképzésre, azt mondta, hogy "lehet hogy szükség lesz rá", de hogy miért azt nem mondta. Ez alkalommal a torna terembe elméleti oktatás volt. A géppisztoly és a karabély használatát ismertették velünk. Elmagyarázták, hogy hogy kell mindkettővel lőni, és hogy lehet sorozat, és egyes lövéseket leadni a géppisztollyal. Ezt az oktatást egy honv. tiszt tartotta, és kb. 30 fő vett részt abba a teremben az oktatáson, honv. tudom. Ezen az elméleti oktatáson részt vett Harkán László, Solti Jenő, hogy rajtuk kívül még kik voltak ott nem tudom, de szép számmal voltak ők is.

Az elméleti oktatás befejeztével, nem emlékezem arra, hogy ki mentünk a lakásomba, de úgy tudom, hogy ugyanazon délután ki mentünk a Kossuth lakásába és ott a kanabélyai való lövelést sajátítottuk el a gyakorlóban.

Ezen a napon csak a karabélyal volt lövészet. Mindenki két lövés adott le a puskával enlékezeten szerint 200 méterre. As én meg szerint kb. 150-on vettünk rész ezen a lövészetén. A lövészetet katonák vezették le, voltak közöttük tiszták is és hadi is.

Ezen a lövészetén a tanári karból részt vett Harkán, Pálos, Solti, Gulács, hogy a többi is ott volt e nem tudom pontosan. Hogy a fegyverrel ők is lőttek e nem tudom, mert bent voltunk az étkezdén, a fő ment ki egy egy alkalommal a löhelyre. Így nem láttam, azt, hogy kik lőttek le és kik nem.

Ezen a napon mindenkinek adtak egy katonai köppenyt, hogy azt viseljük magára, mert esett az eső is. Ezeket a köppenyekeket a lövészet végeztével nem vették le, az most is néha van Bocsán.

Mondja el, hogy mi történt a lövészet második napján, hogy folyt le, és vettek részt azon?

Amikor az első napi lövészetnek vége lett, az egyik katoná azt mondta, hogy másnap menjünk vissza reggel 9-re, mert gyakorolni kell a géppisztollyal való lövészetet.

Ezért másnap reggel a kollégiumból a társaimmal együtt elmentem az iskolába, de mivel ott nem találtunk senkit, így elmentük abba a laktanyába, ahol előző nap volt a puská lövészet.

Velünk nem volt aznap tanár, aki kísért volna bennünket, mert mire az iskolába értünk, ők már a többi fegyverrel elmentek a laktanyába. Így mi tanár nélkül értünk a laktanyába.

Itt ezen a napon gyakorlatba juttattak végre a géppisztollyal a lövészetet. Ezen alkalommal összes 5 lövést adtunk le a géppisztollyal 2 egyes lövést, és háromat pedig sorozatba.

Ezen a lövészetén a tanárok közül ugyan azok vettek részt, akiket előbb felsoroltam. Hogy mind ott volt-e nem tudom, mert a gyakorlat végrehajtás ugyan az volt mint az első napon.

A lövészet végeztével mi vissza mentünk a kollégiumba, és máson a vettünk részt, pár nap múlva aztán már iskolába kellett menni.

Mit mondtak a fiúknak az iskolába, vagy a laktanyába, miért szükséges a katonai kiképzés?

Nekünk sem az iskolába sem a laktanyába a t senki nem mondta, hogy miért van a kiképzésre szükség, csupán annyit, "hogy erre szükség lehet".

Kiván e még valamit elmondani?

En egyebet elmondani nem tudok és nem is kívánok a felvett jegy a vallomásonat helyesen tartalmazza, amit előlvasás után h.h. aláírtam.

Kmf.

Felvette:

vallomásttevő:

Bánhídi Gábor
Bánhídi Gábor.

TÖRTÉNELEM

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa 1957 febr. 25.

Felvéve a rendőrkapitányság hivatalos helyiségében Pap Tibor kihallgatásáról aki a törvényes igazmondásra való figyelmeztetés után a következőket mondja el:

Pap Tibor
Nagykanizsa 1938 jun. 23.
Dalmányosi Ilona
Tanuló
Nagykanizsa Bajcsi Zsilinszki ut 9/a.

Ismertesse, hogy kitől kapott értesítést arra, hogy vegyen részt a fegyveres kiképzésben.

Mindenszentek napján 1956 nov. 1-én a temetőben kint voltam szüleimmel ahol megszólított Ratkai Gyula testnevelési tanárral és közölte velem, hogy másnap reggel menjek be az iskolában. Én a felhívásnak eleget is tettem másnap reggel megjelentem iskolánkban ahol már több diák is jelen volt k. b. 100-150000 a kézilabda pályán álltak csoportokban és beszélgettek. Majd Ratkai tanár felszólított bennünket, hogy osztályokként gyűljünk, majd rajokra lettünk felosztva és minden rajnak lett egy parancsnoka akik tanárokból tevődtek össze. Ekkor már tudomásul birtam arról, hogy fegyveres kiképzésben leszünk részesítve. Az én rajomnak a parancsnoka Miskovics tanár volt. Majd megkezdtek az elméleti oktatást amit honvéd tisztek vezettek le. Először szintén Miskovics a pisztoly elméleti kiképzéshez vezetett majd a kultúrteremben ahol ismereteket voltunk a géppisztoly szerkezetét és kezelését. A fentiek után a pártk házhoz mentünk ahol kezemi köpenyeket kaptunk és délután a Kossuth lakóházban mentünk éleslövészetre. A lakóházban ismereteket voltunk a golyeszere és gránát kezelését. A lövészetnél a tanárok szintén részt vettek. A lakóházból hazatértünk.

kérem ismertesse azt, hogy kik voltak még azok a tanárok akik tevékenyen résztvettek a csoportok munkájában.

A fent említett személyek között még Harkány, László, Solti Jenő, és Beres nevű tanár, akiket kívül nem emlékszem, illetve nem volt több tanár. Az említett tanárok mint rajparancsnokok voltak a csoportok élére állítva, a köpenyek kiosztásában, valamint a lőtéri foglalkozásra is velünk tartottak.

Mit tud arról, hogy milyen céllal lett a fegyveres csoport szervezve.

A fegyveres csoport alakításának célja az volt, hogy a város közbiztonság biztosítása ezen keresztül az erőssé legyen, valamint a Szovjet csapatok megtámadása esetén Nagykanizsára jönnék. Arra viszont nem emlékszem, hogy kimondta, de mi diákok egymás között beszéltek.

340

Kíván-e még az ügyel kapcsolatban egyebet elmondani.

A fentiek en kívül egyebet elmondani nem kívánok, vállomásemet az igazságnak megfelelően tettem, minden kényszerítő eszköz nélkül melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Klft.

Felvette:

János Károly

Tanu.

Garp Tibor

TÖRTÉNETI HÍVATÁL

J e g y z ő k ö n y v

Készült a Nagykánizsai Járási Kapitányság 51 szobájában Kummer Lajos Nagykánizsai lakos kihallgatása alaklájával 1957 febr. 25-én.

Kummer Lajos
Nagykánizsa 1937 jun. 16-án.
Herjavec Katalin.
Tanuló.
Nagykánizsa Malomkerti ut 7 sz.

Vallomását tegye meg arra vonatkozólag, hogy ki mikor értesítette ki, hogy az iskolába szervezett katonai kiképzésen vegyen részt?

Elmondani kívánom, hogy amikor az iskolába a szünetet elrendelték én ettől függetlenül minden nap bejártam a városba és az iskolába is beszköttem nézni, egyébként Nagykánizsán lakom. Így amikor egyik alkalommal benéztem az iskolába, hogy mi van észre vettem hogy sok diák bent van az iskolába, így én is felmentem a folyósóra, és így csatlakoztam a többi közé.

Bekérültem az egyik csoportba, amelybe kb. 25-30 diák volt. Ezba csoport a volt tanári szobába helyezkedett el. A csoport mellett ott volt több katonai is és tanári kar részéről pedig jelen voltak Solti, Harkány, és Biskovics tanárok. Ők nem tartózkodtak állandóan a terembe hanem váltották egymást.

Itt az egyes fegyverekkel való lövés módját magyarázták, és közbe Solti tanár megjegyezte, hogy "erre a kiképzésre azért van szükség, mert ha jönnek a Szovjetek Nagykánizsát meg kell ellenük védeni, és nek is szükség lehet" Ugyanezeket elmondta a katonák közül is az egyik.

Ezen a napon megtörtént az elméleti oktatás, és az iskolából aznap 12 óra körül engedtek el azzal, hogy délután 3 órára ismét jelenjünk meg, mert délután lövészet lesz a laktanyába. Én ekkor a Nagykánizsai lakásomra távoztam, de mivel délután az eső esett, így én nem mentem vissza az iskolába.

Mivel nem tudtam elmenni az nap délután, csak másnap reggel mentem vissza, mivel tudtam azt hogy két nap lesz lövészet. Amikor másnap reggel az iskolába bementem az iskola udvarán sorakoztatott bennünket Solti tanár, és elindultunk a laktanya felé. Ugyan ezen alkalommal velünk volt még Biskovics, és Harkány tanárok, akik kísérték bennünket.

A laktanyába az étkezdébe helyeztek el bennünket, és 5 fős csoportokba mentünk ki a lövészetet végrehajtani.

Itt már nem osztotta be senki a diákok, hogy ki mikor menjen löni, hanem ahogy akartunk. Én is lelöttem géppáisztóljal. Ehhez kaptunk összes öt löszet, ebből kettő egyesét löttünk, és három pedig sorozatba. Azt hogy a tanárok közül kik löttek nem tudom, mert ahogy egy egy csoport lelőtt vissza kellett menni az étkezdébe. A lövészet végén Solti tanár ismét sorakoztatt bennünket, és vissza mentünk az iskolába, és onnan mindenkit haza engedtek, nem mondtak semmit, hogy mikor kell vissza menni.

Kíván-e még valamit elmondani?

Én egyebet az ügyel kapcsolatba elmondani nem tudok és nem is kívánok a felvett jegyzőkönyv a vallomásonat helyesen tartalmazza, amit elolvasás után. h. h. aláírok.

Felvette:

vallomásttevő:

TH/V-142842

Kummer Lajos
Kummer Lajos

J e g y z ő k ö n y.
Nagykanizsa, 1957. feb. 26.

Készült a Nagykanizsai rendőrfőkapitányság hivatalos helyiségébe Fodor László tanukihalgatása ügyében. A tanu az igazmondásra való figyelmeztetés után az alábbiakat mondja el.

F o d o r László
Széchenyi 1938. szept. 22.
+Zalai Erzsébet
tanuló, vassztergályos.
Nagykanizsa Király Pál ut. 9.

Mondja el azt, hogy milyen körülmények alapján kapcsolódott be a fegyveres kiképzésbe, azt kik kezdezték.

Előadom azt, hogy 1956. nov. 2-án a déli órákban felkeresett Bencz Árpád volt gimnáziumi tanuló aki később diszidált, közölt velem és az öcsémnek akivel osztálytársak voltam, hogy a déli órákban a gimnáziumban volt egy fegyveres elméleti előadás amit a katona tisztek tartottak. Délután pedig gyakorlat lesz a Kosuth-laktanyában, erre meg hívtak minket is. Ennek alapján én és az öcsém délután elmentünk az iskolába ahol akkor a diákok gyülekeztek. Az iskolából elindultunk a volt pártbiztonság épületébe ahol katonák köpenyeket kaptunk, majd megint felsorakoztunk és elindultunk a lőtér felé ekkor az egységet a Katárórségtől egy tiszttel valamint Solty Jenő tanár vezette. Jelen volt ekkor a Pálos László tanár is aki szintén mellettünk haladt a laktanyában az ebédelőben voltunk és ottan szedtük szét a géppisztolyokat, ha valamelyik diák nem tudta szétszedni akkor fenti két tanár igazságtételt azt megmagyarázni. Közben amikor egy-egy csoport az elméletet átvette akkor kiment éles lövésre. Solty tanár az éles lövészetben volt kint, egy katonai székkel a rendőrfőkapitányság mellett mivel pufájában volt osztó a lövészet. Lövészet lefolyásában Solty tanár segített a katonának a lövészet helyes lefolyásában. Elsőnapon karabéllyal lőtt. Majd amikor mindenki végzett a lövészettel akkor zárt rendben jött a szóval vonultunk befelé az iskolába, ekkor az egységet megint a Solty valamint Pálos vezette. Amikor az iskola elé értünk akkor Solty tanár közölte velünk azt, hogy reggel 8-órán jöjünk össze és akkor újra kimegyünk a lőtérré.

Másnap 8-órakor újra az iskolában gyülekeztünk és zárt rendben katonák köpenyekben kivonultunk a lőtérré akkor lőttünk géppisztollyal. A lőtérré újra Solty vezettetett minket de akkor kint volt Harkány László tanár is. Ezen a lövészetben Harkányt láttam, hogy ő maga is lőtt.

Elmondani kívánom azt, hogy én az elsőnap délelőttjén nem voltam az iskolában, így csak délután a diákoktól hallottam azt, hogy a fegyveres kiképzés azért szükséges mert ha jön a szovjet hadsereg akkor ellenállás céljából szükség lesz a diákságra.

Mást az ügyre vonatkozóan elmondani nem tudok jegyzőkönyv az általam elmondottakat tartalmazza melyet felolvasás után helyileg aláírtam. TH/V-142842

Petrovics Mihály

Fodor László

J e g y z ő k ö n y v
Nagykanizsa 1957 február 27-én.

A jegyzőkönyv felvételét Nagykanizsa 1957 február 27-én Bányai János tan kihallgatása alkalmából.

Bányai János
1941 február 2.
Pótlai Éva
Tanuló
Nagykanizsa Sugár ut 16.

Az igazmondásra való figyelmeztetés után a tanu az elábbiakat adja elő:

Kérdés: Egyen vallomást arról, hogy az iskolában kik és miért szervezték meg a fegyveres csoportokat.

Felelet: Előadni kívánom, hogy az antonéri ellenforradalom alatt a Gimnáziumban szervezték gimnáziumból egy fegyveres csoportot akik katonai kiképzésben részesültek. A kiképzést vezették: Solti Jenő, Pálos László és Harkány László tanárok. Szekről a tanárokról azért tudom, hogyők vezették a kiképzést, mert harmadikán /november/én magam is részt vettem a laktanyában megtartott lövészetben. A diákokból álló csoportot a laktanyában vitte, illetve vezette Solti, Harkány, és Pálos, tanár urak.

A laktanyában ezen a napon november harmadikán délelőtt géppisztoly lövészet volt tartva. A gyakorlatot Solti Jenő tanár ur vezette le. Valamennyi diák akik kint voltunk lőtünk géppisztolyban személyenként 5 db. töltényt.

A fegyveres kiképzést amit kaptunk a diáktársaim közül többen azt mondták, hogy Rimai Béla tanár urtól értesültek, hogy azért történik, hogy utcai harcokra felkészüljenek bennünket. Tudom az, hogy a Szovjet csapatok ellen is felakartak használni bennünket amennyiben azok Nagykanizsára bejönnek.

Én magam egy esetben jelentem meg, azért mert édes anyám nem engedett és én magam is hiába valonak tartottam.

Tudom azt, hogy kiképzést kaptunk: géppisztoly, karabély, és pisztoly. Arról nem tudok, hogy kik lö elméletben részesültek volna, mivel én később kapcsolódtam be.

Az ügyvel kapcsolatban egyéb előadni valóm nincs a jegyzőkönyv helyessen van felvéve melyet h.h. aláírom.

Felvette:

[Handwritten signature]
.....rny.szds.

Tanu:
Bányai János
Bányai János

B.M. Járásí Rendőkap tányáság,

N a g y k a n i z s a .

J e g y z ő k ö n y v .

Készült a Nagykanizsai Járásí Kapitányáság 51 sz. szobájában Wirt Gyula kihallgatása alkalmával.

Jelen vannak: Nagy József r. alhdgy. Wirt Gyula, és Ifj Wirt Gyula.

Wirt Gyula
Nagykanizsa 1939 jan. 10-én.
Nagy Mária.
Tanuló.
Nagykanizsa, Pápai ut 24 sz.

Tegye meg vallomását arra vonatkozólag, hogy november első napjaiba mi történt a Nagykanizsai Ált. Gimn. Iskola udvarán, miért lettek összehívva?

Elmondani kívánom, hogy november első napjaiba azt hiszem 1-én, találkoztam Ratkai Gyula volt gimn. tanárral találkoztam a tere előtt, és ő mondta nekem akkor, hogy másnap reggel 8-ra menjek be az iskolába. Hogy miért azt nem mondta. Én ennek értelmébe másnap reggel be is mentem, az iskola udvarán volt a gyülekező. Utánna be mentünk a kultur terembe, majd onnan ismét vissza mentünk az udvarra, és ott tízes csoportokba osztottunk szét. Minden csoport mellé egy egy tanár volt beosztva. Az én csoportomba Biskovics tanár volt beosztva. Majd amikor a csoportok meg voltak, csoportonként bevonultunk külön külön terebe, és minden csoportnál egy katona személy elméleti oktatást tartott a puská, pisztoly, géppisztoly, golyósóró, és kézi gránát kezeléséről, és tüzelési módjáról. Ezen alkalommal sok gyermek hozott magával üvegeket is, az egyik literesét a másik kisebbet, hogy ezeket miért hozták magukkal nem tudom.

Az elméleti oktatás után mi történt az iskolába, és a laktanyába?

Az elméleti oktatás befejeztével mindenkit hazahoztak azzal hogy délután ismét jöjjünk vissza. Így délután ismét összemertünk és nagyobb csoportokba a laktanyába mentünk el. A csoportok két két katona vezette és Solti tanár, Pálos, akik az iskola részéről vettek részt.

A laktanyába kiértünk, ott bevezették bennünket az étkezdébe, és emlékezetem szerint 5 fős csoportokba mentünk ki a fedett lőtérre löni. Én is az egyik csoportal kimentem, és lelőttem puskával, és géppisztollyal. A puskával emlékezetem szerint háromszor lőttem, kb. 50 méterre. A géppisztollyal pedig 2 egyest, és több sorozatot lőttem, úgy gondolom összesen 6-8 töltény lehetett. Amikor a gyakorlati lövészet véget ért utánna mindenki, illetve én legalább is azonnal haza mentem, és többet nem is mentem sehova.

Ki végezte a töltények kiosztását, ki vezette a lövészetet?

A töltények kiosztását egy honvéd személy végezte, és a lövészetet is ők vezették. Közülük egyet sem ismerek sem névszerint, sem látásból.

Arról nincs tudomásom, hogy a tanárok közül kik lőttek a fegyverekkel.

Mi volt a célja a fegyveres katonai kiképzésnek?

Arról nekem tudomásom nincs hogy milyen céllal szervezték meg ezt a kiképzést, nekem erről senki nem tett említést sem

TH/V-142842

U8

hogy mindez miért történik. Sem a tanárok sem pedig a katonák erről nem nyilatkoznak legalább is én nem hallottam.

Kiván e még valamit elmondani?

A bentieknek kívül egyebet elmondani nem tudok és nem is kívánok a felvett jegyzőkönyv a vallomásomat helyesen tartalmazza, amit előadás után helybehagyólag aláírok:

Felvette:

Kmf.

vallomásttevő:

.....

Wirt Gyula

.....
Wirt Gyula isk. tanuló

Wirt Gyula

.....
Wirt Gyula szülő

TÖRTÉNETI HÍVATAL

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa 1957 február 27-én.

A jegyzőkönyv felvételét Nagykanizsa 1957-február 27-én
Agocs Attila kihallgatása alkalmából.

Agocs Attila
1941 február 15 Nagykanizsa
Totth Margit
tanuló
Nagykanizsa Petöfi u 2)

Az igazmondásra való figyelmeztetés után a tanu az alábbiakat
adja elő a diákok fegyveres kiképzésével kapcsolatban.

Kérdés: Hogyan kapcsolódott be a diákok fegyveres kiképzésében.

Felelet: A diákok fegyveres kiképzésében 1956 október 31-én
találkoztam a temetőbe Kruppai Károly általános Gimnázium 2.
o. tanulóval. Kruppai tudomásomhozta, hogy a következő napon
mennek be az iskolába, mert diákokból szerveznek egy fegyveres
csoporthat. Felhívta a figyelmemet, hogy olyanok menjenek be akik
elbírnák a fegyvert mert fegyveres kiképzésben részesülünk.

November 2.án bementem az iskolába, ahol különböző helyiségeke
ben löelméletet tanultunk. A lö elméleten jelen volt Ratkai
Gyula, Pálos László, Harkány László tanárok. A tanárok nem foglal
koztak a diákok kiképzésével a löelméleten, csak jelenvoltak.
A kiképzést katona tisztek vezették. A katona tisztek nevét
nem tudom.

November 2.án délután kimentünk alaktanyába két csoportba, mely
csoportokat vezette Ratkai, Solti tanár urak akikre vissza tudok
emlékezni. A laktanyában tanultunk lö elmélet t amelyet egy ka
tona tiszt vezetett. Ugyan akkor lötünk karabéllyal is 3 drb.
töltényt.

Következő napon november 3-án délelött ugyan csak kimentünk
a laktanyába ahol géppisztolyal volt lövészet. Géppisztolybol
személyenként 5 drb-ot lötünk. Tanárok közül jelenvolt Solti
Ratkai, Pálos, több tanárt nem láttam kint.

Kérdés: Miért történt a diákok fegyveres kiképzése:

Felelet: Pálos László tanár ur november elselyén az iskolában
mondta, ahol jelen voltunk többen, hogy a kiképzésre azért van
szükség, ha Nagykanizsát támadás érné a Szovjet csapatok részé
ről ellenfogunk álni. Kijelentette, hogy ebből hasznunk is lehet
és kárunk is.

Kruppai Károly amikor a temetőben beszéltem vele azt is mondta
hogy üvegeket vigyünk be az iskolába amit azonban nem mondott
meg, hogy miért. En magam is vittem be egy üveget, de ekkor már
emlékezetem szerint kb. 15 drb. volt. Minden valószínűség szerinz
másoknak is mondta ezt.

Az üggyele kapcsolatban egyéb előadni valom nincs a j.k. vet
felolvasás után aláírom.

.....TH/V-142842 Agocs Attila

Agocs Attila

144.

J e g y z ő k ö n y v.

Nagykanizsa 1957.év.február hó 26-án.

Felvéve a BM.Járásí Rendőrkapitányságon 1957.év.február hó 26-án
P e r é n y i Endre tankizsgálata alkalmával.

A hamis tanúsítás törvényes következményeire való figyelemztetés után a
alábbiakat kívánja elmondani.

Kérem ismertesse személyadatát:

P e r é n y i Endre
Budapest 1940.jul.26.
Berke Mária
tanuló./iskolai./
Nagykanizsa Baloghányi 15

Kérem ismertesse, hogy az ellenforradalom idején
az iskolában szervezett fegyveres szervezést ki-
irányította, illetve, hogyan kapott értesítést róla.

Az elmúlt év október hó 31-én kint voltam a temetőbe, hol az
iskola társaságával találkoztam, akik közölték velem, hogy máni
november hó 1-én délelőtti menjek be az iskolába, mert fegy
ismertetés fog lenni. Ugyan akkor közölték velem azt is, hogy
egy levelet is vigyek magammal.

Mi történt akkor amikor másnap bement az is-
kolába.

Amikor bement az iskolába, már többen voltak kint az udvar
s o l t i enő tanár és honvédségi személyek közreműködés
sorakoztatták, illetve csoportokat osztottak be a különböző
fegyver ismeretek megtartása céljából. Ezen alkalommal négy fegy
szerekből tartottak oktatást, pisztoly, géppisztoly, golyószó
és kézi gránát. A tanári kar több tagjacsupán az oktatási
órák alatt be nézettek a terembe, azonban a kiképzést a
kiküldött honvéd tisztek végezték.

Ön-nel és többi társával mit közöltek aznap reg-
gel, hogy miért fogják kiképezni, kik vettek részt
illetve ki hirdette ki.

Az ismerttetést Ratkai tornatanár ismerette velünk, aki közöl-
velünk, hogy a fegyveres támadás esetén kell harcolni, mely
másnap világosan közölték velünk, hogy a Szovjet csapatok
ellen.

Hány esetben vett részt a lövészetben, ott, mely ta-
nárok működtek közre.

A fent említett elméleti kiképzésen kívül 2-esetben vett
részt lövészetben, mely alkalommal Solti enő tanár állított
horba bennünket és kivért ki a lőtérre. Emlékezetem szerint

Harkány tanárt egy alkalommal, a Fálós tanárt pedig nem biztosan állítom, hogy ott volt, de valahol ebben az időben láttam.

Mit tud még elmondani a tanárok ellenforradalmi tevékenységéről,

Egyebet az ügyre vonatkozóan elmondani nem tudok, vallomásgomat igazságnak megfelelően tettem, minden kényszerítő eszközt nélküli előolvasás után h.h. aláírok.

Kft.

Felvette:

János Nagy 1945

Tant:

Perecsnyei Endre

TÖRTÉNELMI HÍVATAL

J e g y z ö k ö n y v .

Felvéve: 1957. február 13.-án a Nagykanizsa pf. 7314. alakula hivatalos helyiségében.

Jelen vannak: Illés László fhdgy vallomástevő, Rétai József hdgy kihallgató

I l l é s László fhdgy, születten 1932. április 26.-án Debrecenben, anyám neve Szakál Margit, foglalkozásom ht. katoná, MSZMP Tag vagyok, munkás származásu, Nagykanizsa Vörösillov ut 92 sz. alatti lakos

Az igazmondásra való figyelmeztetés után az alábbiakat dom elő?

1./Honnan ismeri Solti Jenő testnevelő tanárt?

Több alkalommal találkoztam vele a laktanyába, még az ellenforradalom előtt, olyan alkalmakkor amikor itt a laktanyában tornaversenyek voltak, és őt mint döntnököt, vagy pontozó bíróként meghívták. Őt személyesen közelebbről nem ismertem, csak látásból ismertem.

2./Mit tud annak az ellenforradalmi időben tanúsított magatartásáról?

1956. november 3.-án délelőtt a Nagykanizsai nemzetőrség székházában - a volt MDP helyiségben találkoztam vele újból. Ekkor én azzal a feladattal tartozkoztam ott hogy a biosztott fegyverek közül amelyek ott feleslegesek és összetudjuk szedni, azt szállítassam be a laktanyába.

Ekkor ott tartozkodásom közbe jött be Solti Jenő tanár viz diákkal és kérte Horváth nevezetű személyt aki Orbán nemzetőr parancsnok anyagi helyettese volt, hogy adjon neki lo ár. géppisztolyt a diákok kiképzése valamint lövészet céljára. Először nem nevezte meg a mennyiséget én azonban csak lo engedélyeztem, és lo 50 ár. löszert adtam hozzá. Ezt a mennyiséget nyugtán átvette, amely nyugtát Horváthnak adott oda.

A fenti mennyiséget a diákjaival elvitte, azota azokról nem tudok.

Meg kívánom jegyezni, hogy beszélgetés közben elmondta hogy loo azaz száz diákot akar kiképezni és erre kell a fegyver és löszér. Én többet nem beszéltem vele.

Meg kívánom jegyezni hogy a fent nevezett Horváth nevezetű a beszélgetés során azt mondta hogy ő a multban szds volt, hadbiztos vagy gh. tiszt volt, szállító oszlop parancsnoka volt.

Mást előadni nem kívánok, vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, minden kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül.

Illés László fhdgy. KMF.
/: Illés László fhdgy: /
vallomástevő

Rétai József hdgy
/: Rétai József hdgy: /
kihallgató

TH/V-142842

Felvéve: 1957. február 12.-én a Nagykanizsa pf. 7314. alakulat elhárító iroda helyiségében.

Jelen vannak: A n t a l Ottó fhdgy vallomás tevő, Rétai József hdgy kihallgató

A n t a l Ottó fhdgy, születtem 1930. július 12.-én Diosgyőrben, anyám neve: Csundlerlik Jozefin, foglalkozása ht. tiszt, MSZMp tag vagyok, iskolai végzettségem 8 elemi, Nagykanizsa Szabadság tér 8 sz. alatt lakom

Az igazmondásra való figyelmeztetés után az alábbiakat adom elő:

1./Az ellenforradalom alatti napokban hány alkalommal volt a nemzetőrség épületében, milyen céllal, ott mit tapasztalt?

A pontos dátumra nem emlékszem, de első alkalommal akkor voltam a nemzetőrség épületében amikor kimentem Magyar, Kiss fhdgy-gyal azzal a céllal hogy megkérdezzük ott hogy hol lesz a diákok oktatása mivel előzőleg parancsot kaptunk arra hogy mi leszünk a diákok oktatói. Ekkor csak a lépcsőházig mentem, amikor egy ismeretlen személy átirányított a Sugár utcai iskolába. Másik alkalommal pedig akkor amikor parancsot kaptam Üveges örgy-től hogy állapítsam meg hogy mennyi fegyver van kint a nemzetőrségnél. En akkor Fekete fhdgy-gyal, Kiss fhdgy-gyal voltam kint. Összeirtuk az ott lévő fegyverek számát. Ott tartozkodtam kb. délután. Közben kimentem valamiért a folyosóra ott találtam Béri Ferenc volt étkezde gondnokot ő az ajtóban állt. Tőle kissé távolabb állt Orbán szds, és annak anyagi helyettese valami Horváth nevezésű. Orbán Horváthnak mondotta hogy behivattam ezt az Albert-és Bérire intett-mert valami vaj van a falon, most ezt le fogom tartoztatni. A beszédje közben megjegyezte hogy a büne valami olyasmi hogy nyugaton volt, pontosan azonban nem hallottam mert elmentem mellettük. Ez alkalommal behoztam több felsőleges fegyvert, majd másnap visszamentem még a fel nem irt fegyvereket felírni. Ott ismerősökkel nem találtam. Illés fhdgy, oda volt vezényelve előttem ismeretlen célből. Mikor tartott előadást a diákoknak, kinek a parancsára hol, milyen körülmények között.

Pontos dátumra nem emlékszem, de a hét vége felé volt, amikor egy reggel Üveges örgy parancsot adott nekem és Magyar fhdgy-nak először Francia fhdgy kersztül, majd pedig személyesen is hogy menjek ki a Sugárutcai iskolába a diákoknak fegyverismeretből oktatni.

Amatthóly

Én még azon a napon kimentem Magyarai László fhdgy, Kiss Sándor fhdgy- gyal először a nemzetőrségépületéhez majd onnan a Sugár utcai gimnáziumba. Ekkor már az udvaron kb. 200 diák állt, sorakozóban és vártak bennünket. Az ott lévő tanárok üdvözöltek, majd kérdezték hogy hányan jöttünk, és hogy gondoljuk az oktatást, erre megbeszéltük hogy 3 csoportban, forgószínpad szerűen. 4 tanárok elosztották a diákokat és megkezdtük az oktatást, én a pisztoly anyag ismeretét, működését oktattam. Ezen kívül géppisztoly, golyószóró, karabély lett oktatva kb. 1-1 1/2 órás váltással cserélődtek a diákok közöttünk.

Déltájban odajött hozzám a Kugler hdgy és közölte velünk hogy úgy intézzük hogy 1 orára legyünk kész hogy 2 orára a diákok a Kossuth laktanyába tudjanak menni, mert ott lövészet lesz részükre.

1.ora tájban én befejeztem és bejöttem a laktanyába Tudomásom szerint a lövészetben jelen volt Magyarai fhdgy is.

Másnap újra hívtak a tanárok bennünket azonban mi azt mondtuk hogy csak ha parancsot kapunk rá, mivel azonban újra parancsot nem kaptunk így nem is mentünk ki.

Én az ott tartozkodó tanárok közül senkit nem ismerek névszerint.

Megkivánom jegyezni hogy az első kérdésre adott válaszzal kapcsolatban határozottan nem emlékszem arra hogy időrendi sorrendben először voltam a kint oktatni és azután a fegyvereket számba venni vagy ferdítva.

Mást előadni nem kívánok, a vallomásomat az igazságnak megfelelően minden kényeztető eszköz nélkül tettem meg.

KMF.

Antal Ottó fhdgy
/:Antal Ottó fhdgy//
vallomástevő

Rétai József hdgy
/:Rétai József hdgy://
kihallgató

TÖRTÉNELMI

J e g y z ö k ö n y v.
Nagykanizsa 1957. II. 21.

Jegyzőkönyv felvéve a rendőrtapitányság hivatalos helyiségében Solti Jenő kihallgatásáról.

Solti Jenő
1920 Nagykanizsa
Moshamer Engelberta
Testnevelő tanár.
Nagykanizsa Szemre u 9.

Tamu az igazmondásra való figyelmeztetés után a következőket mondja el:

Ismertesse, hogy mióta ismeri Gögös Ferenc iskolai igazgatót?

Gögöst 1950-ben ismertem meg ahol iskolai igazgató volt. Találkozásunk és beszélgetésünk kimondottan hivatali formában történt. Tudomásom szerint a Pyaristáknál tanult és végezte is be tanulmányait. Pap tanárnak készült de állítólag nő ügyből kifolyólag elmarasztalták. 1951-ben iskolánkban helyezték N. Kanizsára mint latin-magyar szakos tanárt. Majd Csernai ig. leváltása után kb. 1953-ban az iskola igazgatója lett. Tudomásom szerint a Horty hadseregben hadapród vagy zászlós rangfokozata volt. Nős két családja van. Fia a múlt évben érettségizett, majd egyetemre került Sopronban. Az októberi események után nyugatra távozott. Lánya: Badacsonytomajban lakik és ugyancsak ezen helyiségből mint állítalános iskolai nevelő tevékenykedik. 1945-ben ment férhez 1 családjuk van.

Gögös vagyoni helyzetéről csak részben vagyok tájékozódva tudomásom szerint Badacsonytomajban villája van. N. Kanizsán szolgálati lakásban lakik. Határozott egyéniség kiváló szervező és vezető képességekkel rendelkezik. A diákság körében nagy tekintélynek örvend. Jó szonok elmondani valóját hatásosan tudja előadni. Szűkebb körű társadalmi életet él valamint baráti köre sem tagozodik kimondottan, széles körben. Az italt nagyon szereti de én még ittás állapotban nem láttam. A szórakozó helyeket nem látogatja inkább a közeli szőlőkben jár ki inni, így p. u. Szepesiékhez. Erkölcsei és családi élete rendezett. Soport szerető egyéniség a sport rendezvények rendszeres látogatója.

Gögös igazgató mikor és hogyan kapcsolódott bele a nagykanizsai ellenforradalmi eseményekben és milyen tevékenységet fejtett ki?

Gögös Ferenc tevékenysége október 24-én kezdődött a iskolából. Ezen a napon délután a nevelőtestület egyes tagjait berendelte az igazgatói irodában és közölte velük, hogy

tüntetés van készülöben menjünk azonnal a városban és küldjük haza a diákokat. Ez azonban nem járt sikerrel mivel részt vettek a tüntetésben.

Msánap a lo-orai szünetben a diákok kijelentették, hogy felvonulást szerveztek és az udvaron gyülekezni kezdtek. A tüntetés megakadályozása érdekében az összegyűlt diákságot Gögös és Németh /pártbizottságtól/ igyekezett csillapítani de eredménytelenül. A diákok megindultak zárt alakzatban a városban ahol a munkás is csatlakozott hozzájuk. A nevelőtestület egyöntetűen részt vett a tüntetésben. A diákok él. Gögös igazgató ment. A tüntetés a későbbiek során elensége irányzatban terelődött amit bizonyít az elhangzott jelszavak is: "Oroszt nem tanulunk" "Ruszkí menj haza" stb. Gögös egyáltalán nem tett semmit annak érdekében, hogy eszt megakadályozza nyugottan ment a diákok élén.

Ismertesse, hogy a diákság fegyveres kiképzésében Gögösnek milyen szerepe volt?

Elmondani kívánom, hogy a diákság fegyveres kiképzése Gögös kezdeményezésére történt. 1956. október 31-én a kistanáriba összehívta a tisztí rendfokozatu pedagógusokat akik nagymértékben jártassak a hadműveleti kérdésekben. Az összehívó körözüvény formájában történt amit Gögös irt alá tehát ő jelölte ki, hogy erre kik felének meg, név szerint voltak a személyek megnevezve. A megbeszélésen k. b. 15-20 fő jelent meg és ekkor Gögös közölte, hogy a diákság egy részét fegyveres katonai kiképzésben kell részesíteni valamint belőlük csoportokat kell alkotni figyelemben véve a katonai felépítési szabályzatot. Határozottan kijelentette hogy első éveseket erre bevonni nem lehet csak a felsőbb osztályosokat. Közölte velünk, hogy Orbán ht. szds. aki ugyan csak jelen volt ezen a megbeszélésen régea ismeri megbízható személy és ő márt mint Gögös a részlet kérdéseket megbeszéltek. Gögös a továbbiakban úgy nyilatkozott, hogy avval nem ért egyet, hogy a diákokat a "Nemzetörségen" belül képezzék ki hanem a nevelők fogják össze őket és tartásák a kiképzést tekintettel arra, hogy mi vagyunk erre a legalkalmasabbak mivel a képzettségünk is megvan hozzá tekintettel arra, hogy katona emberek vagyunk valamint, hogy mi ismerjük diákjainkat. Evvel a célja nem az volt, hogy a diákokat elvonja az igazi céltól hanem így biztosítotabnak látta a kiképzés sikerét valamint, hogy jobban össze tudjuk őket tartani így egyöntetűebbek lesznek az alakulatok, illetve csoportok. Ezen csoportok kiképzése és létrehozásáva a cél az volt, hogy a szovjet csapatok jövételekor szemben álljunk fegyveressen.

A diákok fegyveres kiképzése kimondottan Gögös engedélyével történt és ugyancsak tudott arról, hogy a kiképezettek az oroszok ellen lenének bevetve, aktuális időben. A kiképzés szabályos katonai elmélet szerint történt. /löelmelet és éleslövészet/ A kiképezettek tudomással bírtak arról, hogy a szovjet csapatok ellen lenének felhasználva. Véleményem szerint Gögös fenti cselekedetét a legmeszebb menökig elítéllem annak ellenére, hogy én jo magam is részt vettem a kiképzésben mivel a diákságot egy korszerűen felfegyverzet katonasággal akarta szemben állítani.

367

Tegyen vallomást arra vonatkozólag, hogy Gögös belefolyt-e a kiképzésben valamint fegyver volt-e a birtokában.

Határozottan állítom, hogy az elméleti és gyakorlati kiképzésben Gögös nem vett részt ő kimondottan az értelmi szerve és irányítója volt. A fegyverekkel kapcsolatban előadnikívánom, hogy az iskolában volt 10 db géppisztoly amit november 2-án vittünk oda egy szobában voltak elhelyezve. Nov. 4-én Gögös közölte velem, hogy a fegyvereket ő leadta a "Nemzetőrségnek". Egy nyugtát átt is adott nekem amit és később elégettem. Tudomásom szerint a leadás reggel 8-kor történt amit Gögös és a pedulus /Horváth János/ ezközöltek.

Jelenleg Gögös folytat-e ellenséges tevékenységet?

Arrol nincs tudomásom, hogy folytat-e ellenséges tevékenységet. Ennek ellenére a megállapításom az, hogy Gögös nem szimpatizál a rendszerrel valamint a kormánnyal habár nyíltan ellene nem fejt ki tevékenységet.

Az ügyre vonatkozólag egyebet előadni nem kívánok a jegyzőkönyvben foglaltak a valóságnak megfelelőeket tartalmazza vallomásomat minden kénszer nélkül tettem meg amit áttolvasás után h.h. aláírok.

Felvette

.....

Solti Jenő
kihalgatott.

TÖRTÉNETI

J e g y z ő k ö n y v.
Nagykanizsa, 1957. feb. 27.

Készült a Nagykanizsai Rendőrkapitányság hivatalos helyiségében Solty Jenő kihallgatása ügyében. Kihallgatásának alakalmával az alábbiakat mondja el.

S o l t y Jenő
Nagykanizsa 1920. jul. 19.
Moshammer Engelberta
tanár
Nagykanizsa Szemere ut. 9.

rdés: Mondja el azt, hogy mióta ismerte Orbán Nándor ut. szdét:

lasz: Én személyesen kb. 1949-óta ismerem mint ifjúságot ismertem meg, mivel abban az időben költöztem Nagykanizsán egy másik lakásba és mint ifjúságot őt fogadtam meg a szállításhoz. Későbbi kapcsolatomban azonban nem volt vele, az októberi eseményekig nem is igen beszéltem vele.

rdés: Miféle Orbán Nándor ellenforradalmi tevékenységéről, milyen kapcsolat volt ön és Orbán között:

lasz: Amikor az ellenforradalom kezdett Nagykanizsán kibontakozni hallattam arról, hogy gépkocsival elmentek Orbánért a munkahelyére tudomásom szerint Balatonfenyvesre. Személyesen vele kb. okt. 31-én találkoztam Orbánnal amikor a gyűlésre megjelent és ottan beszélt. Majd a fegyveres kiképzés ideje alatt találkoztam vele még két alkalommal, amikor beindult a kiképzés az iskolában. Ekkor azt mondta hogy csoportokra osszák a fiatalokat és úgy oktassuk őket. Másik alkalommal a lőtérrel találkoztam vele ahol fogadott minket amikor megérkeztünk a lőtérre. Közölte velünk azt, hogy hogyan kell a lövészetet lefolytatni, elmondta, hogy az ebédelőben kell megtartani az elméleti ismereteket majd a lőtérrel pedig az éles lövészetet. Majd másnap este onnan beszéltem vele amikor jelentette azt, hogy a honvéd tisztek nem jönnek és mit csináljunk. Ő erre azt a választ adta, hogy majd elmennek biztosan ha megígérték. A tisztek azonban nem jelentek meg így egy ideig megvártunk majd jött egy őrmester és vállalta a lövészet levezetését. Így meg is történt a lövészet. Több alkalommal én nem találkoztam Orbánnal.

rdés: Mondja el azt, hogy miről tárgyaltak Orbánnal azon az összejövetelen ahol a diákság kiképzéséről volt szó:

lasz: Amikor mink megjelentünk Gödös iskola igazgató utasítására az iskolában akkor Gödös közölte velünk, hogy beszélt Orbánnal és kérte, hogy a diákságot ne engedjék a "nemzetőrségbe" hanem azt a tanárok képezzék ki. Majd mondotta, hogy jön mindjárt az Orbán és megijogjuk beszél. Orbán meg is jelent az iskolában ekkor elmondta, hogy ő egyet ért azzal, hogy a diákságot ne vigyék a "nemzetőrségbe" hanem azt a tanárok képezzék ki fegyver használatra mivel a diákságra feltétlenül szükség lesz abban az esetben ha ellenállás lesz a szovjet csapatokkal szemben.

Megjegyzés: Avalomásom elsőkérdését azal egészenki, hogy három évvel
ezelőt amikor Orbánnak a diát vettük fel a gimnáziumba akkor-
egy bizottság foglalkozott azzal, és ezt a bizottságot melynek
én is tagja voltam Gógös kérte, hogy járuljon hozzá a bizottsá-
g a gyerek felvételéhez mert ő ismeri az Orbánt nagyon rendes
ember.

Mást az ügyre vonatkozóan előadni nem tudok jegyzőkönyv az általam elmon-
dottakat tartalmazza melyet felolvasás után helyben hagyólag aláírtam.

Bevette:

Petrovics Mihály
rny.hdgy.

Kínalगतत:

Solty János

TÖRTÉNETI HÍVATÁS

J e g y z ő k ö n y v.

Készült 1957 év február 25 -én a nagykanizsai járási rendőrkapitányság hivatalos helyiségében.

Jelen vannak az alulírottak:

S o l t y J e n ő
Nagykanizsa, 1920. júl. 19.
Mosshammer Engelberta
tanár
Nagykanizsa, Szemere u 9 sz.

Ismertesse mi volt az 1956 okt. 31-én megtartott tanári értekezlet célja:

Az értekezlet célja az volt, hogy a katonai viselt tanárokkal megbeszéljék a diákok katonai kiképzését. Az értekezleten résztvett Orbán Nándor, Somfai Károly, Gögs Ferenc, Solty Jenő, Biskopics Márton, Pálos László, Rámai Béla, Meixner Béla, Batkai Gyula, Boros Antal, Harkány László, Kollman Pál, és még egy pár tanár, akiket névszerint nem ismerek mivel nem régebben kerültek az iskolára. Az értekezletet Gögs Ferenc nyitotta meg ez alkalommal ismertette, hogy a nemzetőrség helyett mi fogjuk kiadni az iskola diákságát a fegyverek ismeretére. Orbán Nándor a felszólalásban helyeselte az iskola álláspontját a diákok kiképzésében, ezenkívül támogatását ígerte meg. A gyűlés rövid ideig tartott, külsőn megállapodásban, hogy a kiképzést nov 1-én megkezdjük.

November 1-én a reggeli órákban az iskola kézilabda pályáján mintegy 100-120 főnyi diák gyülekezett. Az általános gimnázium diákjai is én soroltam ami kb 70-90 főből áll. Közben megjelent Orbán és megkezdődött a kiképzés megszervezése. A levante mozgalomban használt forgószinpe szerűre alakítottam abból áll, hogy három tanteremben volt elméleti ismertetés ahová egy, és után ment be a három csoportra osztott diák. Én Biskopics Márton tanár társammal együtt az I/c osztály helyiségébe mentünk ahol én a diákok részére a lövelemképzésről tartottam ismert. November 2-án iskolában volt gyülekező ahonnan zárt rendben egy katonai vezetésével a Kossuth laktanyában mentünk. Itt megkezdődött a tényleges lövészet. A diákok 3 lövést adtak le katonai karabéllyal a célra én magam is a diákokkal együtt lőttem le. A lőtérről való beérkezés után géppisztolyt vettem irás ellenébe a nemzetőrségtől mivel máshol géppisztoly lövészet volt előirányozva. A géppisztolyokat a tanterembe lévő raktárba helyeztem el. A raktár kulcsát az iskola altiszti adtam oda.

Másnap nov. 3-án két csoportban a lövésmentünk ahol 5 töltényt oltam ki a géppisztolyhoz amivel egyes és egy rövid sorozat lövést adtam a céltáblára. A lövészet befejezése után egy tüzér őrmester a kézi gránát eldobását és használatát ismertette majd egy kézi gránátot el is

370

November 4 én reggel amikor az iskolában bementem Gögös Ferenc igazgató közölte velem, hogy leadta a géppisztolyokat a nemzetőrségnek, az átvételről szóló nyugtát nekem adta át.

Mondja el azt, hogy a diákok közül kik vittek aktív szerepet a kiképzésben?

A diákok közül nem emlékszem ki k vittek mozgató szerepet. a kb 70-80 fő diák közül az alábbiakra emlékszem vissza akik részt vettek a kiképzésben.

Papp Tibor IV/a apja volt kocsmáros kiskanizsai lakos.

Malomkert utcában Biskopics tanár szomszédságában lakó IVA oszt. tanulója nevére nem emlékszem.

Dr. Baron Pál ügyvéd II/a ban járó fia.

Agocs Attila II/a

Bodnár Miklós II/A

Bányai János II/A

Kovács József III/A

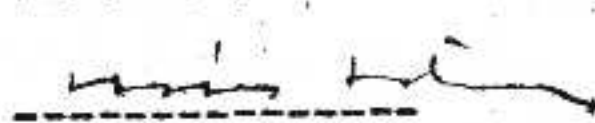
Szalai Árpád IV/a

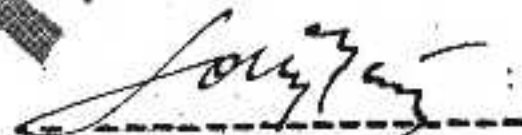
Szűcs László pécsi Gépipari technikum hallgatója

A többi résztvevőre névszerint nem emlékszem.

Egyebet az ügyre vonatkozóan elmondani nem tudok. A felvett jegy könyvet elolvasás után helyben nagyotlág aláírom.

Felvette:

vallomástevő

TÖRTÉNETI

J e g y z ö k ö n y v
Nagykanizsa 1957 február 26-án.

A jegyzőkönyv felvételét Nagykanizsa 1957 február 26-án a nagykanizsa járási rendőr kapitányság hivatalos helyiségében Gulyás Mihály tanu kihallgatása alkalmából.

Gulyás Mihály
1934 máj. 3 Szonbathely
Simon Ilona
tanár,
Nagykanizsa Szemere ut. 17.

A törvényes figyelmeztetés után a tanu az alábbiakat adja elő.

Kérdés: Tegyen vallomást Solti Jenő gimnáziumi tanár, ellenforradalmi tevékenységére

Válasz: Előadni kívánom, hogy Solti Jenő gimnáziumi tanárt 1956 szeptemberben ismertem meg, mivel ekkor voltak nála látogatáson. Én magam augusztus 23-án kerültem Nagykanizsára mint tanár. Lakásán való tartózkodásom alatt egyáltalán politikai kérdésekről nem beszélünk. Nem tartózkodtam nála tovább mint 15 perc.

Sűrűbben vele az október 23-át követő időkben mentem hozzá el, ahol politikai kérdésekről is tárgyaltunk. Október 25-én elmentem lakására ahol többen voltak. Emlékezetem szerint jelen volt Boros Antal nevelő, Solti Jenő, Solti Jenőné, Solti Jenőné sógora, Németh János tanár és én magam. Ezen az estén a nyugati rádióadásokat hallgattuk és értékeltük. Solti Jenő tekintettel arra, hogy ő oroszul is beszél meghallgattuk az orosz adást is. A nyugati rádiók közül az Angol rádió adásait tartottuk objektívnek és elfogadhatónak.

Ezen a napon volt a diákoknak a tüntetése is ahol nagyobb részben a tanárok is részt vettek. A tanárok nem mentek a diákokkal végig a tüntetésben azokkal lemorzsolódtak. Amikor a lakonyához értek alig voltak egy páran.

Következő napon körözvényvel összehívák a ~~tanárokat~~ tantastület nevelőit, pedagógus küldött választó értekezlet megtartása végett. Az értekezlet kb. 9-10 orakor kezdődött mely tartott kb. 2 óra hosszáig. Ezen az értekezleten a küldött választás tartott rövidebb ideig, majd a nagyobb részt tett ki a határozat megvitatása amit az összevont pedagógus értekezletre készítettek el. A határozatot magyar szakos tanárok fogalmazták meg, tudomásom szerint Barkány László tanár. Küldöttek között volt Rimai Béla tanár és Horváth Béla igazgató helyettes. A határozatból több pontra emlékszem azonban elmondani mind nem tudom.

- 1./A kompromitált politikai vezetőket váltsák le.
- 2./Az állami életből leváltott vezetőket bíróságilag vonják felelőségre
- 3./Szovjet csapatok Magyarország területéről kivonni.

TH/V-142842

- 4./A leváltott vezetők élet és vagyon biztonságáról való gondoskodás.
- 5./Szüntesék meg a kötelező orosz nyelv oktatást.
- 6./Magyar történelem 1918-ig való tanulása.
- 7./Általánoságban vezessenek be valamenyi vallás tanítást.

Több pontból állt maga a határozat azonban én mindegyikre vissza emlékezni nem tudok.

Ezen az értekezleten főleg a politikai kérdésekhez többször hozzá szolt. Felszólalásai olyan irányban történtek, hogy a javaslatára került a határozat első pontjában a politikai vezetők leváltása. Ekkor főleg a nagykanizsai Pártszervezet vezetőiről beszélt akiket úgy jellemezett, hogy nem-megfelelők és azoknak a leváltását meg kell oldani.

Valaki beszélt Kiss Károlyról mint a város képviselőjéről, hogy őt is le kell váltani.

A tantestületi értekezletet követő két esetben voltam nála /Soltánál/ ahol ugyan azok a személyek voltak, mint amiről már jegyzőkönyvemben beszéltem. A beszélgetés tárgya ugyancsak az ellenforradalmi események voltak.

Emlékezetem szerint október 30-31-én volt egy előkészítő értekezlet az iskolában abból a célból, hogy a diákok fegyveres kiképzését milyen formában oldjuk meg. Ezen az értekezleten nem voltam jelen, mert későn szoltam. Az előkészítő értekezleten szerepeltek:

- Orbán Nándor volt. ht. szds.
- Egy MAV. egyenruhában lévő személy.
- Rimai Béla
- Hules Béla
- Biskopics Márton
- Fálos László
- Béli József
- Solti Jenő
- Batkai Gyula
- Biro Ferenc
- Ujvári
- Mezei Béla
- Boros Antal

tanárok.

Az értekezlet tárgya előttem ismeretlen, mivel én később érkeztem oda. Nyilvánvalóan bizonyos, hogy megbeszéltek a diákok fegyveres kiképzését mert az értekezlet után a diákokat sorakoztatták. A sorakoztatást Batkai Gyula és Solti Jenő tanárok végezték. A fegyveres tanárok vezetésével egy egy tanterembe vonultak az ifjuság. Felvonulás előtt érkezett meg az iskolába három katona tiszt akik különböző fegyvereket hoztak magukkal. Ilyen volt pl. karabély, pisztoly, kézigránát, golyószoro. A tanároknak akkor az lett volna a feladatuk, hogy általában meg ismertetni a diákokat a gyalogsági fegyverek kezelésére. Ekkor arra, hogy a katonák közben megérkeztek, így ők vették át a kiképzést. A katonák a diákokat nem arra tanították, hogy a fegyvereknél alkalmassáit hogyan nevezik, hanem annak konkrét használatára.

Az egész szervezést meglátásom szerint Orbán Nándor volt szds. és az előttem ismeretlen vasutas végezte. A sorakoztatásnál jelen volt maga Gögsz Igazgató is, határozottan ismerte a diákok fegyveres kiképzését és magát a célt is amiért ezt tették. Tudomásom van arról, hogy a diákoknak fegyveres kiképzése a gyakorlatban is megtörtént. A lövészetén maga Solti Jenő is részt vett. A lövészet idő tartalmára a diákok fegyvert, katona köpeny és katona sapkát is kaptak.

Az előkészítő, értekezlet után amikor a sorakozó a diákságnak történt már több kb. literes nagyságu üvegeket hoztak magukkal. Ezekre az üvegekre azért volt szükség, mint ahogyan arról értesültem, hogy a Budapesti példa nyomán a Szovjet tankok elhasználják fel benzinnel megtöltve. Az üvegeke az iskolában lévő kultur teremben voltak lerakva, amiről a hivatal segédtől értesültem.

Soltival november negyediké után is több esetben beszéltem, amikor is politikai kérdésekről feljött a szó köztünk. Solti úgy értékelte a helyzetet, hogy ami jelenleg van az nem megváltoztatatlan, mert külföldiségire számít. Több esetben felvetette hogy nem-e foglalkoznak személyével rendőri szervek. Ebből az volt a megállapításom, hogy az elkövetett tevékenységből eredő félt.

Solti Jenővel folytatott beszélgetésből az a megállapításom, hogy nem híve a rendszernek.

Megjegyezni kívánom, hogy Solti Jenő amikor az előkészítő értekezlet volt a diákok fegyveres kiképzése érdekében, az utána történő diákok sorakozásánál kijelentette, a diákok és több tanár előtt, hogy a fegyveres kiképzés célja a Szovjet csapatokkal szembeni ellenálás. Minden valószínű, hogy a lövészetben is volt ehhez hasonló megnyilvánulás amit legjobban bizonyított az a tény, hogy a diákok beszélgetése alkalmával erről beszéltek. Solti Jenő látta, hogy a diákok benzines palacknak való üvegek hordanak be az iskolában, azonban erről nekem nem beszélt.

Tudomására hozta a diákságnak a fegyveres kiképzés "szükséges". Alexa Ambrus tanár is. Kijelentette, hogy a Szovjet csapatok ellen akarják felhasználni őket amennyiben azok Nagykanizsára bejárnának.

Az ügyvel kapcsolatban egyéb előadni valóm nincs a jegyzőkönyvet felolvasás után h.h. alólrom.

Jegyzőkönyvet felvette:

Vallomást tette:

..... szds.

Gulyás minály

TÖRTÉNELMI

J e g y z ő k ö n y.
Nagykanizsa, 1957. feb. 11.

Készült a Nagykanizsai rendőrkapitányság hivatalos helyiségében
Solty Jenő kihallgatásáról.

A törvényes figyelmeztetést megértettem, ezek után az alábbiakat adom
elő:

Solty Jenő
1920. júl. 19.
Nagykanizsa
Mosshammer Engerberta
Nagykanizsa Szemere 9.

Kérdés: Mondja el azt, hogy Rimai Béla középiskolai tanárt mióta ismeri
és nevezett az ellenforradalom idején milyen aktív tevékenység-
fejtetki.

Válasz: Rimai Bélát 1955-ben ismertem meg amikor Budapestről idekerült
mint nevelő. Nevezettel több alkalommal találkoztam több alaka-
lalommal felkereset a lakásomon valamint én is fölkerestem az
ő lakásán. Ezek a találkozások szórakozás céljából történtek.

Az okt. események idején amikor a város területén az ifjuság
és a diákság felvonult, azokat ő vezette. Este felé a fiatalsá-
bevezettük az iskola közilabda pályájára ahol a gyerekeket
haza küldtük. Beszéltem arról, hogy ezután ő egy csoporttal elment
a "korházi kápolnához" hogy ottan milyen tevékenysége volt
azt nem tudom. Másnap azonban beszéltem vele és akkor mérgesen
arról beszélt, hogy Németh Zsuzsánának nem most kellett volna a
fiatalokat kiengedni, hanem hamarabb amikor szükség volt rájuk.
Másnap a felvonulás kezdetén még láttam az ifjúságkörében,
de amikor a "Maort"-hoz értünk akkor ő elszakadt tőlünk és
motor kerékpárral ment tovább. Amikor az első munkás tanácsot
megválasztották akkor ő is belet választva, és atól az időtől
nem igen jött az iskolába.

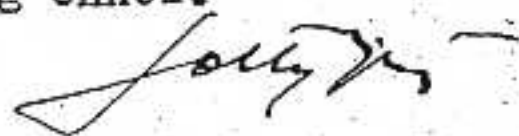
Tudomásom van arról, hogy amikor belet választva a nemzeti
bizottságba elment Győrbe az ott megtartott értekezletre.
Amikor vissza jött akkor a tanárok között elbeszélte az ottan
tapasztalt élményeit. Majd elmondotta azt, hogy minden megye
küldötje beszámolt a területén lévő munkáról. Beszélt arról,
hogy eredményt nem tudott elérni mivel csak viták voltak.

Tudomásom van arról, hogy "Nemzeti Bizottság"-i üléseken mindig
szenvédélyes hangon beszélt. Követelte a hathatósabb intézkede-
sekett. Követelte a volt ÁVH.-sok letartóztatását nem volt meg-
elégedve a bizottság gyengébb intézkedéseivel.

Kérdés: Beszéjen arról, hogy amikor Rimai Béla a városból eltávozott
milyen megbízatást adott önnek, mit mondott a távozásának
okáról, és milyen címet hagyott meg önnél.

Válasz:

TH/V-142842

385

Alasz: Ere akérdésre vonatkozóan az alábbiakat mondom el.

Kb. egyhónappal ezelőtt a dátumot nem tudom Rimai Béla és Márkus Ferencel felutazott Budapestre, majd Márkus a tanítás beindítására megjött Rimai azonban nem. Gógös igazgató sürgette Márkust, hogy közöljék a Rimaival jöjjön tanítani mert elenkező esetben elveszti az állását. Amikor a Rimai megkapta az értesítés megjelent az iskolában ahol kb. 3-napig tanított. Majd egy este kb. 22-h-kor megjelent a lakásamon izgatottan és bocsánat kérés közepette előadta azt, hogy engedjem meg hogy nálam aludjon mivel elmondása szerint a délutáni órákban házkutatás volt nála és fél attól, hogy keresik. Én a fenti kérésnek eleget tettem és akkor éjszaka nálam aludt.

Másnap közölte velem azt, hogy elmegy a városból mivel fél itt maradni, kért arra hogy értesítem őt, hogy keresik e vagy sem mert ha nem keresik akkor vissza jön tanítani. Ekkor közölte velem a Budapesti címét: Először csak telefon címet hagyott meg, mely Budapest 125-095, hapedig írni akarunk akkor a levelet Krasznai András Budapest IX. Üllői ut 31 1-em. Tel: 386-019. Elmenetele után kb. egyhét múlva a tanári kar kérésére megkerestem telefonon a 125-095-ön hogy jöjjön vissza tanítani. Amikor én beszéltem vele akkor megígérte, hogy vissza jön. A beszélgetést követő napon a feleségem találkozott Dr. Tamás ügyvéddel, akinél a Rimai albérlésben lakott. Dr. Tamás elmondotta a feleségemnek azt, hogy Rimait kersték. Amikor a feleségemen keresztül ezt megtudtam szóltam Gógös Ferenc igazgatónak, hogy Rimait keresik mitpsináljuk vele. Gógös azt mondotta, hogy beszéljek vele és mondjam meg neki azt, hogy maradjon Budapesten mivel itten keresik. Majd megjegyezte, hogy Mátai tanács elnök is mondotta, hogy Rimai nagyon hangos volt a gyűléseken.

A fenti megbeszélés alapján én felhívtam telefonon és közöltem vele, hogy keresik maradjon ottan.

Én feb. 1-én felutaztam/Budapestre/ Budapestre sport ügyben, így 2-án délután felhívtam telefonon és beszéltem vele, ekkor közölte velem a másik címet, illetve a menyasszonya címét. Budapest Bajcsai Zsuzsanna ut 36-38 IV. em. 7/a. Ezután a telefon beszélgetés után találkoztam vele személyesen.

Amikor hazajöttem akkor én közöltem a tanárokkal, hogy most már tudtam a Rimain. A tanárokközül Gógös kijelentette, hogy csalódott Rimaiiban mert nem gerinces ember, ezt kijelentését többen is aláírták.

Más az ügyre vonatkozóan előadni nem tudok jegyzőkönyv a valóságuk megnevezésén van felvéve melyet felolvasás után h.h. aláírtam.

Felvette:

Petrovics Mihály
rny, hdgy.

Kikérteztetett:
Solty
Solty László

J e g y z ő k ö n y v
S o l t i Jenő kihallgatásáról.
Zalaegerszeg, 1957. május 9.

Solti Jenő,
1920. július 19. Nagykanizsa,
Mosshammer Engelberta,
Solti Zoltán,
testnevelési főiskolát végzett,
katona volt,
testnevelési tanár,
büntetve nem volt,
Nagykanizsa, Szemere u. 9. sz.

KÉRDÉS: Mit tud Ön Orbán Nándor volt nagykanizsai Nemzetőrség parancsnokának ellenforradalom alatt végzett tevékenységéről?

VÁLASZ: Orbán Nándort 1945. óta ismerem. Ugyanis ebben az időben költözöktem Nagykanizsára és mint fuvaros ő szállította haza butoraimat. Nekem 1945. óta személyes kapcsolat nem volt vele. Tudomásom szerint Balaton mellett lakott és onnan jött Nagykanizsára az ellenforradalom alatt.

Megjegyezni kívánom, hogy az ellenforradalom ideje alatt mikor Gógös igazgató összehívott bennünket a diákság fegyveres kiképzésével kapcsolatban, ott láttam Orbán Nándort. Orbán ez alkalommal beszélt nekünk, azonban, hogy mit azt nem tudom. Gondolom, hogy a kiképzéssel kapcsolatos dolgokról beszélt, mivel ezért hívtak össze bennünket.

Határozottan tudom, hogy Orbán Nándor a nagykanizsai Nemzetőrség parancsnoka volt. Mint parancsnok ő írta alá a fegyver kiadásokat. Csak azok kapták a fegyvert, akiket ő jónak talált. Hármas járőröket szervezett, melyek között meglehetősen találni a civil ruhás nemzetőrt. Később a nemzetőrök részére katona köppeny is adatott. Ezt onnan tudom, hogy a mi diákjainkat, valamint minket is felszereltek fegyverrel és katonaköppennyel. A diákok fegyveres kiképzéséhez 10 db. dobtáros géppisztolyt adtak. Ezzel tartottuk a lövészeteket is.

Tudomásom szerint a Nagykanizsán megalakult Nemzeti Bizottság tagjai mentek el Orbánért, azonban, hogy kik voltak ezek, azt nem tudom.

KÉRDÉS: Beszéljen Rimai Béla tanár ellenforradalmi tevékenységéről!

VÁLASZ: Rimait, mint kollégámat ismerem. Tudom azt, hogy mindkét felvonuláson résztvett. Ugyancsak résztvett a diákság rendőrség előtti felvonulásán. Tagja volt a pedagógus "Forradalmi Tanácsnak". Mint küldöttet beválasztották a városi Forradalmi Tanácsba, ahova több esetben elment értekezletre. Tudomásom van arról is, hogy Rimai, mint Nagykanizsa küldötte résztvett a győri Dunántúli Nemzeti Bizottmány értekezletén. Hazajövétele után sokat beszélt nekem erről. Többek között elmondta, hogy a győri értekezleten résztvevőket kétszeri igazoltatás után engedték be. Elmondta azt is, hogy a gyűlést y nyugatra távozó Nagy Ferenc embere tartotta. A küldöttek beszámoltak a megyéjükben lévő eseményekről. Egyébként ő úgy jellemezte az egészet, hogy az nem valami jól megszervezett gyűlés volt, kapkodás jellemezte az egészet.

A diákok kiképzésében tudomásom szerint nem vett részt, mivel állandóan gyűlésekre járt, aktívan tevékenykedett, mint Forradalmi Tanács tag. Nincs tudomásom arról, hogy fegyvere lett volna.

KÉRDÉS: Beszéljen Gógös Ferenc ellenforradalmi tevékenységéről!

VÁLASZ: Gógös, mint iskola igazgató, hozta össze a tanári értekezletet, melyen a gimnázisták fegyveres kiképzéséről volt szó. Ezen az értekezleten résztvett Orbán Nándor Nemzetőrség parancsnoka is. Gógös ezen a megbeszélésünk során közölte, hogy a diákok fegyveres kiképzését az iskolán belül fogjuk megoldani, úgy, hogy a kiképzésbe bevonjuk a tanári kart is. Gógös tudott arról is, hogy a Nemzetőrségtől 10 db. géppisztolyt hoztunk el, mellyel a kiképzéseket tartottuk, illetve későbbiek során a katonák tartották.

A diákok között nagy tekintélye volt, ami nem egy esetben megmutatkozott a diákság részéről. A pedagógus Forradalmi Tanácsba nem vett részt, annál is inkább, mivel igazgatók nem voltak megválaszthatók. Tudomásom van arról, hogy Orbán nemzetőr parancsnokkal ő tartotta a kapcsolatot. Más tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Ismeri Ön Gáti József nagykanizsai lakóst?

VÁLASZ: Igen ismerem. Annyit tudok róla, hogy bokeszoló volt és versenyekre járt. Az ellenforradalom ideje alatt végzett esetleges tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Adataink szerint Ön résztvett a szovjet hősök temetőjében végzett rangalásokban?

VÁLASZ: Tagadom azt, hogy én résztvettem volna ebben.

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, azt elolvasás után hh. aláírom.

Felvette:

Ujvári József rny. hdgy.
vizsgáló.

Solti Jenő
letartóztatott.

TH/V-142842

401

/195

Gyanúsított kihallgatásáról jegyzőkönyv

Készült Zalaegerszegen 195. 7. május 8. napján előtt (délután) 10 órakor Solti Jenő gyanúsított kihallgatása alkalmával.

Jelen vannak: alulírottak

Gyanúsított kérésére, — az ügyben eljáró intézkedése folytán — a kihallgatás

mint hatósági tanúk jelenlétében történik.

Az idézésre megjelent, — az előállított gyanúsított, — személyes viszonyaira nézve a követ-

ezőket adja elő:

1. Családi neve (esetleg mellékneve): Solti Jenő

Ésetleges előbbi neve:

2. Utóneve: Jenő (Több utónév közül az, amelyen közönségesen szólítják, aláhúzás. Férjes vagy özvegy nőknél férjük teljes neve is felveendő.)

3. Atyjának családi és utóneve: Solti Zoltán

4. Anyjának családi és utóneve: Mosszhammer Engelberta

5. Születési ideje: 1920. július 19. nap.

6. Születési helye: Nagykánsza város község Zala megye

7. Családi állapota (nős férfinél a feleség neve): Tóth Klára

8. Honossága: magyar

9. Lakhelye: Nagykánsza, Szemere-u. 9.

10. Foglalkozása (állása): tisztviselő

Tüzetesen meg kell vizsgálni:

a) közszolgálatnál: minőség, díjazás, véglegesség vagy ideiglenesség,

b) kiskorúaknál és önálló keresettel nem bíró asszonyoknál: a családi foglalkozása,

c) felszabadulás előtt mivel foglalkozott?

11. Vagyoni viszonya: felszabadulás előtt: nem volt

felszabadulás után: nincs.

1.

[Handwritten signature]

402

12. Katona volt-e, és hol szolgált? (alakulat): 1939-1945-ig tart. hdgy.
 fogságban volt-e és hol? angol Klagenfurt
13. Képzettsége: tanár a) ír és olvas: _____
 b) magasabb iskolai képzettsége: _____
14. Anyanyelve: magyar Ezenkívül: beszél még: német, francia, ol
 ír még: igen
15. Gyám, vagy gondnok volt-e gyanúsított? nem volt
16. Előző büntetések: nem volt
17. A gyanúsítottnál esetleg felismerhető testi, vagy szellemi
 fogyatkozás: nincs

Gyanúsított, akit figyelmeztettem védőválasztói jogára, felvilágosítottam a védő kirend
 nek módozatairól és az ingyenes védelem esetéről, kijelenti

- a) védőt választom: Fekete István
nagykanizsai ügy
- b) ingyenes védő kirendelését kérem.
- c) nem kívánok védőt.

Gyanúsított az ügygel kapcsolatban a következőket nyilatkozik:

KÉRDÉS: Mondja el életrajzát!

VÁLASZ: értelmiségi családból származom. Apám 1938-ban nyugdíj-
 ba ment. Azelőtt mint körjegyző dolgozott különböző helyeken.

Elemi iskoláimat Nagyrecse községben végeztem 1926-1930-ig.
 Elemi iskoláim elvégzése után Pécsen végeztem el 1930-1938-ig
 a 8 gimnáziumot. Tényleges katonai szolgálaton teljesítésére
 vonultam be 1938-ban a budafoki árkász századhoz. 1940. novem-
 berében, mint tartalékos zászlós szereltem le. Leszerelésem után
 a Testnevelési Főiskolára iratkoztam be. 1942. novemberében az
 iskolával kivitték a szovjet frontra, ahol a II. repülő dandár
 árkász századánál teljesítettem szolgálatot. 1943. november
 20-án szereltem le és tovább folytattam tanulmányaimat. 1944.
 január 20-án vizsgáltam le, mint testnevelési tanár.

Mint testnevelő tanárt a veszprémi gimnáziumba helyeztek, ahol
 1944. októberéig voltam. Ekkor ismét behívtak katonának, Sza-
 kofára. Kb. 2 hét után behoztak bennünket Dobronczra /szala-
 megye/, ahol megalakult a repülőterépitő zászlóalj. Ennek a
 zászlóaljnak az volt a feladata, hogy Szolopa és Mihályfa
 között repülőteret létesítsen. A szovjet csapatok előrenyomu-
 lása következtében a repülőtér építése abba maradt, így mi
 Szombathelyre mentünk. Innen jártunk ki Vasszilvágyra repülőtér
 karbantartási munkákra.

1945-ben zászlóaljunkat Szombathelyen szétverték, így a megma-
 radt katonákkal együtt Klagenfurt felé vettük az irányt, ahol
 1945. huavét után estem angol fogságba. Ugyancsak ebben az évben

[Handwritten signature]

•7.TH/V-142842

tértem haza Nagykanizsára, ahol a későbbiek során testnevelési tanárnak nevezték ki. Azóta is Nagykanizsán, mint testnevelő tanár dolgoztam letartóztatásomig.

KERDES: Milyen tevékenységet fejtett ki az ellenforradalom ideje alatt Nagykanizsán?

VALASZ: Elisa rem, hogy a MAORT-osok felvonulásán résztvettem, melyről az alábbiak szerint nyilatkozom:

A tanári szobában tartózkodtam, amikor Gögös igazgató felemelt telefonon, hogy a MAORT-osok vonulnak fel az utcára és ezért szedjék össze a tanári kart és menjünk le az utcára és az ott található diákokat keressük haza. Az utcára érve láttuk, hogy már a felvonulás megkezdődött. Mivel a tömeg már a Pártbizottság felé tartott, így én is Gyulás kollégámmal együtt a tömeg közé álltam és mi is felvontunk a Pártbizottság elé. A tömeg a Pártbizottsághoz érve Zalán, a nagykanizsai pályasz kapusa felment a Pártbizottság erkélyére, ahova kitartta a nemzeti zászlót. A párt részéről Köves elvbárá nyugtatta a felvonulókat, hogy ne csináljanak rendzavarást, vonuljanak nyugodtan fel és utána menjenek haza. Az alkalommal verték le a Pártbizottság ógyládját is, hogy kik azt nem tudom.

A Pártbizottságtól együtt mentem a tömeggel a Szabadság tér felé. A posta épülete előtt megállt a tömeg, ahol Zalán állítólag a főszóló egyetemenisták követeléseit olvasta fel. A Zalán által felolvasott követelések az alábbiak voltak: emlékezetem szerint: oroszok menjenek haza, életpénzvonal, Kocsuth címer stb.

Rövid beszéd után a tömeg az állomásra felé vonult. A hazogatói Technikumhoz érve már a technikum diáksága zászlókkal várta a felvonulókat, majd csatlakoztak a tömeghez. A tömeggel együtt vonultunk tovább a vasúti átjárón át a Csengeri úton keresztül a sétaterre. A sétaterren sok diák és általában iskolás volt. A diákokat figyelmeztettem arra, hogy menjenek haza, nekik nem szabad felvonulni. Láttam, hogy a gyerekek nem nagyon hallgatnak rám.

Ezután Gyulás kollégámmal együtt a tömeg után mentünk. Este, amikor a nagy felvonulásnak vége volt, hazament közben arra lettem figyelmes, hogy a rendőrség felől nagyobb számú diák csoport vonul zászlókkal. A diák felvonulók élén Rimai Béla tanár volt. Amikor a közeli sarkához érték a diákokat bevezették az iskola udvarára, ahol Gögös igazgató szólott hozzájuk. Megkérte őket, hogy menjenek haza. Gögösre a diákság nem hallgatott, ezért Rimai be szólt hozzájuk. Megköszönte a felvonulást ezért, hogy szépen zajlott le és megkérte a diákokat, hogy menjenek haza. A diákok és mi is hazamentünk. Másnap hallottam, hogy a diákok még az este ismét felvonultak a sétá kertbe. Az esti felvonulásról többet nem tudok.

KERDES: Ki szervezte a rendőrség előtti diákelvonulást?

VALASZ: A diákelvonulást, hogy ki, vagy kik szervezték erről nincs tudomásom. Megjegyezni kívánom, hogy a diákok élén Rimai tanár haladt.

KERDES: Az említett MAORT-os felvonuláson kívül hány felvonuláson vett még részt? 1874-142842

VÁLASZ: A MAORT-os felvonulást követő nap reggel kb. 10 órakor a diákok sorakoztak fel a kézilabda pályán. A felsorakozás után a Városi Pártbizottság részéről Németh elvtárs beszélt hozzájuk. Ekkor jelen volt Rimai tanár és Gógös igazgató. Ekkor a beszéd közben a diákok közül kilépett Kucchi Ervin, aki a diákok felé fordulva a következő kijelentést tette: "gyerekek gyertek utánam, nem érdemes ezeket hallgatni". Ekkor a felsorakozott diákok zárt sorokban elkezdték a felvonulást. Az a felvonulás csendesen zajlott le. Előbb a városon keresztül mentünk, majd a honvédségi laktanyához értünk, ahol a tömeg elkérte a parancsnoktól a zenekart, valamint szakasz katonát, akik utána velünk vonultak fel. Ennek a felvonulásnak lelután kb. 2 órakor lett vége.

KÉRDÉS: Milyen tevékenységet fejtett ki Ön az iskolában a diákok részére megtartott fegyveres kiképzésekben?

VÁLASZ: Megjegyezni kívánom, hogy Gógös igazgatótól október vége felé egy körösvényt hoztak le azzal, hogy az igazgató értekezletet tart. Másnap az értekezlet meg is kezdődött, ahol a következő tanárok vettek részt: Gulyás Mihály, Rátkai Gyula, Gógös Ferenc, Páles László, Boros Antal, Russai Oliver és egy előttem ismeretlen vasutas egyenruhába, valamint Orbán Mándor-ot, azaz a nagykanizsai Nemzetőrség parancsnoka.

Gógös közölte velünk, hogy Orbán parancsnokkal már megbeszéltek a diákok kiképzését és úgy határoztak, hogy az iskola saját kebelén belül fogja ezt végrehajtani, úgy, hogy maguk a tanárok fogják megtartani. Mivel Gógóstól erre vonatkozólag az eligazítást megkaptuk, így másnap már hozzá is láttunk a diákok fegyveres kiképzéséhez. A bent lakó diákokat 3 csoportra osztottuk. Egy csoportba kb. 30 fő volt. A kiképzés első napján én a csoport célgyömbbel való célzását oktattam. Ebbe segítségemre volt Biskopics Márton tanár is.

Másnap már meg is végezték az oktatást, mivel a honvédségtől egy fődíj. jött, aki a végére tőlünk a kiképzést. Az előadás alkalmával a pisztoly működéséről és használatáról beszélt. A két másik katona tiszt pedig géppisztoly és golyószóróról tartott előadást.

Másnap reggel azok a diákok, akik a kiképzést megkapták, a Kosut laktanyába éleslövészetre mentek. Ezekkel tartottam én is, mint tanár és mint kiképzési megbízott. Megjegyezni kívánom, hogy mielőtt kimentünk volna a Városi Nemzeti bizottságtól fejéaként 10 d rb. katonaköppentyt kaptunk, a kiképzések alkalmára. A köppenyeket felvettük és úgy mentünk ki a lőtérrre.

Lőtérrre érve először puskával lőttünk, fejenként 3 lövést. Másnap géppisztolyból 5 lövést, kettőt egy-egy lövésre, hársat pedig sorozatba kellett leadni. A fegyvereket én vettem át a Nemzeti bizottságtól kiképzés céljára. November 4-én reggel az iskolába érve Gógös igazgató közölte velem, hogy a 10 db. géppisztolyt visszavitte a Nemzetőrségnek és leadta.

KÉRDÉS: Milyen célt szolgált a diákok fegyveres kiképzése?

VÁLASZ: A fegyveres kiképzés az a célt szolgált, hogy így együtt tudtuk tartani a diákságot, továbbá azért, mert nem akartuk azt, hogy diákjaink a nemzetőrség munkájába résztvegyenek, mivel ott elég sok kétes elem tartózkodott.

1102

KÉRDÉS: Ön tett olyan kijelentést a diákjai és tanárok előtt, hogy a diákok fegyveres kiképzése azért folyik, hogy a bevonuló szovjet csapatoknak ellent tudjanak állni.

VÁLASZ: Tudomásom szerint én ilyen kijelentést nem tettem, hogy a diákokat a szovjet csapatok ellen akarjuk felhasználni.

A kihallgatását megszerintem!

A jegyzőkönyv vallomáson helyesen tartalmazza, az az igazságnak megfelelően lett felvéve, a jegyzőkönyvet elolvasás után.

Felvette:

Ujvári József raj. hdgy.
vizsgáló.

Solti János
letartóztatott.

TÖRTÉNETI HÍVATÁS

219-282/197

J e l e n t é s .

Zalaegerszeg, 1957. május 11-én.

A BM. Somogy megyei Rendőrfőkapitányság 1957. február 2-án nyomozást indított Orbán Mándor volt ht. ezds. Somogyváros-i lakos ellen népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmény miatt. Nevezett 1956. október 26-át követően a nagykanizsai gimnáziumban Gögös Ferenc, Rimai Béla és Solti Jenő tanárokkal megállapodtak abban, hogy az iskola keretén belül a hallgatók részére katonai kiképzést szerveznek. Ezt követően az iskola épületében Gögös Ferenc igazgató három tantermet biztosított, ahol elméleti oktatás folyt, majd az elméleti oktatás után löki-képzésben is részesítették a tanulókat.

Orbán Mándor előzetes letartóztatásának meghosszabbítása 1957. május 25-ig, Gögös Ferenc és Rimai Béla meghosszabbítása 1957. május 27-ig lett engedélyezve, azonban Solti Jenő letartóztatása 1957. május 12-ig lett engedélyezve.

Nevezettek ügyét az idő rövidsége miatt ezideig befejezni nem tudtuk, így a fentiek alapján kérjük Solti Jenő előzetes letartóztatásának meghosszabbítását 1957. május 27-ig engedélyezni.

Orbán Mándor
Orbán Mándor rny. őrnagy.
osztályvezető.

Kolnár István
Kolnár István rny. fhdgy.
osztályvezető.

Készítette: ZSN/GE.
Kiszült: 3 pld.

TH/V-142842

11/1

J e g y z ő k ö n y v
S o l t i Jenő kihallgatásáról.
Zalaegerszeg, 1957. május 13.

Solti Jenő,
1920. július 19. Nagykanizsa,
Mosszhammer Engelberta,
testnevelő tanár,
érettségi,
katona volt,
nős,
Nagykanizsa, Szemere-u. 9. sz.

KÉRDÉS: Mióta ismeri Ön Pajzs Ferenc nagykanizsai lakóst?

VÁLASZ: Dr. Pajzs Ferenc nagykanizsai lakóst 1945. után ismertem meg. Ebben az időben a Városi Tanácsnál dolgozott, mint titkár. A város ügyes-bajos dolgait ő intézte. Hallomásból tudom, hogy a "Forradalmi Tanácsnak" tagja volt. Tevékenységéről nem tudok.

KÉRDÉS: Milyen ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki Dr. Lékai Gyula?

VÁLASZ: Dr. Lékai a Városi "Forradalmi Tanács" elnöke volt. Elmondása szerint ő nem is tudja, hogyan került ebbe a dologba. Ha jól emlékszem a nagykanizsai fogdába arról beszélt nekem, hogy este gépkocsival hozták be a Városi Tanácsba, ahol nyomban megválasztották a "Forradalmi Tanács" elnökének. Tevékenységéről nem tudok. Megjegyezni kívánom, hogy elmondása alapján ő nem foglalt állást amellett, hogy az ávosokat és pártfunkcionáriusokat le kell tartóztatni. Erre több esetben hivatkozott is. Tudomásom szerint Lékai, mint ügyvéd dolgozott Nagykanizsán.

KÉRDÉS: Van-e tudomása arról, hogy Orbán és társai több államvédelmi tisztelet tartóztatott le?

VÁLASZ: Erről nincs tudomásom annál inkább sem, mivel én ebben az időben elvoltam foglaltva a diákokkal.

KÉRDÉS: Az ellenforradalmi idők alatt milyen tevékenységet fejtett ki Dalos nevű személy?

VÁLASZ: Az ellenforradalmi idők alatt a városban találkoztam Dalossal, aki megkérdezte, hogy nem-e lépek be a nemzetőrségbe. Tudomásom szerint Dalos tagja volt a Nemzetőrségnek. Egyéb tevékeny-

TH/V-142842

Solti Jenő

170

413

ségéről nem tudok. Egyébként, mint orvos dolgozik Nagykanizsán.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, azt elolvasás után hh. aláírom.

Felvette:

Ujvári József rny. hdgy.
vizsgáló.

Solti Jenő

Solti Jenő
letartóztatott.

TÖRTÉNETI HÍVATÁS

H a t á r o z a t
a nyomozás befejezéséről.

Népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmény büntette miatt O r b á n Nándor és társai ellen indított bűnügyben.

1. ✓ O r b á n Nándor szül: Kecskemét, 1910. február 10., anyja: Willer Gizella, értelmiségi származású, idomár, volt ht. szds. gimnáziumi érettségi és ludovika végzettségű, pártunkivüli, büntetlen előéletű, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, Somogyfajsz Állami Versenylótenyésztéstelepi lakos,
2. ✓ G ö g ö s Ferenc szül: Badacsonytoma, 1904. április 6., anyja: Tóth Julianna, nős, foglalkozása tanár, egyetemi végzettségű, munkás származású, volt MDP. tag, jelenleg pártunkivüli, büntetlen előéletű, magyar nemzetiségű és állampolgár, Nagykanizsa, Vöröshadsereg-u. 9. sz. alatti lakos,
3. / R i m a y Béla szül: Szekszárd, 1932. május 20., értelmiségi származású, tanár, pártunkivüli, magyar nemzetiségű és állampolgár, Balatonalmádi, Tancsics-u. 32. sz. alatti lakos,
4. / S o l t i Jenő szül: Nagykanizsa, 1920. július 19., anyja: Mosshammer Engelberta, gimnáziumi tanár, értelmiségi származású, nős, pártunkivüli, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, Nagykanizsa, Szemere-u. 9. sz. alatti lakos,

I.

O r b á n Nándor 1956. októberében aktívan bekapcsolódott az ellenforradalmi megmozdulásokba, mint Nemzetőrség parancsnoka tevékenykedett. Onként jelentkező személyekből nemzetőrséget szervezett, majd a nagykanizsai gimnázium tanári karát is bevonta a nemzetőrség fegyveres kiképzésébe. Az iskolai hallgatók kiképzésébe Gogós Ferenc igazgató adott segítséget, majd közölték a tanulókkal, hogy a szovjet csapatok elleni támadásra készítik fel őket. A diákság fegyveres kiképzése alkalmával katonai egyenruhát biztosított, így a hadipuskával történt lökiképzést egyenruhába hajtották végre.

Orbán Nándor, mint a Nemzetőrség parancsnoka utasítást adott arról, hogy Völner György izraelita származású személy lakásán tartssanak házkutatást, mert szervezkedés gyanúja áll fenn. A személy kihallgatását Orbán hajtotta végre. Nevezett cselekményét bizonyítja beismerő vallomása, társai vallomása és tanúk vallomása.

II.

G ö g ö s Ferenc beismerte, hogy 1956. októberi ellenforradalmi események során Orbán Nándor volt ht. szds. felhívására a gimnáziumi tanári kart behívatta, majd a diákság köréből 50-60 főből álló nemzetőrséget állítottak össze. Ezt követően egy alkalommal elméleti, majd lövészeti kiképzésbe részesítették a diákságot. A kiképzés célja az volt, hogy egy esetleges szovjet támadás ellen bevessék a diákságot. Gögös Ferenc - Orbán Nándor volt ht. szds. felhívása során - értesülést szerzett Orbán terveiről, mégis aktívan támogatta. Gögös ellenséges tevékenységét bizonyítja Orbán Nándor és társai, valamint tanuk vallomása.

III.

R i m a y Béla 1956. októberében aktívan bekapcsolódott az ellenforradalom munkájába, mint tanár az iskolai hallgatókat tüntetésekre vitte. Résztvett a diákok fegyveres elméleti kiképzésében, annak ellenére, hogy tudomást szerzett arról, hogy a kiképzés célja egy esetleges szovjet támadás ellen folyik, melynek kezdeményezője Orbán volt. Rimay, mint Városi Forradalmi Bizottság tag résztvett Győrben lefolyt ellenforradalmi ülésen. Hazaérkezése után tapasztalatairól beszámolt, majd azzal vádolta a Forradalmi Bizottságot, hogy gyengén dolgoznak. Felszólalásában követelte a volt AVH-sok és pártfunkcionáriusok őrizetbevételét és azok felelősségre vonását. A tanuk és bűntársai nevezettre megfelelő bizonyítékokat szolgáltatottak.

IV.

S o l t i Jenő az ellenforradalom idején résztvett a felvonulásokon. Segítséget nyújtott a diákság fegyveres kiképzésében, mint oktató tevékenykedett. Tudomására hozta a diákságnak, hogy a szovjet csapatok elleni támadás elhárítása ellen folyik a fegyveres kiképzés. Solti a tevékenysége során több alkalommal bizonyosságot tett Szovjetunió és a kommunisták elleni gyűlöletéről. Tevékenységét, bizonyítja saját vallomása, társai és tanuk vallomása.

Az I. pont alatt felsorolt terhelt bűncselekménye a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésében foglalt, a II-III. és IV. pont alatt felsorolt terhelt cselekménye a BHÖ. 1. pont /2/ bekezdésében foglalt bűncselekmény megvalósítására alkalmas.

A fentiekre tekintettel aként

h a t á r o z t a m,

hogy az I. r. terhelt ellen a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésben felvett népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló, a II., III. és IV. r. terhelt ellen a BHÖ. 1. pont /2/ bekezdésben foglalt népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekményben tevékeny részvétel miatt, elrendelem a nyomozást a Bp. 135. §. /1/ bek. alapján befejezetté nyilvánítom.

Zalaegerszeg, 1957. május 21.

Egyetérttek:

Molnár István rny. fhdgy. TH/V-142842
vizsg. aloszt. vez.

Zsuppán Nándor rny. hdgy.
vizsgáló.

A határozatot előttünk kihirdették.

Zalaegerszeg, 1957. május 21.

Orbán Nándor
Orbán Nándor
terhelt.

Gögs Ferenc
Gögs Ferenc
terhelt.

Rimay Béla
Rimay Béla
terhelt.

Solti Jenő
terhelt.

KÖRTÉNYETI HÍVATÁI

64-3310/1965.

Hiv.sz:213-495/1965.

Tárgy: Orbán Nándor /:1910. Kecskemét, Viller Gizella / ügye.

BM. Somogy megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály Vezetőjének !

K a p o s v á r .

A multban ht.tábori tüzér szds.volt. Hivatásos szolgálatának kezdete 1933.VIII.20.

Magyar Érdemrend Lovagkereszt kitüntetést kapott.

anyaga: 1944 évi Tiszti Rangsorolás 430.oldalán, O-2186 számú dossziében.

1950-51-ben készült aláírásnélküli jelentések szerint a "Fehér Gárda" elnevezésű demokrácia ellenes illegális szervezkedésről tudomással birt.

anyaga: V-71159, V-71159/1, V-71197, számú dossziékban.

Az 1956-os ellenforradalom ideje alatt a nagykanizsai "Nemzetőrség" parancsnoka volt. ÁVH.tisztek és kommunisták előállítására, valamint lakásukon való házkutatásokra utasítást adott.

Megszervezte a középiskolás diákoknak a szovjet csapatok elleni bevetésre alkalmas kiképzését és azt személyesen is ellenőrizte.

A Legfelsőbb Bíróság 1958.I.24-én Bf.II.3093/1957/22 számú ítéletével nevezettet népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés btt.miatt 10 évi börtönbüntetésre, 1000 Ft.értékű vagyonelkobzásra és egyes jogainak gyakorlásától 10 évi eltiltásra ítélte.

anyaga: V-142842 számú dossziében.

Az O-7421 számú dossziéből töröltük, mivel abban a rávonatköző anyag dokumentációt nem képez.

Szerepel még osztályukon az F-6939 számú dossziében.

Budapest, 1965. július 28

TH/V-142842

Ács Ferenc r.ezredes
osztályvezető

Készült: 2 pld.

Készítette: Z.S-né/DE.

Kapja: 1.pld.Cim, 1.pld.V-142842.

Nyvt.sz: 402/662.

V-71197 m. dossziét használva ideje nem találják az írottakban 1965 VII 30 Zene 175

A N é p k ö z t á r s a s á g n e v é b e l i

A zalaegerszegi megyei bíróság nagykanizsán 1957. július 9-től 16-ig megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t e t :

I. r. Orbán Mándor vádlott aki 1916. február 10-én Kecskeméten született somogyfajezsi lakos, nős: Vigántói Zsófiával, 2 kiskorú gyermekes, ludo-vika Akadémiát végzett, volt hivatalosan tüntér százasos, 14 ideig a pomogyvári Állami Vöröskereszt Telepen 990 Ft havi keresettel, magyar állampolgár, szülei: Orbán Mándor és Willer Gizella,

bűnös a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésével elkövetett bűntettben,

ezért őt a megyei bíróság főbüntetésenként

15 /tizenöt/ évi börtönmű, mellékbüntetésenként pedig egyes jogok eltiltásától 10 /tíz/ évre, 1000 /egyszer/ Ft vagyon elkobzására és Zalaegerszeg területéről 5 /öt/ évi kitiltásról ítélt. 1957. január 31-től a mai napig előzetes letartóztatásban eltelt időt a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

II. r. Kinsy Béla vádlott - aki 1922. május 20-án Zekszárdon született belátónalmási lakos, nőtlen, gyermektelen, gimnáziumi tanár, egyetem végzett 1004 Ft havi keresettel van, szülei: Kinsy István és Bálint Margit, büntetlen, tartalékos alhadnagy, magyar állampolgár 2600 Ft értékű fél családiház vagyonos van,

III. r. Gögös Ferenc vádlott, aki 1904. április 6.-án Budaörsön született, nagykanizsai lakos, nős: Csela Erzsébettel, 2 gyermekes, gimnáziumi igazgató, 2800.- Ft havi keresettel, vegyesfaján, magyar állampolgár, tartalékos alhadnagy, büntetlen szülei: Gögös István és Köth Julianna.

IV. r. Solti Zoltán vádlott - aki 1926. július 19-én Nagykanizsán született ott is lakik nős: Köth Klárával, 2 kiskorú gyermekes, felesége adminisztrátor 1000 Ft havi keresettel, gimnáziumi tanár 1300 Ft havi keresettel egyetemet végzett, tartalékos hadnagy., szülei: Solti Zoltán és Kóhánszky Angelberta, büntetlen magyar állampolgár,

bűnös a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben.

ezért a megyei bíróság,

II. r. Kinsy Béla vádlottat főbüntetésenként 8 /nyolc/ évi börtönmű, mellékbüntetésenként pedig egyes jogok gyakorlásától 10 /tíz/ évre való eltiltás

ra és 5000 /ötözezer/ Ft vagyonelkobzásra és Zala megye területéről /öt/ évi kitiltásra ítéli. A terheltnek 1957. február 14-től a mai előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

III. r. Gögös Ferenc vádlottat főbüntetésként 5 /öt/ évi börtönrre, mellékbüntetésként pedig egyes jogaitól 3 évi eltiltásra és 500 /öt száz/ Ft. vagyonelkobzásra ítéli.

Terheltnek 1957. február 24. napján óta a mai napig az előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe beszámítja.

IV. r. Solti Jenő vádlottat főbüntetésként 3 /három/ évi és 5 /hat/ hónapra, mellékbüntetésként pedig egyes jogaitól 3 /három/ évi eltiltásra és 300 /háromszáz/ Ft vagyonelkobzásra ítéli.

A terheltnek 1957. február 8-tól 1957 május 18-ig, tovább 1957. január 15-től a mai napig az előzetes letartóztatásban eltöltött idejét a kiszabott börtönbüntetésbe számítja.

Vádlottak kötelesek az eddig felmerült 1977.40 Ft és ezután felmerülő bünyvi költséget egyenlőlegesen az államnak megfizetni.

I n d o k o l á s :

A megyei bíróság a következő tényállást állapította meg:

Budapesten 1956. október 23-án kitört ellenforradalmi lázadás hatására, az azt követő napokban Nagykanizsán a budapesti és nagykanizsai ellenforradalmi szervezők bujtoztatásait tömeges meghozódások kezdődtek.

1956. október 25.-én a délutáni órákban tüntető felvonulás kezdődött. Mivel tanítás délután már nem volt a város területén tartózkodó, főleg középiskolai diákok szervezetlenül csatlakoztak a tömeghez.

Orbán Károly I. r. vádlott a felszabadulás előtt az Inđovika Akadémiát végzett hivatásos tiszt volt, századosi rendfokozatban. Szülei Kecskeméren 20 hold föld és hat ház vagyonnal rendelkező polgári iskola tanárok voltak. A vádlott a felszabadulást megelőzően Nagykanizsán a tűzérlektanya parancsnoka volt. A második világháborúban csapatvezetővel a Szovjetunió elleni háborúban részt vett és több magas magyar és német kitüntetésre részesült. 1946. év végén a hátsereg kötelékéből leszerelték. A 1930-as berlini olimpián az ötfúszásban ötödik helyezést ért el. A hátseregből történő leszerelése után fizikai munkakörben különböző munkahelyeken dolgozott, s legutoljára a Somogyvárdi Állami Verseny-központnál volt. Azon munkájában kimagasló eredményeket ért el, melyekről az általa ideiktott levél közül több lával nemzetközi versenyeken kitűnő helyezéseket ért el. Állandó lakása Somogyfajsz község. 5 kiskorú gyermekes. 1948-ban baleset folytán koponyaalapi törést szenvedett. Betegségeiből szívbetegség nélkül gyógyult. Határozott, nyugodt életmódú. Vesekőgörcsök és izületi bántalmak miatt orvosi kezelésben részesül.

vádelt a budapesti Fővárosi Tanács VIII. ker. VIII. Egészségügyi Osztálya által kiállított azon tartalmú orvosi bizonyítvány alapján, hogy vádlott koponyaalapú törés és súlyos agyrázkódás következtében előállott psychopáthiában szenved, amely nagyfokú emlékezőtevékenységben valamint érzéki érzékelésekben nyilvánul meg s ilyen állapotban kezelhetetlen, kárte terhelt elmeállapotának megvizsgálását, ennek szükségességét a megyei bíróság nem látta s, ezért azon indítványt elutasította. A tárgyalás anyaga a terheltnek tanúsított megatartás és a tanúk által vallott körülmények, különösen dr. Juhász János /93 o/ és Pelle János /81 o/ tanúk vallomása arra engedett következtetni, hogy terhelt korábbi munkahelyén, az ellenforradalom idején és a tárgyaláson is nyugodt megatartású volt, kitűnő emlékezőtevékenységgel rendelkezik így a 14 évvel ezelőtti elszervezett sérülése elmeállapítására kihatással nem volt.

II. r. Némény Béla szülei gyógyszerészek, gyógyszerészetüket 1949-ben államosították. 1955-ben végzete el az egyetemet, ezután nagykanizsán az általános gimnáziumban tanár, nőtlen, gyermektelen. Tanártársai és a diákok előtt népszerűségnek örvendett.

III. r. Göcös Ferenc vádlott, munkás családból származik. Iskoláit csak egy évig elvégezte, hogy apai pályára készült és így ingyenes tanítással részegült. Még teológus korában azonban kilépett és saját erőből elvégezte az egyetemet s mivel állást nem kapott tisztviselőként dolgozott 1 1/2 évig, majd különböző iskolákban tanított. 1953-ban lett nagykanizsai általános gimnázium igazgatója, 1947-től a KDP-nek tagja volt. Az ellenforradalom előtt nevelői feladatát kiválóan látta el, s ezért 1955 június 4-én "kiváló tanár" kitüntetésben és 3000 pengyutalomban is részesült. Nős, két gyermekes, egyik gyermeke az ellenforradalmi események után a szepesvári erdőmérnöki főiskoláról nyugatira távozott. Komoly higgadt és elbocsátás-kezdésű, munkatársai és diákjai szeretetét élvezte.

IV. r. Solti Jenő vádlott édesapja kőbányász volt. Vádlott a felsőoktatás előtt szerelte tanári diplomáját, hosszabb ideje a nagykanizsai általános Gimnáziumban orosz nyelv tantervezési tanár, nős, 2 gyermekes, szerény megjelölésű és kedvezőbb anyagi körülmények között él.

Diákjaival iskolán kívül is rendszeresen foglalkozott, őket anyagi támogatás, messzemenően széleskörű és sokoldalú társadalmi munkát végeztetett.

Adóslutáni körben amikor Göcös Ferenc III. r. vádlott értesült a tüntetés megmozdításáról érintkezésben lépett tanártársaival így, a II és IV. r. vádlottakkal is, hogy próbálják megakadályozni azt, hogy az iskola diákjai a megmozdításoktól távol tartsák magukat. A tanárok egy része az elhatározással együtt a tüntetők után ment. Lőbb a tüntetők között diákok voltak. Ekkor azonban a felvonulás a vasútállomás elé érkezett már diákok is csatlakoztak kisebb csoportokban a tüntetőkhez. A vádlott tanár a diákokat kivonta a tüntetők közül és a ligeti sétányra vitték a csoport elvitték őket haza. A tüntetés akkor már a középületekről a város csillagok leverte.

Gögsz igazgató hazament, Rimay Béla továbbra is az utcán tartózkodott. Rimay Béla később észrevette, hogy egy teherautón egy csoport diák a járdára a gépkocsira felszállt. A diákok Kossuth-nátákat énekeltek. A rendőrség épületének előtt a kocsiról a diákokat leszállította és az ott lévő diákokkal együtt zárt rendbe bevitte őket a gimnáziumba. A diákok egy régi címerrel ellátott nemzeti zászlót vittek és ellenégesen érzülettel futó jelzavakat kiabáltak. A gimnázium udvarán Gögsz igazgató próbálta rövid beszédben csillapítani a diákokat, de őt a diákok fagyosan fogadták. Utána Rimay szolt a diákokhoz és bár ő is csillapítani igyekezett őket, kijelentéseit a diákok tetszenyilvánítása követte. Utána a diákok elmentek haza.

Rimay ezután értesült egy tanártársától, hogy a tüntető tömeg a Szabad-ságtéren elhelyezett szovjet emlékmű lerombolására készül és tanártársai azon kérésére, hogy segítsen a más iskolák diákjainak fegyelmét megőrizni Szabad-ságtérré ment. Ott a diákeszportok a tömegben különféle jelzavakat kiabáltak. Végignozte az emlékmű lerombolását. Utána a tömeg szétszéledt. Közben a Teánydiák-otthon igazgatója kérésére segítette a leányoknak visszavinni az iskolában, ugyanis a diákokotthonba italos emberek törtékbe és az igazgatót kérvényezték a leányokkal történő felvonulásra.

Másnap október 26-án délelőtt 9 órakor elterjedt a hír, hogy a diákok felvonulásra készülnek. Gögsz Ferenc tudott mikor erről értesült az osztályokat sorra járta próbálta csillapítani az izgatót hangulatot. Közben észlelte, hogy a gimnáziumban három közigazgatási technikai diák tartózkodik akik kérdésére kijelentették, hogy felvonulást jöttek szervezni, amelyet a Pártbizottság is engedélyezett. Gögsz felkereste a pártbizottságot és megvalósította az iskolába Németh Lászlót a pártbizottság másodtitkárát a mire visszatért a diákok az udvaron tanáraikkal együtt zártrendben állottak. Németh László kérte a diákokat hogy ne fokozzák az izgalmat a felvonulásukkal a városba. Beszédét alatt néhány tanár a diákok felébe sugdosott, a így beszédjének eredménye nem lett. Sem a tanárok, sem az igazgató Gögsz Ferenc nem kérte a diákokat, hogy a felvonulástól álljanak el. - Egy Kacsagi Arvin nevű diák akinek kezében a régi címeres nemzeti zászló volt elkiáltotta magát menjünk, a diákok megindultak a tanáraikkal együtt. Németh László kérte Gögszt, hogy maradjanak a diákokkal és próbálják megakadályozni, hogy rombolásokban részt vegyenek. A gimnáziumnak közel 800 diákja volt. Zárt rendben a gépgyár elvontak, szovjet ellenes és pártellenes hangokat hangoztatva, a gépgyárnál megálltak. A gépgyár előtt Gögsz és Solti tanárok tömeges tapsal illetőleg karjelzéssel segítette a jelzavakat kiabáló diákokat. Rimay Béla pedig néhány diákkal a gépgyár lezárt kapujához ment és az ottlávókat félrelökve behatolt a gyár területére, ott Rimay Ottóval találkozott és követelte a gépgyáriak kivonulását. A diákok ez alatt az idő alatt "munkát, kenyert" "diákosnak kötelet", munkások szertek velünk" szavakat kiabáltak a gépgyáriak felé. Mivel a gépgyáriak kivonulása meglehetősen hosszabb időt vett igénybe a tanárok a diákokkal együtt megindultak Kiskunizsára és majd amikor már visszafelé jöttek a gépgyáriak is csatlakoztak a diák felvonuláshoz, de oly módon, hogy az élen a gépgyáriak haladtak. A rendőrség előtt követelte, hogy a rendőrök álljanak be közéjük és így Szalay rendőr százados tömegbe ment és a tömeg folytatta útját a különböző lektanyákhoz. A tömeg hangulata egyre izgatóbb lett a lektanyáknál fenyegetések hangoztak el, végül is a határőr lektanyánál a tömeg egy része nekiállt a közeli szovjet hősi temető emlékműveinek lerombolásához. Várható volt.

... a katonaság a fegyvert használja. Ezeket látva György ismét a diákokat, akik a rendőrségen nem voltak részt vevő kivonulni a tömegből a Petőfi szoborhoz vitte. Ott a diákok javalkalmat néhány szavakkal a himnus és ezután előnként következett és utána bevomultak az iskolába, ahol kihirdette a diákok előtt a katonaság felettségetől való távolmaradásra jutott határozatot, hogy a katonaság bizonytalan ideig maradjon. Egy társ az az elszórtan rendőrség, a katonasággal szemben párt és ellenállásnak jelölve a város lakosságát nagy mértékben felzaklatta a szék elmozdítása az volt, hogy a katonaság előtt itt is büntető előzetes és prostitúciókban állt csoport, akik jelzőkkel folyogatózott. Mégis az emberek haragultak el és ezek folytán egy csoport megölt, többet megsebesített. Helyi önkormányzatok végül is hivatalos intézkedéssel és beavatkozással törölték a városból a katonaságot.

Másnap október 27.-én ismét hangok hallatszottak, hogy a diákok felvonulásra készültek. Helyi önkormányzat utasítást küldött a gimnáziumba, ahol Magyar Györgyöt a gimnázium gondnok tartózkodott, hogy a gimnázium igazgatója adjon ki a városi börtönbörtönben egy felhívást melyben hívja fel a diákokat és a családok figyelmét, hogy tartózkodjanak lakásukon, mert a katonaság csoportokba csoportokba fogva hozhatják. Mivel György igazságtalanságra ment, helyettesítést követelt a felhívást eljuttatta a városi hangos hírvéssel, ahol be is olvasták. Ekkor Magyar György az elkerült jelent meg Magyar és Solti, felhívókat küldtek, hogy irratlan embereket látnak egyen, egy irratlan csoport is egyenlőtlen, ezért most egyes kommunizmusok látnak és lehosszának a katonaság. Magyar próbált meggyőzni, hogy az nem igazságos így van, Solti kijelentette, hogy az a helyzet a városi gyűlésen tart a Magyarok azon kérdésre mikor lesz az, Solti kijelentette, hogy irratlan pines katonaság lesz az országban.

II, III, és IV. p. vallottak arról, hogy a gégyár előtt katonaságok állították a diákokat az utcán a katonaságban, Magyar ezt elismerte, hogy a gégyár kapuján be ment, és arra hívthozott, hogy ezt azért tette, hogy a gégyárban a katonaság is, hogy a nemzet élén a gégyáriak helyesnek. Magyar ezt is elismerte, hogy 27-én valóban fel voltak háboroztak előzetes történetek miatt és Solti valóban beszélt Magyaréval, ő maga pedig azért ment Magyarhoz, hogy gégyáriert telefonáljon Magyar Postro tud nem Magyarhoz, Solti tagadta, hogy Magyaréval a katonaságban írt kijelentéseket megtette volna, bár elismerte, hogy felzaklatott lelki állapotban volt, mivel felesége az előző napot a katonaság ekkor bejött a katonaság előtt, amikor a katonaság történetek és pár lépésre volt tőlük, az asszonyt aki a halálra felakasztott.

A gégyári esettel kapcsolatosan Magyar János, Delogh János és Juhász János /lásd az előző/ katonasági történetek vallomást tettek és a vallomásaikban megemlékeztek bizonytalan eltérés csak az az volt az elzárt hosszabb idővel meggyőződhet. Magyar János a 27-én történetekkel kapcsolatban meggyőződte a vallomást adott a maga Solti János is elismerte, hogy már korábban a tárgyalás előtti igazgatója ismét Magyaréval hasonlított előzetes történet, mivel a fontos hívtakozott tanúk teljesen érdektelenek, vallomásaikhoz aggály nem tártok. A Magyar bíróság vallomásaikat valóban fogadta el a tárgyalás megállapításánál.

1948. október 20.-án Solti Jenő IV. r. választott, aki a gimnáziumban
 az akkori vezetői bizottság volt, a városi Tanács Oktatási Osztály részéről
 telefonon felhívták, hogy megalkult a Városi Pedagógus Forradalmi Sz.
 és iskolák küldöttjeiből, ezért a gimnáziumból is választottak kö-
 küldöttöt. Solti kérte az igazgató helyettesek a tanárok között
 összehívták, titkos választás után Horváth Béla, és Karkány László kö-
 rültek választottak meg, a szervezetek összehívását Solti Jenő
 vezette. Felhívással arról, hogy a gimnázium tanári kara a legnagyobb
 létszámú a városban egy határozat, hogy egy harmadik küldöttöt is
 részt vesznek a Pedagógus Tanácsban ezért a harmadiknak a legjobb
 javaslatot kapta Himy Béla II. r. választott is jelölték küldöttnek.
 A tanári kar részéről több követelést terjesztettek elő, hogy egy a
 hitoktatás bevezetéséről, fakultatívra tételéről, a területen taní-
 tásnak olyképpen megreformálásáról, hogy csak 1934-es világháború-
 val befejezőleg tanítsák, szovjet csapatok kivételével stb. A kövo-
 teléseket Karkány László jegyezte, majd jegyezte, majd a három küldött
 elment a Városi Pedagógus Tanács összehívás gyűlésre. Ott lement meg-
 választották azokat a küldöttöket, akik az országban megalkult Városi
 Nemzeti Bizottságban képviselik a pedagógusokat. Ekkor Himy Béla is
 belokerkült. Ekkor a kommunista általános iskolai igazgatók leváltá-
 sát kezelték. A Nemzeti Bizottságba delegált küldöttéket követelések
 egyeztetése után elmentek a Nemzeti Bizottság ülésére. A követelések
 között itt már szerepelt az is, hogy a tanári testületet alkotó
 AVK-ak és általános funkcionáriusok vonjanak felelőségre, törvényes
 keretek között. A Nemzeti Bizottság ülésén már mint egy két árja
 folyt amikor Himyék megérkeztek. Az ülésen több százan vettek részt,
 Himy Béla egy székre felállva a megválasztott hangon szólta a Nemzeti
 Bizottságot, hogy meddő ülésnek el tölti idejét, ahelyett, hogy sür-
 kéhez látna. Hangzott, hogy a Bizottság nem elléggé forradalmi, had-
 penteren harcol felnyak it, pedig csak ülés van, a farré fejű fi-
 atalok van legnagyobb szükség mert ők képviselik a forradalmi sz-
 met, felhívta a jelenlévő ügyelme Budapest megsegítésére, Karkány
 László pedig ismertette a pedagógusok követeléseit. Az anyag is fel-
 osigázták a szervek idejét és hangulatát Himy Béla felszólalásával
 nagy mértékben felvonta. Felhasználása annyira kivált a többitől, hogy
 Lékay György a Nemzeti Bizottság elnöke szükségesnek látta, a gyűlés
 után külön felhívni erre Himy figyelmét. Úgy látszott, hogy Himy
 Lékay a céljait is érte.

Az ülésen helyet Himy hozzászólásával megkezdte és felbolygatott
 többen rohamozták Szalay rendőrszervezetének, mi van az árszakkal, le-
 szarolták-e őket, a városban jönnek rengek, náluk van a pótolyuk.
 Az ülés után Himyék visszamentek a Pedagógus Tanácsba ahol távollé-
 tükben tovább folytatták a tárgyalást arról névbe, hogy mely kommunista
 igazgatókat távollásnak el az általános iskolák köréből. Mivel határo-
 zat nem jött létre október 30.-án, 31.-én és november 2.-án ez irány-
 ban tovább ülésertek. November 2.-án délutánt jegyzőkönyvbe foglalták
 /csatolva a tárgyalási jegyzőkönyvvel/. A határozat eredményeként
 a kommunista általános igazgatót leváltották, s a jelenlévő Nagy János
 tanács Oktatási Osztály vezetője, a leváltottaknak ezt követően rövid
 uton kézbesítette az arról szóló okiratot, amely a leváltás indokait
 nem tartalmaz. / egy leváltási okirat csatolva a tárgyalási
 jegyzőkönyvvel. / Az ülésen a kommunista igazgatók ellen jelenlévők
 részéről gyűlölködő kijelentések hangzottak el, ebben azonban való-
 sítást nem tartalmaz.

tek nem vettek részt, illetőleg ilyen kijelentéseket nem tettek.

A vádiratban idevonatkozó része, hogy Solti Jenő küldötték megválasztásánál igazságtalanságokat tett a s. választásánál kezdeményezőként lépett fel a tárgyaláson beigazolást nem nyert. Ellenben az volt megállapítható, hogy Solti mint szakaszvezető megbízott telefonfelhívásra kezdeményezte a küldötték választását, de igazságtalanságokat nem tett.

Rimay Béla II. r. vádlott ígért, hogy a Nemzeti Bizottság ülésén uszítást beszédelte tartott. Irre hivatkozott, hogy csupán azt jelentette be, hogy megérkeztek a Pedagógus Tanácsból a Nemzeti Bizottság alá ülésére és azt jelentette be, hogy társ a Barkány László ismerteti a pedagógusok követeléseit. Bár Barkány László tanu a vádlott ezen védekezését tanuvallomásával megerősíteni látszott, azonban a tanu vallomása nem volt elfogadható. Kétségtelen megállapítható volt a bűnpár esemény elapja, hogy Barkány László tanu is jelentős szerepet játszott az ellenforradalmi eseményekben. Így vallomása nem tekinthető érdektelen és hitelt érdemlő vallomásnak. Ellenben dr. Lékay Gyula /38.o/ tanu határozottan vallotta, a fenti és Rimay által tett kijelentéseket melyet megerősített Lévész Lajos /152.o/ és lényegében Szalay József /116.o/ tanu vallomása. Bár a tanu is szerepet játszott az ellenforradalmi eseményekben mégis vallomása meggyőző volt miatt ezt valószínűsített elfogadni. Lékay Gyula tanu is indokolt, hogy kifejezetten Rimay felszólalása után, a felszólalás tartalma miatt volt köztelenül Rimayt külön beszélgetés során figyelmeztetni.

Rimay felszólalása tehát a vádlott felzaklatott idegállapotát csak fokozták.

Dr. Kajdai Lajos akit az ellenforradalmi Nemzeti Bizottság a rendőrség vezetésével bízott meg, mint volt hortysta rendőralvező, követelésre elrendelte a volt ÁVH-ók árisztbevitelét. Ez a Nemzeti Bizottság gyűlésének eredménye volt. A rendőrszervezetek megtagadták a parancsot, végül is megtagadták a 6 államvédelmistának a határozatokat ezzel, hogy jelentkezzenek a kapitányságon. Azonban még ekkor őket elengedték.

Október 30.-án Rimay Béla, Békai nevű gépgyári technikussal Gépkoosban Győrbe utazott. Irre hivatalos meghívása volt, maga is előbb Budapesten lakó menyasszonyához akart indulni a csak Békai rábeszélésére utazott Győrbe.

Ugyancsak Győrben volt a Nemzeti Bizottságtól Boros Ferenc és Hantváni nevű személy is.

Rimay Béla társával a Győri Városházára ment, részt vett a ún. Dunántúli Nemzeti Bizottság ülésén. A társ Békai technikus Nagykenizse város nevében fel is szólalt és csatlakozott a győri szervezethez.

Mágnap október 31-én a Városi Nemzeti Bizottság ülésén Nagykanizsán kérték Rimayt, hogy számoljon be Győri utjáról. Az szöveget tettek alá, mivel nagy tömeg volt a teremben és arról beszélt. Vádolta Úveges Lajos őrnagyot, aki ekkor az egyik lektányának a parancsnoka volt, hogy nem támogatja a forradalmat és mondotta, hogy Győrben egy őrnagy felismerve a helyzetet a forradalom oldalára állt, beszélt arról, hogy Győrben mindenkint igazoltatnak és aki nem tudja magát igazolni a helyszínen agyonkötik. Emellette, hogy nagykanizsán még szabaddon futnak az ávosok, itt nem úgy van mint Győrben mert ilyen ott nem nincs. Vádolta Úvegest ezzel is, hogy ávosokat rejteget. Beszélt arról is, hogy Nagy Ferencék egyik embere akart puccsot megkísérelni Győrbe. Hangsúlyozta, hogy az AVH-t fel kell oszlatni és az AVH tagjait felelőségre kell vonni és is kell tartóztatni. Többen küzdtek Rimay is nem támadtak ismét Szalaynak, hogy azonnal tartóztasson le az ávosokat. Ismét hangsúlyozta, hogy ne gyűlésekre feleljenek és időt. Gyűlésen hangzottak továbbá, hogy a Nemzeti Bizottság csatlakozzék Győrhez. Ott azonban még Lékay ügyvéd a bizottság elnöke olyan álláspontot elmondott, hogy Nagykanizsa nem csatlakozik Győrhez, hanem a Magyar Kormány rendelkezését hajlja végre, csak más nap vagy három nap távmondásban jelentette be Lékay a Győri Nemzeti Bizottmánynek, hogy Nagykanizsa csatlakozik Győrhez.

Ezt követő napokban dr. Kajdi hortysta elzáródás követelésére Szalay József rendőr százados elrendelte az ávósok őrizetbevételét, mert közben a Megyei Kapitányaságtól megjelent nála Kovács István r. alhadgy. és elmondotta, hogy Zalaegerszegen már az ávosokat őrizetbe vették.

Az őrizetbevételt mégis házi őrizetre változtatták át, megtiltották nekik, hogy lakásukat elhagyják. Szalay József november 4-én oldotta fel az ávósok házi őrizetét.

Még a 31-i gyűlésen javasolták, hogy a rendőrség mellett létesítsenek külön nemzetőrséget és annak parancsnokává hívják Kanizsára Orbán Márton volt hortysta hivatásos századost. E gondolatot dr. Dakt orvos vetette fel, amit a Nemzeti Bizottság elfogadta és Lékay megbízta Boros Ferencet hogy menjen gépkocsival Orbánért Somogyfejszra, Boros az utasításnak eleget tett.

Rimay Béla vallott csak ezt ismerte el, hogy ávósok feloszlatását sürgette és azoknak az ávosoknak a felelőségre vonását a törvényes keretek között, akik nem végezték megfelelően munkájukat. Bár igaz, az, hogy az erre a körkímélésre kihallgatott dr. Paizs Ferenc, Meixner Béla, Benkő János, Somfai Károly, Gumiár Jenő, Szalay József és Úveges Lajos tanak ellentétben vallottak, az alábbiak szerint, azonban a megyei bíróság a fenti tényállásban foglaltakat megállapította. dr. Paizs Ferenc csak arról beszélt, hogy Győrben hathatósabb intézkedéseket tesznek mint Nagykanizsán és a bűncselekmények elkövetőit le kell tartóztatni, mondotta Rimay, Meixner Béla csak Rimaynak a Nagy Ferenc emberei puccsának elbeszélésére emlékezett, Benkő János pedig bár emlékezett Rimay hozzászólására, de másoknak tulajdonította az ávosokkal kapcsolatos tényeket. Somfai Károly pedig csak arról emlékezett, hogy Rimay felszólalt, Gumiár Jenő bár vallotta, hogy Rimay a fenti kijelentéseket megtette, azonban 28-ra tette felszólalását Rimaynak, Szalay József pedig arról vallott, hogy

may felszólalás után és a gyűlés után nekikémadtak között Rimay is, hogy miért nem tartattatja le az ávosokat, - egyedül üveges fajos tanu vallott határozottan a felszólalás időpontja és tartalma tekintetében. Ez figyelemmel arra, hogy a tanu vallomásából az is megállapítható volt, hogy a gyűlés igen sajnó légkörben folyt le, többen beszélték egyszerre, közben kézbe kiállítottak egy-egy felszólalásnak, elfogadható a jehiszeműség mellett is, hogy nem mindegyik tanu egyben rögződtek meg az események pontosan. Mivel Guillér Jenő tanu, aki üveges fajos tanuval egyetemben vallotta Rimay felszólalásának lényegét, s a tanu ugy említette Rimay felszólalását, hogy Rimay a győri utjáról beszélt, Rimay győri utja ideje és a nemzeti bizottság ülésnek ideje pontosan megállapítható volt, e vallomásokot figyelembe véve meggyei bíróság a tárgyalás megállapításánál.

31.-i ülésen Rimay még felvetette azt, hogy meg kell alakítani a Forradalmi ifjuság szervezetét is, e végből a jelenlegi fiatalokkal egy másik helységbe vonást s bár ott tisztséget nem vállalt, az ifjusági szervezet megalakult amelynek elnöke Kondi Ferenc lett.

Boros Ferenc a Nemzeti Bizottság utasításának erejét téve október 31.-én gépkocsival megjelent Homogfajsz községben. Póstáról telefonáltott át a Homogfajsz állami gazdaságra, vádlott Orbán Mándor azon almenjen lakására, mert meggykezdésen-nemzetőrseg parancsnokává választották meg. Orbán Mándor eleget téve a telefonközvetnek hazá ment és Borossal gépkocsival meggykezdésére indult. Vádlott hazatekezésére előtt Boros közölte feleségével, hogy ha Orbán Mándor jön kezdésre a forradalmi erőszakhoz folyamodnak. Erről Orbán Mándor csak az események után értesült. Gépkocsiban Boros Ferenc elmondotta a történeteket.

Utközben Balatonkeresztúron vádlott megállapította a kocsiat bajai esperes lakásánál és kérte, hogy jöjjon vele meggykezdésére. Az esperes elhárította hívást majd Orbán arra kérte, hogy áldje meg őt meg. Az esperes ennek eleget tette. Orbán Mándor meggykezdésért érve felkereste dr. Daka orvost, majd azonnal együtt dr. Páizs Ferenchez mentek aki közölte vádlottal, hogy másnap a Arakor lesz gyűlés a akkor megtudja a feladatait. Innét meg dr. Dakával Orbán Mándor felkereste Lékay Gyvédet aki válaszolt előtte a feladatokat és egy nyilatkozott Orbán előtt, hogy nincs szükség az ifjuság letartóztatására, fő feladat a rend helyreállítása meggykezdésén, ugyanis csak 8 ávos van akik közül csak egy volt aki korábban árván volt az eljárása során az emberekkel. Orbán Mándor mutatta ezt a nyilatkozatot amelyet Borostól kapott amit Boros Győrből hozott és amely a ifjuságok szerepeltek a nemzetőrseg megszervezésnek módjáról is. Ezzel szemben fel volt tüntetve, hogy a nemzetőrsegben párttagokat felvenni nem lehet. Lékay közölte Orbán-al, hogy a honvéd alakulatok felett egy ellenőrző szervezet létesítettek, amely már együttműködik a Katonai Forradalmi Bizottságokkal.

Orbán Mándor közben értesült fiatal, aki meggykezdésén középiskolás volt, hogy a állásuk körében az akkor azok nagy lelkesedésre találtak. Elhatározta, hogy a nemzetőrsegbe a állásukat bekapcsolta. Másnap felkereste volt barátját Győző Ferenc igazgatót az lakásán akinek elmondotta,

hogy ő a nemzetőrség parancsnoka és közölte, hogy a diákokat be akarja vonni a nemzetőrségbe és ezért fegyveres kiképzésben kell őket részesíteni Gögös vállalta, hogy még az nap összehívja a tanári testületet illetőleg a fiatalabb tanárokat a középiskolákból.

Gögös fel is hívta a tanárokat, hogy tanári ülésen jelenjenek meg.

Orbán Kálmán pedig elment a Nemzeti Bizottság ülésére. Ott ismét szó volt az évszázad pártfunkcionáriusok letartóztatásáról. Orbán Kálmán bemutatkozott és olyan álláspontot foglalt el, hogy a letartóztatásokat mellőzni kell, legalább is pillanatnyilag, nincs szükség a korturák megtöltésére, helyette inkább rendőri felügyeletet kell elrendelni, azon személyekkel szemben megemlítette a győri röplap tartalmát, beszélt a nemzetőrség megszervezéséről, diákság kiképzéséről és kérte a jelenlévő honvédség képviselőjét, hogy fegyvert, löszert és kiképzőket biztosítsanak a nemzetőrség részére. Iztai is kijelentette, kitél a nyakaton, kitél a nyakamon. Isleki kitérő választ adott azzal, hogy katonai felelősségtől kell erre utasítást kapni. Erre Orbán posta útján értesítésben lépett géptávirón a győri Nemzeti Bizottsággal és tőlük kiképzőket, löszert és fegyvereket kért, amelyre olyan választ kapott, hogy ezeket kérje a katonai távbeszélőn.

Mielőtt a választ kap megkapta volna az AKO útján újabb menesztett Győrbe azzal a tartalommal, hogy löszert igényeljen a távmondattól. Tórek Péter küldötte Győr felől és az a válasz érkezett vissza: kérje a székesfehérvári katonai parancsnokságtól.

A gyűlés után Orbán Kálmán elment a tanári testület ülésére, ahol mintegy 15-20 tanár vett részt. Megérkezett a nemzeti Bizottságtól Farkas Ferenc vasutat is, a tanároknak bemutatkozott, válaszolt a kérdéseire, célját és elmondotta, hogy szükség esetén a kiképzett diákokat a szovjet csapatok ellen is felhasználják a város védelmében. Valaki felvetette, hogy a diákságot benzines palackok használatára is ki kell képezni. Megbeszéltek Rakay tanár javaslatára, hogy a diákokat mivel ekkor szűret volt láncszepren értesítik, hogy másnapra a kiképzés megkezdése végett jelenjenek meg. Orbán először arra gondolt, hogy a tanárokat mint volt tanári létszámú tisztek köpűk ki a diákokat, mivel azonban a tanárok ezt nem vállalták, olyan álláspontot foglaltak el, hogy a kiképzést hivatalosan katonatisztek végezzék a tanárok felügyelete mellett. Orbán kivételként Gögös elvállalta az egész kiképzés feletti felügyeletet. Rakay Gyula megkezdte a diákok értesítését. Orbán Kálmán pedig Úveges Lajos örménytel kiképző tiszteket kért és kapott is.

Másnap reggel a diákok egy része ipari tanulókkal együtt mintegy 80-100-an összesen megjelentek a gimnáziumban ahol a tanárok csoportokban osztották őket és a megjelent honvédtisztek egyes tantárművekben forgószalagon a diákokat pástoly, géppisztoly, karabély, golyószóró, kézigránát és benzines palack használatára oktatták. Egy két tanár és az egyik tiszttel is megemlítette a kiképzés célját a diákoknak azzal, hogy a város védelmében a szovjet csapatok ellen csak a legvégé esetében de bevetésre kerülnek. Gögös a kiképzés elején volt részben jelen, ugyancsak Rinyai Béla is.

Solti Jenő vádlott mind végig jelen volt. A diákok egy része literes és félliteres üveget is hozott magával amelyet az egyik teremben zongora mellé leraktak. Az elméleti kiképzés után megbeszéltek, hogy délután lövészetre kerül a sor, s mivel délután esett az eső Orbán Mándor katonaköppenyeket és sapkát igényelt a honvédségtől a szűkre és a nemzetőrség épületében a diákok és a jelenlévő tanárok így Solti Jenő is köppenyekbe beöltöztek, majd a kiképző tisztek vezetésével a katonai lőtérre mentek ahol a katonatisztek újból elmagyarázták a karbéllyal való lövés menését majd utána kisebb csoportokban a diákok és a tanárok lövéseket adtak le. A lövészet nagyon fegyvelmentlenül folyt el, úgy hogy a lövészetet vezető katonatiszt ki is fejezte elégedetlenségét. A lövészetet Orbán Mándor ellenőrizte. Gögös Ferenc, Himay Béla a lövészetben nem volt jelen. Másnap géppisztoly lövészetre került a sor, s bár nem esett az eső a diákok és a tanárok egy része újból katonaköppenyekben vonultak ki, s mivel a kirendelt tisztek nem jelentek meg Solti Orbánhoz telefonált, aki közölte, hogy várjanak türelemmel, a tisztek megérkeznek. Mivel később sem érkeztek meg a lőtéren egy kíváncsikus katoná vezette a géppisztoly lövészetet. A lövészethez előzetesen Solti Jenő a nemzetőrség épületében Orbánéktól lehozta a géppisztolyt és hozná a lövészet vételezést fel. Az általuk vitt géppisztolyok azonban annyira túl voltak zsírozva, hogy lövés nem lehetett velük, ezért a lövészetet vezető katoná szerzett géppisztolyokat a tanároknak a tanárok géppisztolyokkal egyes és sorozat lövéseket adtak le. Majd pedig a katoná bemutatta a kézigránát a lövészet is egy élesített kézigránáttal. Utána a tanárok visszaverték a tanulókat az iskolába, az egyik szakaszt Solti Jenő vezette vissza. Gögös Ferenc és Himay Béla vádlottak ez alkalommal sem voltak jelen. Solti Jenőék a géppisztolyokat az iskolába vitték és az egyik terembe elhelyezték.

Aznap este november 3.-án Gögös Ferenc értesült Horváth János hivatalsegédétől, hogy a géppisztolyok melletti terembe vannak, mire Gögös közölte vele, hogy azokat vissza kell vinni a nemzetőrség épületébe. Mivel azonban az utcán csoportosulások voltak, csak másnap november 4.-én vitték vissza a géppisztolyokat és ebben részt vett Gögös Ferenc is.

Vádlottak bűnösségüket tagadták, tagadták azt is, hogy a diákokat a szovjet csapatok ellen akarták felhasználni és, hogy kiképzést és végezt történt. A vádlottak arra hivatkoztak, hogy a nyugtalanuló diákság figyelmét akarták lekötés a kiképzéssel és annak egyetemes célja a nemzetőrség keretében de külön csoportokban a város rendjének biztosítása végetti felhasználás.

A nyomozás során Orbán Mándor /101.0./ Gögös Ferenc /143 és 163.0./ Solti Jenő /293.297.305.0./ vádlottak beismerő vallomást tettek a kiképzés céljait illetően. A tárgyaláson a beismerő vallomásukat ugyan visszavonták, de ezek elfogadhatóságán megindokolni nem tudták.

A kihallgatott Pálos László, Viola László, Papp Tibor, Balogh György, Perényi Andre, Fodor László, Bányai János, Kenedi István, Barkány László, Gulyás Mihály, Weixner Béla, Nagy János, Ágocs Ágilla, Kis Déri Antal, Magyar László, Illés László, Király Tibor, azonosított tanulóik vallomása azonban kellő alapot szolgáltatott a diákok kiképzése cél-

jának tényállásbeli megállapítására.

A vallomásokra tekintettel a megyei bíróság vádlottak nyomozati vallomását valószínűnek fogadta el.

A tényállást nem erősíti meg Kovács József, Bárhídi Gábor, Szalay Arpád, Diskovics Márton, Horváth János, Szűcs Lászlóné, Bányai Jánosné, Farkas Ferenc tanúk vallomása sem, sőt ellenkezőleg e tanúk vallomásából is csak a kiképzés tényállásbeli céljára lehet következtetni.

De egyéb körülmények is a vádlottak védekezései ellen szólnak.

Vádlottak a tárgyalási anyagból kitűnően jól képzett sőt tapasztalt pedagógusok. Az ellenforradalom idején kialakult légkör éppen - ha szándékuk a diákság figyelmének lekötése volt - az ellenkező irányba kellett volna, hogy őket vezesse. A kihallgatott nagyszámu diák, határozottan vallotta, hogy a diákok nem követeltek fegyvert, nem akartak harcolni, a nemzetországba sem vettek részt. A vádlottak cselekményükkel inkább az ellenkező irányba harci cselekmények irányába terelték a diákok gondolatvilágát.

Tanítás ekkor még volt. A gimnázium tanulmányi része vidéki. Vádlottaknak a szülők bevonásával mádjuk lett volna a diákoknak az utcánvaló tartózkodását megakadályozni, azzal, hogy az utcánvalókat behívták, alapot teremtettek ehhez, hogy a behívott diákcsoportokban a tömeg-pszichózis eluralkodjék.

De különösen elfogadhatatlan a vádlottak védekezése azért is, hisz akkor az ország közvéleményét a magyar és a külföldi rádióállomások és sajtó útján hihetetlen mértékben hangolták a szovjet csapatok ellen. Már pedig a bizonyítási anyagban nyom sincs annak, hogy ebben az időben Nagykanizsán a szovjet csapatok iránti szeretetre való nevelés történt volna. A valódi cél, a teljes tárgyilagosság mellett diákságnak a szovjet csapatok elleni felhasználása volt.

Közösabbs, hogy a rövid kiképzéssel elérhető lett volna-e az, hogy a diákságot megfelelő hadrafoghatóság állapotába állítsa. Köztudomású, hogy Budapesten minden kiképzés nélkül középiskolai diákokat is bevon- tak a kormánycsapatok és a szovjet csapatok elleni harcba.

Mindezekre tekintettel a megyei bíróság a fenti tényállást látta megállapíthatónak.

Senki edet nincs arra, hogy a vádlottak saját elhatározásukból álltak volna el a kitűzött céltól, hisz az utasításra tették, másrészt a diákok kiképzésével tevékenységüket megvalósították.

November 1.-én amikor Orbán Mándor vádlott a nemzetország szervezéséhez fogott a nemzetországba jelentkezők négy tehergépkocsi honvédségi felszerelést, fegyvert, löszert szereztek a nagykanizsai honvéd alakulatoktól akkor hogy egy Fekete nevű áruló tiszt ezeket a nemzetország részére kiadta. Mielőtt azonban Orbán Mándor erről tudomást szerzett volna az utcán a

gépkecsikről kezdtek széthordani a fegyvereket és löszereket. Amikor erőből tudomást szerzett Orbán a fegyvereket és a honvédségi anyagot a nemzetőrség épületébe, a volt párt házba amelyet a célra a Nemzeti Bizottság Orbánék rendelkezésére bocsátott, behordatta, szakaszokba osztotta az embereket, majd egy tüzértoborzó járőrnek 17 fegyveres embert átdött és a megmaradtak közül akiknek nem jutott fegyver átirányította a honvéd laktanyába, ahonnan az a hír volt, hogy a katonaságot ki akarják egészíteni, a megmaradt mint egy 30 fegyveres embert tartotta meg a nemzetőrség céljaira. Ezeknek lékayval közösen fogalmaztak egy megbízó levelet /egyik példány iratokhoz 117.o. csatolva/ amely szerinti a megbízó levélben feltüntetett személy, mint a nemzetőrség tagja a város és a járás területén mozoghat, személyeket igazoltathat, letartóztat-hat, és előállíthat, mert a karhatalmi parancsnok megbízásából és nevében tevékenykedik. Orbán Mándor ezeket kiadta a nemzetőrség tagjai-nak. Így juttatta ilyen megbízólevélhez a laza erkölcsű 17 éves Keggyesi Móriát is, aki katonasághoz ruhába tevékenykedett a nemzetőrség épüle-tében.

Orbán Mándornak mint a nemzetőrség parancsnokának helyettese Boros Ferenc a néphadseregéből jóval korábban eltávolított honvéd tiszt volt. Boros Ferenc, Orbán Mándor vádlott tudtával, nevében és parancsainak megfelelően intézkedett a nemzetőrség tagjaival és adott azoknak utasításokat és parancsokat. Tudomásukra jött, hogy Varga nevű ávos tiszt a Főrhénczi hegyen tartózkodik. Orbán utasítására november 2.-én 3.-án és 4.-én Boros Ferenc vezetésével fegyveres nemzetőr csoport szállt ki a Főrhénczi hegyre, Varga ávos tisztet ott elfogják. Novem-ber 3.-án éjjel is szállt ki egy csoport Boros Ferenc vezetésével. Utjuk azonban eredménytelen volt minden alkalommal. A Főrhénczi hegyen volt ugyanis Varga ávos tiszt sádjának Benke Árpádnak hegyi hajlék-ja. A fegyveres csoportok a hegyi hajlékot és környékét kutatták fel mint egyik esetben. A pince alatt az egyik esetben feltörték és megrongál-ták a tetőzetet is, November 4.-én a délelőtti órákban Borosok Benke Árpádot fegyveresen vállaltul kezdték, különböző életveszélyes fenye-getéssel próbálták rábírni arra, hogy arulja el sádját tartozko-dási helyét. Géppisztolyt szegeztek homlokára, vagy falhoz állították, két fegyverrel megfélemlítették ezzel az utasítással, hogy a Benke megmozdul löjjeék le. Többi fegyveres ezen idő alatt átkutatta a kör-nyékét a közeli erdő, fegyverükből lövéseket adtak le és beugrató ki-áltásokat hallgattak meg van, megsebesült stb. Majd újból visszatértek a már mint egy-két órája lövésre kész géppisztoly előtt álló Benke Árpáchoz, megfélemlítették, sőt az arról jövő ismerőseit is, azután egy falhoz állították, de Benke Árpád sádját nem arulta el. Majd enchény apróbb tárgyval ezzel, hogy azok bűnjelek a hajléktól evitték.

Delelőtti órák között értek vissza nagykanizsára Boros jelentést tett ez alkalommal Orbánék, utjuk eredménytelen voltáról. A feladatot meg-kezdése előtt Boros a nemzetőrök előtt hangoztatta, hogy Orbán paran-csát teljesíti amikor a feladatát így végrehajtják.

November 2.-án Boros Ferenc Orbán Mándor parancsára megjelent a vasúti őrsőn, hogy Magura János rendőrtörzstörzsmestert őrizetbe vegye. Borosék kezüket mind a négyen kabátjuk fazonjába tették a gombok közé. Fegyvert

kivülről nem viseltek. Közölték Magurával, hogy Orbán nemzetőrségi parancsnok utasítására a nép nevében le van tartóztatva, majd körül kísérték a vasutállomáson és bevitték a nemzetőrség épületébe. Orbán Nándor az irodájában egy magas férfival tárgyalt amikor Borosék Magurával megérkeztek. Boros Orbánnal közölt valamit miere Orbán és az idegen férfi az irodából kiment. Borosék utána vallatni kezdték Magurát milyen kijelentéseket tett a szovjet csapatok bejövételével kapcsolatban, hogy agitált a szovjetunió mellett, tagja-e a pártnak, Magura határozott feleletei után jegyzőkönyvet vettek fel, amit Magura alá is írt. Majd Orbán bejött és úgy mint a kihallgatást végző Borosék figyelmeztették Magurát, ha abba agitációját a Párt és a szovjetek mellett, majd közölték vele kivizsgálják ügyét és megfelelő helyre bírósági börtönbe teszik ahol már vannak többen. Közölték vele azt is, hogy parancsnoka útján eltávolítják a rendőrség kötelékéből, majd elengedték.

Magura előbb a lakására ment, majd ismét ki ment a vasuti órsra. Majd nemsokkal később még az éjjel tehát 3-ára virradóra ismét egy csoport fegyveres ember jelent meg és felzárkóztak Magurát is, hogy menjen velük, a vasút területén ávosokat kell előzni. Magurára azért volt szükség, mert bilincsekkel rendelkezett. Öt idegen személyt akiket ezzel gyanúsítottak, hogy ávosok letartóztatottak, megbilincseltek őket és beszállították a nemzetőrséghez. Orbán utasította csoportját, skinék jelentették hogy az ávosokat előállították, hogy szennel adják át a rendőrségnek őket. Orbán közölte később Lékayval a börtönöket aki, hogy Szalay rendőrszázados már jelentette, hogy az ávosoknál 45.000 Ft. körüli összeget és nagyobb összegről szóló csekkutatólevelet találtak. A rendőrségen kihallgatták őket, majd azt állapították meg Csuka Lajos r. nyomozóval, hogy kaposvári ávosok akik a kaposvári Pártbizottság pénzét vették magukhoz és elakarták hagyni az országot, azért átkísértették őket Kaposvárra.

Orbán Nándorhoz jelentés érkezett ebben az időben, hogy Vollák György nagykanizsai lakos lakásán zsidók és kommunisták szervezkednek fegyvereket rejtgetnek. Utasította a csoportját, hogy fegyveresen menjenek ki, tartsanak házkutatást. A feladat végrehajtása megtörtént sem fegyvert, sem szervezkedést nem találtak.

Ugyanúgy jelentést kapott Orbán Nándor arról is, hogy a határőrség parancsnokának Csilling György lakásán mulatozás folyik, fegyvereket küldött ki, akik visszaérve jelentették, hogy négy közkatonát találtak a lakásba akik ismét ösztökélték magukat. Őrizetbe nem vettek senkit.

Nemzetőrség részére gépkocsikat motorkerékpárokat állítottak be, azoknak vezetőikre gépkocsivezetőket vontak be, akik az éjszakát a nemzetőrség épületében töltötték. Ezeket külön gépkocsivezetői igazolvánnyal látták el.

A nemzetőrség rendelkezésére mint egy 70 db. géppisztolyt állt megfelelő lőszerrel.

A nemzetőrség közreműködött App Ándor, Réday József Ávh-ás tisztek letartóztatásában és Kaposvárra történő elszállításukban is, hogy ebben

nóvszerint kik voltak részt megállapítani nem lehetett.

Orbán Mándornál jelentkezett szolgálattételre Nári nevezetű hortyista százados is amit Orbán a vasuti rendőrhöz osztott be, parancsnokként jelentkezett Orbánnál egy hortyista vezérőrnagy is akit Orbán Mándor a telefonügyelethez osztott be, amit azonban a vezérőrnagy nem kielégítő egészségi állapotára hivatkozva magától elhárított s abban állapodtak meg ha egészségi állapota helyre áll a vezérőrnagy szolgálattételre jelentkezik.

Orbán Mándor működésének megkezdése után értesült arról, hogy szovjet csapatok csapat mozulatokat tesznek. Ez idő alatt Honai György hortyista százados aki a Nemzeti Bizottság mellett a katonai Ellenőrző Tanács vezetője volt Uveges őrnaggyal az egyik alakulat parancsnokával Balaton mellől egy rádió adó vevő készüléket hozatott be, amelyet azonban hozzá nem értés miatt beembe állítani nem tudtak.

Orbán Mándor hogy a szovjet csapatokról tájékozódik érintkezésbe lépett a vasut utján Zánonyal, de egyben Győrrel is.

November 4-én hajnalba telefonon felhívta a Honvédelmi Minisztériumot hogy Király Béla vezérőrnaggyal érintkezésbe lépjen hogy megtudja, ellenállást fejtsenek-e ki a szovjet hadsereggel szemben. Bár harc isben is telefonált csak egy ismeretlen alacsonyabb rangú tiszt aki oly értelemű választ adott hogy a harcot felvenni nem szabad. A beszélgetések után Uveges őrnaggyal lépett Orbán érintkezésbe, aki előbb kitarított azellett hogy harcba becsátjkoznak a szovjet csapatok ellen. November 4-én a délelőtti órákban ezt közölte Orbán Mándor Uveges őrnaggyal érdeklődésre is. Később azonban Uveges is odanyilatkozott Orbán Mándor felé hogy bár már ekkor a Kanizsán lévő katonai egységek egy részét a város körül tüzelőállásba állította, hogy hogy az ellenállást mellőssik. A délelőtti órákban Szalay rendőr százados a Zalaegerszegi megyei Rendőrkapitánytól nyert értesítés folytán még ekkor is fegyverbe lévő nemzetőrséget feloszlatta, nemzeti bizottsággal együtt valamint a honvédségi anyagokat és fegyveket a katonai laktanyába kíséltitették.

A szovjet csapatok november 5-én jöttek Be Nagykanizsára. A városban teljes rend és nyugalom volt. letartoztatva. Nagykanizsán senki nem volt. Orbán Mándor védelmet visszament Somogyfajszra és ott tart ottatták le, majd később elengedték.

Orbán Mándor büntetését nem ismerte el, arra hivatkozott, hogy a nemzetőrség parancsnoki tisztségét azért vállalta, hogy a városban a rendet és a nyugalom helyreállítsa.

Nem gondolt arra, hogy a nemzetőrség tagjainak adott megbiz-levélek alapján visszaélésök történnek, mert megbizott az azokat vele közösen megfogalmaz- dr. Lékay Gyula jogász szakértelmében.

Boros Ferenc a helyette a tényállásban írt cselszövegeket az ő tudta nélkül követte el. A fővárosi esettel kapcsolatban igaz hogy egy átvétele elfogására adott utasítást november 3-án de szándékosan a parancs végrehajtását az éjjeli órákra tette, mert tudta hogy akkor ugyanis erődénytelen lesz. Hogy ezen kívül is ártak-e kint Borosék arról nem tudott, nem értesült róla. Vale

Valótlan, hogy a november 4-én történt Főrházi esetről Boros neki jelentést tett volna.

Magura Jánost nem akarta őrizetbe venni, csupán Lány doktor és Szal rendőrszázados azon figyelmeztetésére, hogy Magura nem megbízható, ellentétet akart szítani a rendőrség és a nemzetőrség között, Magura-val csak beszélgetett de semmi más nem történt.

A vasúton elfogott 5 árnál kapcsolatban azonnal védekezett, hogy neki nemzetőri azt jelentették, hogy ezek külföldre akarnak szökni és a benzintartályokat akarják feltörni. Amikor pedig a nemzetőrség épületében őket felhozták azonnal, hogy ávósok, ő nyomban utasítást adott, hogy azokat a rendőrséggel azonnal kísérjék el. Ahonnan visszatértek úgy értesült, hogy azok a kaposvári Várőrség pénzürelve akartak magára szökni a rendőrség őket Kaposvárra kísérte. Szabadon azért merté bocsájtani, amikor őket a nemzetőrségbe hozták, mert úgy vette észre, hogy Borosok bizalmatlanok iránta.

Vollák György és Csillag Örnagy lakásán tartott ellenőrzés közrendvédelmi feladat volt. A gépkocsikra és gépkocsivezetőkre a rendfenntartás érdekében volt szűkség.

Mortysta tisztviselők jelentkezéséről nem gondolt semmi rosszra, semmi ellenferrádalmi célkitűzésre, mert bennük megbízott. A mortysta vezérőrnagyot pedig szolgálatba nem állította.

As adó-vevő állomásról nem tudott.

A szovjet csapatok mozgulatairól való tájékoztatás szintén a város rendjének megóvása érdekében történt.

Valótlan, hogy november 4.-én a szovjet csapatok elleni harc mellett foglalt volna állást, mert hisz korábban is az volt az álláspontja, hogy a szovjet csapatok elleni harc kilátástalan. Őt még ő járt el Iveses Lajosnál amiatt, hogy ellenállást ne fejtsenek ki.

Ando Orbán Nándor vádlott védekezésével elfogadhatók nem voltak.

Már tény ugyan, hogy Mendi Ferenc /23.o./ tanvallomása szerint Boros egy külön csoportot alakított, külön utakon járt és Bó István tanu szerint /11.o./ Boros a tanu falhoz akarta állítani és ezt Orbán akadályozta meg és a külföldre szökött, így a rendőrségi vallomások amelyet a bíróság ismertetett Boros Ferenc azt vallotta, hogy Orbán terror cselekményekre utasítást nem adott, csupán arra adott utasítás hogy árn. tisztakat le lehet tartóztatni és Csillag Örnagy lakásán árn. tisztakat kell elfogni, s ezek arra engedjenek következtetni, hogy Boros Ferenc Orbán tudta nélkül követeli el bűncselekményeket, azonban Bolin László /76.o./ vallotta, hogy Boros Orbánra hivatkozott egy feladat végrehajtásánál és a Boros által alakított külön csoport Orbán közvetlen utasításai szerint járt el, /77.o./ Reichner Tibor /55.o./ határozottan vallotta, hogy Orbánról jelentkezett felvételre s a november 4.-i Főrházi feladat végrehajtása után Orbán ott volt a nemzetőrség épületében mint amikor ők visszatértek. Vallotta-e tanu is, hogy jelentést kellett adni minden feladat végrehajtásáról Orbánnak. Molnár Dezső /56.o./ tanu szerint Boros azt küszölte velük november 4.-én parancsra megynék el kell fogni Varga Ávost. Magura János /35.o./ tanu szerint Boros nem csak Orbánra hivatkozott mint aki elrendelte a letartóztatását, hanem látta az őrizetbevételre szóló parancsban Orbán irt alá.

sekből a körülményekből és abból, hogy Orbán Nándor nem egy kezdő k

na tehát tudja, hogy a parancs végrehajtását és előrendeltjeit ténykedéseit ellenőrizni köteles, arra az okosru következtetésre lehet jutni, hogy a Borosák által elkövetett cselekményekre Orbán parancsára vagy tudtával és hallgatóságos beleegyezésével került sor.

Gyúllag őrségi lakására történő kiállítás nem a malatosság ellenőrzése végett történt, hanem mint ezt Boros Ferenc /45 és 57.o./ rendőrségi vallomásaiban vallotta Orbán utasítására az ott lévő őrségi lakosok lefogására.

Vallák György esetében pedig maga a vádlott elismerte /6.o./ átv. -ok és kommunizmus szervezkedése miatt adott utasítást a házkutatásra.

A város területén pedig több gépkocsik igénybevétele, motorosképek igénybevétele rendfenntartás miatt egyedül nem volt szakszerű.

Még ha a teljes jóhiszeműség elfogadható lenne akkor sem lehetne semmi-vel sem meggyaradni azt, hogy miért fogadta el hortyista tisztok jelentkezését akkor mikor Nagykanizsán a Néphadsereg tisztikara rendelkezéseir állott, ha a rendfenntartásnak a célja vezetése.

Ugyan csak elfogadhatatlan az a védekezés, hogy Záhony és Győrrel történő érintkezés felvétele a szovjet csapatok helyzetéről, a város rendfenntartása érdekében mutatkozott szakszerűség.

Gyúllag Ferenc ugyan nyomonzati vallomásaiban azonosít, hogy Orbán november 4.-én azt küldte vele, hogy a szovjet csapatok ellen a város megvédi a tárgyaláson visszavonta, azonban elfogadható okot a visszavonás indokául nem hozott fel.

Ha ugyanis a rendőrség Gyúllagot valótlán vallomás megítélésére könyvesítette volna sokkal bővebben és sokkal terhesebb módon lehetett volna Orbánnal szemben vallomást. De maga Orbán Nándor vallotta a tárgyaláson /7.o./ november 4.-én délután a Városi Nemzeti Bizottsághoz valaki felhívta telefonon közlve, hogy minden iratot meg kell sziszitálni mert a szovjet csapatokkal véges fel vette a harcot.

Mindenekből tehát arra kellett következtetni, hogy a Városi Nemzeti Bizottság, a Katonai Forradalmi Tanácsok, de a nemzetőrségi is hasonló foglalkozott a szovjet csapatok elleni harccal.

A kihallgatott tanúk nagy részének különösen a fegyveres erőknél szolgálókat teljesítő tanúknak az volt a álláspontja, hogy semmi szakszerűség nem volt a nemzetőrség megszervezésére a rendfenntartás érdekében, hisz az a városban tartózkodó jelentős száma személyi állományú katonai egysége kifogástalanul el tudták volna látni.

Ellenden hogy Nagykanizsára éppen Orbán Nándor volt hortyista tisztok hívták meg, hogy a katonaság mellé ellenőrző katonai tanácsot létesítettek Horváth György hortyista százados vezetésével, hogy Orbán Nándor hortyista tisztokat osztott be szolgálattételre, okosru arra a következtetésre lehet jutni - figyelemmel arra is, hogy a nemzetőrség feladata átv. tisztok és kommunis a tisztok őrizetbe vétele volt - hogy a Nagykanizsán létező bizottságok és szervezetek így Orbán Nándor által vezetett nemzetőrség is, a népi demokrátiás államrend megdöntésére irányuló ellenforradalmi szervezetek voltak.

1956. november 2-án a fiatal tanárok gyűlést tartottak a gimnáziumban. Vagy 50-on jelentek meg Meixner és Harkány tanárok közölték, hogy az Ifjúság fegyveres kiképzéséből jönnék. Huszár Béla nyitotta meg az ülést s tőle a megjelent Rimay Béla vett át a szót és lelkes lendülettel hangon

beszél arról, hogy: itt az ideje a cselekvésre a harcra, mert Párizs Nemzeti Bizottságban csak ülnek a fotélyokban szivaroznak, nem tesznek semmit, más városokban komoly intézkedéseket tesznek viszont. Felhívja a figyelmet hogy a fegyveres harcra fel kell készülni és adott időben az iskolákat telefonon kell értesíteni, hogy mindenki tudjon menni a verraktárhoz. Még néhányan meg is jegyezték, hogy merre vannak a verraktárak, mire mások azt mondták hogy illetéktelenség is vannak jelen, erről ne beszéljünk.

Hogonyi Dénes nevű tanár úgy uszított a harcra a szovjetek ellen, hogy mindenki olyan lelkesen harcoltjon mint Kinissai Fái a 14-15. óra lak nélkül ne menjen senki a másvilágra. Harkány László pedig egy újság cikket olvasott fel amelyben az írók a pártot gyonyolták ki.

Rimay a gyűlésen Maléter szabadságharcosnak nevezte. A gyűlésen négy 6t tagú bizottságot választottak, amelyben Solti Jenő is beleszólt. Rimaynak kabátja alatt úgy ájtzott hogy pisztolytárak van fegyverrel mert kabátja erősen kihuzodott.

Rimay Béla vádolt a fenti tényállásnak megfelelő elismerő vallomást tett /60.o/ caupán azt tagadta hogy pisztolytár volt nála.

Zádori Lászlóné tanu határozott vallomást tett a mivel vallomásaéhoz érdektelensége miatt agaly nemfuzodhet a bizonyos értékekben Harkány László /63.o./ Zádoriné tanuvalomását meggerősítette így Rimay Béla II.r. vádoltal kapcsolatosan a fentieket a megyei bíróság megnyugta megállapította.

1956. november 4-e után Solti Jenő IV.r. vádolt egy értekezleten Németh János és Németh Zsuzsanna tanuak előtt olyan kijelentést tett, hogy halálása gyűlöli az oroszokat, arról, volt az hogy mennyi szovjet katona halt meg Budapesten és Solti erre megjegyezte "nem érdekes hogy mennyi halt meg, még a maját is kiirtanám".

Solti Jenő tagadta a fenti kijelentések megtételét. Németh Zsuzsanna /134.o./ tanu vallomása amely határozott és egybeeső volt elfogadhatlan mutatkozott ezért a tényállás megállapításánál a megyei bíróságnak azt valónak kellett elfogadni.

A tényállás meggerősítették még Zborovszky András, Rétai József, Benkő Árpád, Wirth Gyula, Freither Tibor, Csönka István, Szellár Erásébet, Molvai Gyula, Németh László, Hollin László, Horváth János, Benkő János, Horváth Béla, Tivolt Jolán, Horváth Jánosné, Szűcs Lászlóné, Pintér Józsefné, Csutorás József, Valkai István Nagy Gáborné, Juhász János, H. József Bón István, Török Péter, Pusztai Ferencné, Teleki István, Hrazn László, Horák József és Baranyai Rudolf tanuak vallomása.

Horák József tanu ugyan azt vallotta, hogy november 2-án amikor a diákok bevonultak az iskolába Rimay táár vezette az első csoportot, amikor nek a kiképzésről és az iskola előtt megparancsolta a diákoknak, hogy reggel veggel, vattával és benzinnel jelenjenek meg.

Figyelemmel arra, hogy tá unak szemcsédja mondotta, hogy azt aki a csoport megállapította Rimay Bélának hívják, továbbá a tárgyalási anyagból látható hogy Rimay Béla a lövészetben egyik nap sem vett részt, a tanu hogy hazafelé a diákokat Solti Jenő vezette így a megyei bíróság a tanu vallomását a tényállás megállapításánál figyelmen kívül hagyta. Tekintve, hogy a tanu által vallott tény Solti Jenő tanhére sem volt megállapított mert a tanu a tárgyaláson oda nyilatkozott, hogy a jelen lévő Rimay Bélában határozottan felismeri az általa vallott körülmény esetében történt személyt.

TH/V-142842

Papp Sándor tanu említést tett arról, hogy november elsője körül a hor

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

... az egyes és kommunista tisztokat is kell kiközösíteni és azokat a tisztokat akik egy ideig hűséges állást tettek a diktatúra mellett egy ideig meg kell hagyni. Fegyverrel és karddal szembe kell mutatni mint azelőtt az uralkodó osztályt.

szinte és tisztelet.

A II., III. és IV. r. vádlottak büntetlen elállása egyáltalán nem volt értékelhető, tekintve, hogy éppen a tanári állásuk felhagyásával követik el bűncselekményüket.

Alaposíték körülményként jelentkezik vádlottairól a magasabb iskolai vezetői és az a tény, hogy egészen fiatal gyermekeket akartak a hazánk által lejtöréses sordorai, ezenfelül Orbán Mándor vádlottairól az, hogy vádlottárukat is ő vette a bűncselekménybe.

Kétségtelen, hogy figyelmeztető volt, hogy cselekményeket oly időben követik el a munkájukat addig kifogástalanul végző vádlottak, amikor a politikai tisztálattaluk oly sok káros körülmény savarta.

De nyomatékosan le kell hangsúlyozni, hogy a vádlottak által elkövetett bűncselekmény, a dolgozók többségének - a bekapcsolott hibák ellenére is - eddig ismeretlen körülmények és kulturális felismerések: büntető- és népi demokrácia állásának megdöntésére irányult, amelynek esetleges következtével ismét a félföldi, kisgazdasági úri rend hatalma alakult volna, - méghozzá az országos elmozdításokkal járva - a dolgozó kisemberek millióira.

Az októberi események alatt és után, amikor és különösen annak legjobbjai, szinte értékelhetetlen károkat szenvedtek az állami kiállításokkal, testük meggyalulással, megsemmisítéssel, és egész megsemmisítésével és anyagiakban egyaránt. Ezen esetről a dolgozó és többségük helyesléssel és igazságérzetével találkozik az az állami gyakorlat, hogy mindenképp azonban egyik okosabb volt az állami rendnek legnyilvánosabb tragédiájának, a törvény teljes ségére kell, hogy alkalmazást nyerjen.

Eppen ezért Orbán Mándor D. r. és mások 11. r. vádlottakkal szemben a megengedett törvényes károkat követi, büntetői felelősségük megfelelő súlyú büntetés láttal szabványos.

Orbán Ferenc III. r. és Solti János I. r. vádlottak esetében a megyei bíróság azonban figyelmen kívül hagyta, hogy az általuk tárgyalt anyagok oly sok emberre károsítást okoztak, és hogy a bűncselekmények 16 évvel ezelőtt elkövetett bűncselekmények, politikai újságokban vezettek el jószámból károsítást, és ezáltal az országok forgatagában a bűncselekmények lejtője, az állami alkalmazhatóság láttal járva a Stb. 31. §. 2. bek.-nek a pontját és büntetésüket a rendelkezés rész szerinti mértékben szabta meg.

A vádlottak az általuk elkövetett súlyos bűncselekményekre figyelmen kívül hagynak a büntetésben való részvételre, ezért őket a megyei bíróság a módosított Stb. 31. §. alapján, a 40. §. 2. bek.-ben írt jogokkal a rendelkezés rész szerinti mértékben elítélte.

A mivel a jelen ügyben a vagy a elkövetés kimondása kötelező a Stb. 31. §. alapján, Stb. 11. pont 5. bek. alapján vádlottakkal szemben anyagi helyzetüknek megfelelő körű vagyonelosztást szabott ki.

Orbán Mándor és mások 11. r. vádlottak valamelyében való tartózkodása vezérelt jelenthet a kérelemre, Stb. a megyei területéről Stb. 11. pont 5. bek. alapján a Stb. 45. §. alapján kint tartotta az állami hatállyal hogy itt még ideiglenesen nem tartózkodhat.

Mindenek a büntetésbe intő figyelmeztető kell, hogy szolgáljanak mindenek a büntetésbe intő figyelmeztető kell, hogy szolgáljanak. Megyehatáron még meglévő és állásrendüket barokkban vagy nyíltan támasztó elemek, kihangsúlyozva azt, hogy ellenferradalmi bűncselekmények elkövetésével szemben a bíróságok a törvény előírta foglalkozást al-

határozni.

az előzetes letartóztatásról határozata a Bp. 24. §. 1-én a büntető kártérítési kötelezettség megfizetésére való kötelezés a Bp. 246. §. alapján.

Nagykanizsa, 1957. július 18.

Dr. József sk.
megyei bírósági
bírója vez. a t. elnökre

Dr. Andor sk.
népülneki

Koldován István sk.
népülneki

hatalmas titoktartás!

TÖRTÉNÉSEI HINNYAL

1957-112842

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Budapesten, az 1958. év január hó 24. napján tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette miatt Orbán Nándor és 3 társa ellen indított bűnügyben a zalaegerszegi megyei bíróság B.429/1957/9. számú ítéletét megváltoztatja annyiban, hogy

I. Orbán Nándor vádlott főbüntetését 10 /tíz/ évi börtönre leszállítja és a kiutasításból álló mellékbüntetés alkalmazását mellőzi.

II. Rimay Béla vádlott főbüntetését 6 /hat/ évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától eltiltás időtartamát öt évre leszállítja, a kiutasításból álló mellékbüntetés alkalmazását mellőzi,

III. Göga Ferenc vádlott főbüntetését 1 /egy/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától eltiltás időtartamát 1 /egy/ évre leszállítja.

Egyebekben a fellebbezéseket elutasítja.

A vádlottak által az elsőfoku ítélet keltétől a mai napig előzetes letartóztatásban töltött időt a börtönbüntetésbe beszámítja.

I n d o k o l á s .

Az elsőfoku bíróság ítélete ellen fellebbezést jelentett be

I. Orbán Nándor vádlott felmentésért, védője a bűnösség megállapítása miatt, a tényállás téves megállapítása miatt, a minősítés miatt, a büntetés kiszabása miatt, a bizonyítás kiegészítési indítvány elutasítása miatt,

II. Rimay Béla vádlott a bűnösség megállapítása miatt, felmentés végett, védője a tényállás helytelen megállapítása miatt, helytelen minősítés miatt, a tévesen kiszabott

Bf. II. 3. 088/1957/22.

III. Gögsz Ferenc vádlott felmentésért, védője a bűnösség megállapítása miatt, felmentés végett, a büntetés enyhítése végett, a Btá. 51.§. /3/ bek. nem alkalmazása miatt, az 55.§. és 56.§ mellőzése miatt, a tényállás egyes részeinek téves megállapítása miatt,

IV. Solti Jenő vádlott felmentés végett, védője a tényállás téves megállapítása miatt, téves minősítés miatt, a Btá. 51.§-ának nem kellő alkalmazása miatt és enyhítés végett.

Az elsőfoku bíróság a tényállást a Bp. 203.§-ban említett hibáktól mentesen, az előtte lefolyt széleskörű bizonyító eljárás adatainak alapos és gondos mérlegelésével állapította meg és az ügyet kellően felderítette.

Azt a jogi kérdést, vajjon a Btá. 10.§ /1/ illetve /3/ bekezdése az adott esetben alkalmazható-e, a bíróságnak kell eldönteni az orvosszakértői véleményre támaszkodva. Az orvosi szakvéleménynek tehát az a feladata, hogy az orvosi szempontból nem szakképzett bíróságot tájékoztassa azokról a kóros jelenségekről, amelyeket a megvizsgált személynél észlelt. Továbbá feladata az is, hogy ismertesse az orvosi tudomány és a gyakorlati orvosi tapasztalat alapján a bíróság előtt az ilyen kóros jelenségek magatartásbeli következményeit.

Orbán Nándor vádlott betegségéről bemutatott hatósági orvosi bizonyítvány nem utal arra, hogy ez a vádlott a beszámíthatóságot kizáró vagy lényegesen korlátozó elmebetegségben szenvedne. A pszichopátia az orvosszakértői vélemény szerint sem elmebetegség, hanem csak időnkénti dühkitörésekben nyilvánul meg. Kétségtelen, hogy ez a bizonyítvány utal arra is, mely szerint a vádlott ilyen dühkitöréses állapotban beszámíthatatlan. Azonban Orbán Nándornak a tényállásban rögzített magatartása, az egyes cselekményei nem arra mutatnak, hogy az elkövetéskor dühkitöréses állapotban lett volna.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság sem látta szükségesnek a vádlott elmeállapotának megvizsgálását.

A tényállás elleni védelmi támadások lényegében a bizonyítékok újra értékelését célozták, erre azonban az eljárási szabályok nem nyújtanak lehetőséget, következésképpen alaptalanok a tényállás téves megállapítása miatti fellebbezések.

Az irányadó tényállás alapulvétele mellett az elsőfoku bíróság törvénysértés nélkül állapította meg a vádlottak bűnösségét és cselekményüket is az anyagi büntető jogszabályok megfelelő alkalmazásával helyesen minősítette.

Ami a minősítést érintő fellebbezési támadásokat illeti, a Legfelsőbb Bíróság a tényállás alapján kiemeli, hogy Orbán Nándor vádlott tevékenysége - összefüggésében vizsgálva - tullepte az ellenforradalmi mozgalomban tevékeny részvétel vagy előmozdítás törvényi tényállását. Nevezett vádlott mint a Nagykanizsa város nemzetőrségének parancsnoka a rend fenntartására irányuló tevékenységen lényegesen túlmenően a nemzetőrség tagjait olyan tartalmu igazolvánnyal látta el, mely szerint azok személyeket igazoltathatnak, letartóztathatnak és előállithatnak. Megszervezte a középiskolás diákoknak a szükséghez képest a szovjet csapatok elleni bevetésére alkalmas kiképzését, a kiképzésre megfelelő személyekről gondoskodott és a kiképzést személyesen is ellenőrizte. Utasításokat adott házkutatás tartására.

Mindez az 1956. évi októberi és novemberi általános ellenforradalmi szervezkedésben való vezetői tevékenységnek a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésében körülírt büntette tényállásdéli elemeit kimerítette.

Nem alapos a többi vádlottnak az a fellebbezési támadása sem, amely szerint ezeknek cselekménye legfeljebb a népi demokratikus államrend elleni gyűlöletre izgatás büntetteinek törvényi tényállását meríti ki.

Ugyanis ezeknek a vádlottnak cselekménye nem csupán a gyűlölet felkeltésére alkalmas izgató kijelentésekben nyilvánult meg, hanem ezen túlmenően a Nagykanizsán kibontakozott ellenforradalmi mozgalomban is tevékenyen résztvettek illetőleg azt előmozdították a tényállásban írt magatartásuk által.

A minősítés elleni támadások tehát alaptalanok.

A Legfelsőbb Bíróság is figyelembe vette, hogy vádlottak cselekményének kiemelkedő a társadalmi veszélyessége, azonban valamennyi vádlottnál értékelte azt is, hogy az 1956. évi október hó 23. napját megelőző időben demokrácia ellenes magatartásukra nincsen adat. Tevékenységük az 1956. október 23. napja és a - Solti Jenő vádlottat kivéve - november 4. napja közötti időszakra korlátozódott, amikor még nagy volt az eszmei zűrzavar, amely körülmény különösen a II. - IV. vádlottak magatartására hathatott.

A büntetés kiszabásánál a Legfelsőbb Bíróság általában elfogadta az elsőfokú bíróság részéről értékelt büntességi

Ef.II.3.088/1957/22.

körülményeket, mellőzte azonban a magasabb iskolai végzettségnek súlyosító körülményként való mérlegelését, mert ez a magasabb végzettség a vádlottak hivatásának betöltésénél szükséges képesítési kellék volt.

A büntetés mértékének megállapításánál a Legfelsőbb Biróság figyelemmel volt arra is, hogy a per adataiból kitűnően meggyőzően bizonyították, hogy a vádlottak más súlyosan értékelendő bűncselekmények elindítói lettek volna.

Egyenként tekintve vádlottakat, Orbán Nándornál a Legfelsőbb Biróság nyomatékosabban értékelte enyhítő körülményként az 5 gyermekes terhes családi állapotát, valamint azt a körülményt, hogy nevezett nem a saját elhatározásából önként, hanem felhívásra és mint utóbb kiderült a felesége előtt hátrányok kilitásba helyezésétől történt felhívásra kapcsolódott be a cselekményekbe, ez a felhívás pedig arra volt visszavezethető, hogy vádlott mint többszörös magyar sportbajnok és olimpiai válogatott, Nagykanizsán népszerűségnek örvendett.

Rimay Béla vádlottnál enyhítő körülményként mérlegelte, hogy nevezett mint 24 éves fiatalabb korú tanár a tömeghangulat és az ellenséges propaganda hatásának fokozottabban volt kitéve.

A munkásszermazásu Gögsz Ferenc vádlottnál enyhítő körülményként vette figyelembe a több irányban megnyilvánuló pozitív magatartását. Így azt, hogy nevezett kezdetben a városi pártbizottsághoz fordult és onnan kért segítséget a diákok kivonulásának megakadályozására, majd a diákokat a kivonuláson a rombolásokban részvételről eltiltította, mindez arra mutat, hogy ez a vádlott nem áll ellenségesen szemben a népi demokráciával, cselekedeteiben inkább a félelem és megfélemlítés hatott közre. A nyomozati iratoknál lévő orvosi bizonyítvány szerint vádlott szívbeteg.

Mindezek alapján a Legfelsőbb Biróság Orbán Nándor, Rimay Béla és Gögsz Ferenc vádlottak büntetését a cselekmény tárgyi súlyához és alanyi bűnösségükhöz képest leszállította a rendelkezés szerint.

A Solti Jenő vádlottnál a büntetés mérséklésére a Legfelsőbb Biróság nem látott alapot, mert az irányadó tényállás szerint annak a vádlottnak terhére az 1956. évi november hó 4. napja után elkövetett olyan rész-cselekményt is megállapítottak, amely a népi demokrácia elleni ellenséges érzületéről tett tanúságot.

A Legfelsőbb Biróság Orbán Nándor és Rimay Béla vádlottakkal szemben mellékbüntetésként alkalmazott kintasítást mellőzte, mert annak szükségességét nem látta fennforogni.

Egyéb vonatkozásban megjegyzi még a Legfelsőbb Bíróság, hogy az elsőfoku bíróság által alkalmazott büntetés mellett Orbán Nándor és Rimay Béla vádlottal szemben a teljes vagyonelkobzás kimondása nem lett volna mellőzhető. Legfeljebb az eltartásra jogosult hozzátartozók javára lehetett volna részleges mentesítésnek helye /: 1659. számú jogeset BHT. 1957.7.szám :/

Mint hogy azonban a vádlottak terhére perorvoslatot nem jelentettek be, a Legfelsőbb Bíróság az elsőfoku bíróság ítéletének ezt a rendelkezését nem érinthette.

Budapest, 1958. évi január hó 24. napján.
Dr. Egyed Lajos s.k. a tanács elnöke, dr. Vida Lajos s.k. előadó, dr. Barnaföldi János s.k. bírósági írásmány-hitelesítő kiadmány-hitelesítő :

*Ez az ítélet jogerős és végrehajtható.
László György 1958. IV. 1.
Dr. Devény György s.k.
sub. bírósági*

TÖRTÉNETI

TH/V-142842

Zalaegerszegi Megyei Bíróság

Állomány szám: M. 429/1957

Évk: 4053 MÁR. 29

Tartalom	Írászat	Kezelt

TÖRTÉNETI HÍVATÁLY

Megyei Bíróság, Zalaegerszeg
Várkör-utca 2. Telefon: 79.

TÉRTIVEVÉNYES

*Beli. Megyei Pseudónimkapitány
ságuock*

Zalaegerszeg

Hivataltól
díj tálatány

TH/V-142842

Jelentés a politikai szabadultról

3-as szelvény | Törzsszám: 76P-36P.

Családi neve: DRBÁN NÁNDOR

Anyja neve: MILLER GIZELLA

Szül. 1910 év II hó 10 nap

Szül. helye: Kelesbény

Lakhelye: Somogyfajsz

Bűncselekménye: Székesváros

Szabadulás ideje: 1962. III. 2P.

Szabadulás módja: 634. sz. TVK 1 § 1 bek.
Megjegyzés: C pontja alapján

Büntetés kitöltésébe beszámított idő:

Börtön. Munkahely megnevezése: Bp. Országos Börtön

börtönparancsnok

TÖRTÉNELMI HÍVATÁSI

A Budapesti Fővárosi Bíróság
E. I. 239 . . . /1963. szám

2/a.sz. minta.

HATÁROZAT

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának a közkegyelem gy-
korlásáról szóló 1963. évi számú törvény-
ereji rendelet 28. §/1/ pontja ^Sa alapján a bíróság meg-
állapítja:

el = Veller Gizella

✓ ~~Görbe Róbert~~ elítelt / ~~szabadságvesztésre ítélt,~~
 lakos/, akit a ~~1953. évi törvény~~ legfeljebb
bírósa ~~a fővárosi bíróság elnöke~~ ~~államvédelmi rendeltetésre ítélt,~~ ~~szabadságvesztés~~
miatt ~~EL. EL. 5069/1957/22.~~ . . . számú ítéletével jogerősen
 10 évi szabadságvesztésre ítelt,
mentesül a szabadságvesztés büntetés további végrehajtása alól,
ezért egyidejűleg elrendeli azonnali szabadlábra helyezését.

. . . Budapest . . . 1963. . . március . . . hó . . . 27. napján.

TÖRTÉNYELM

Kutyai László

a bíró aláírása

BELÜGYMINISZTERIUM
II/11. Osztálya.

SZIGORUAN TITKOS!

BM. Somogy.....Megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály Vezetőjének

Mellékelten megküldöm
Gizella / legfontosabb anyagának fotómásolatát a
V-142842.....sz. dosszié.....
B.429/1957/9 sz. ítélet.....
BF. II.3.03/22/1957. sz. ítélet.

A felülvizsgálat folyamán nyilvántartásunkban meghagytuk.
Az 1944 - es horthyista rangsorolás 430. oldalán mint ht. szds. szerepe.
a szolgálatának kezdete 1933. VIII. 20.
Az 1963 évi tvr. 1 §-a 1 bek. 3 pont alapján a büntetés végrehajtása
alól kegyelmet nyert.
Budapest, 1963 május 14

Oroszi Istvánné r. szds.
csoportvezető

Készült: 2 pl/Fné
Kapja: 1 pl.

Bognár János r. szds.

TÖRTÉNET

TH/V-142842

J a v a s l a t.
Kaposvár 1965 augusztus 4.

Jelentem, hogy a Miniszterhelyettes elvtárs 0026 sz. utasítása értelmében megvizsgáltam az O-2186, a V-71159, V-71159/1, V-71197, V-142842, O-7421 sz. irattári és az F-6989 sz. figyelő dossziében alap és külön nyilvántartásban szereplő Orbán Nándor kompromittált személy anyagát és a következőket állapítottam meg:

Orbán Nándor /:Kecskemét 1910 febr. 10. Miller Gizella, katonai akadémiát végzett, foglalkozása lóidomár, munkahelye a somogy-sárdi Állami Méntelep, :/Somogyfajszi Kossuth utca 62 sz. alatti lakos.

Alap és külön nyilvántartásban, mint volt ht. tüzér szds. dem. ellenes szervezkedésért 10 év börtönre ítélt személy szerepel.

Az O-2186 sz. irattári dossziében lévő 1944 évi tiszti Rangsorolás 430. oldalán szerepel mint tábori tüzér szds. 1933 VIII. 20-tól 1945-ig teljesített szolgálatot Magyar Királyság Lovagkeresztet kapott.

A V-71159, V-71159/1, V-71197 sz. irattári dossziékban elfekvő dokumentumok bizonyítják, hogy a "Behér Gárda" illegális szervezkedésről tudomással bírt. 1950-51-ben.

A V-142842 sz. irattári dossziékban elfekvő dokumentumok bizonyítják, hogy az 1956-os ellenforradalom alatt a nagykanizsai nemzetőrség parancsnoka volt, utasítást adott AVH. tisztek és kommunisták előállítására és lakásukon való házkutatásokra. A Legfelsőbb Bíróság 1958 I. 24-én Bf. II. 3083/1957/22 sz. ítéletével népi dem. államrend megdöntésére irányuló szervezkedés btt. miatt 10 év börtönre, 10 év jogvesztésre és 1000 Ft. vagyonelkobzásra ítélte jogerősen. Az 1963 4. tvr. 1 §. alapján végrehajtási kégyelmet nyert.

Nevezetesen 1963 júniusban nyitottunk figyelő dossziét, azóta hivatalos kapcsolatokon és hálózaton keresztül ellenőrzés alatt áll. Mint lóidomár és lovaglótanár a nyári idényben a Biófokon létesített lovasiskolát vezeti ahol külföldiek is megfordulnak. Beszéli a német angol és kevesbé a francia nyelvet. Levelezési kapcsolatban áll Joachim Grossner bécsi lakossal, aki a méntelepen vett lovat, akit szakmai tanácsokkal lát el. Bigott vallásos személy, részéről ezideig nyiltelenségei tevékenységet nem tapasztaltunk.

Az O-7421 sz. irattári dossziéból a III/2 osztály törölte, mivel abban a reá vonatkozó anyag dokumentumot nem képez, ezért a dossziéből töröljük.

Figyelembe véve a csatolt dokumentumok által bizonyított kompromittáltságot, a fenti számú utasítás értelmében javaslom alap és külön nyilvántartásban meghagyni az O-2186, V-71159, V-71159/1, V-71197, V-142842 sz. irattári, az F-6989 sz. figyelő dossziében.

Bulla József r. őrgy.
alosztályvezető.

Javulka Miklós r. alldgy.

Gelencsér István r. őrgy.
bizottság elnöke.

készült: 2 pld.

1 pld. III/2 osztály

1 pld. anyaga.

TH/V-142842